

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2017-2020

Eurajoen kunnan hyvinvointityöryhmä

Hyvinvointikertomuksen sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Tiivistelmä	5
3. Hyvinvointityö Eurajoella	7
3.1 Terveystiedon edistämisen aktiivisuus	8
3.2 HYTE-kerroin hyvinvoinnin edistämisen kannustimena	13
4. Eurajokelaisten hyvinvointi	15
4.1 Eurajoen väestö, talous ja elinvoima	15
4.1.1 Eurajoen kunta työnantajana	17
4.2 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi	18
4.2.1 Alle kouluikäiset	20
4.2.2 Perusopetusikäiset	24
4.2.3 Peruskoululaisten ja lukioikäisten hyvinvoinnin tila	26
4.3 Nuoret ja nuoret aikuiset	32
4.3.1 Nuorten työllistyminen	32
4.3.2 Työpajatoiminta	33
4.3.3 Etsivä nuorisotyö	34
4.3.4 Nuorisovaltuusto ja vaikuttaminen	35
4.3.5 Nuorisotalotoiminta ja Walkers	35
4.4 Työikäiset	36
4.4.1 Työllistämistoiminta	39
4.4.2 Kuntouttava työtoiminta	39
4.4.3 Kehitysvammaisten työtoiminta	39
4.5 Ikäihmiset	40
4.5.1 Ikääntyneiden toimintakyvyn ja kotona-asumisen tukeminen	41
5. Turvallisuus ja elinympäristö	45
5.1 Liikenneonnettomuudet ja rikokset	47
5.1.1 Liikenneturvallisuuden edistäminen	48
5.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö	49
5.3 Mielenterveyden edistäminen	51
6. Osallisuuden ja kulttuurihyvinvoinnin edistäminen	53
6.1 Yhdistystoiminta	55
6.2 Vapaaehtoistoiminta	57
6.3 Osallisuuden edistäminen Eurajoen kunnan kuntouttavassa toiminnassa	57
6.3 Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen	58
6.3.1 Kulttuuritapahtumat ja juhlat	58
6.3.2 Kirjasto yhteisöllisenä kulttuurihyvinvoinnin edistäjänä	60

1. Johdanto

Kunnan asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on kuntalakiin sekä terveydenhuoltolaikiin kirjattu kunnan keskeinen tehtävä. Terveyden edistämistyöllä tuetaan kuntalaisten mahdollisuuksia terveyden ylläpitoon ja sen parantamiseen. Edellytyksiä hyvinvoinnin edistämiseen luodaan laajassa yhteistyössä kunnan eri toimialojen kanssa.

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Kuntalaisten hyvinvoinnin tilan seurantaan ja edistämiseen velvoittaa myös kuntalaki (2015/410), jonka mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueen elinvoimaa sekä järjestää palvelut asukkailleen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

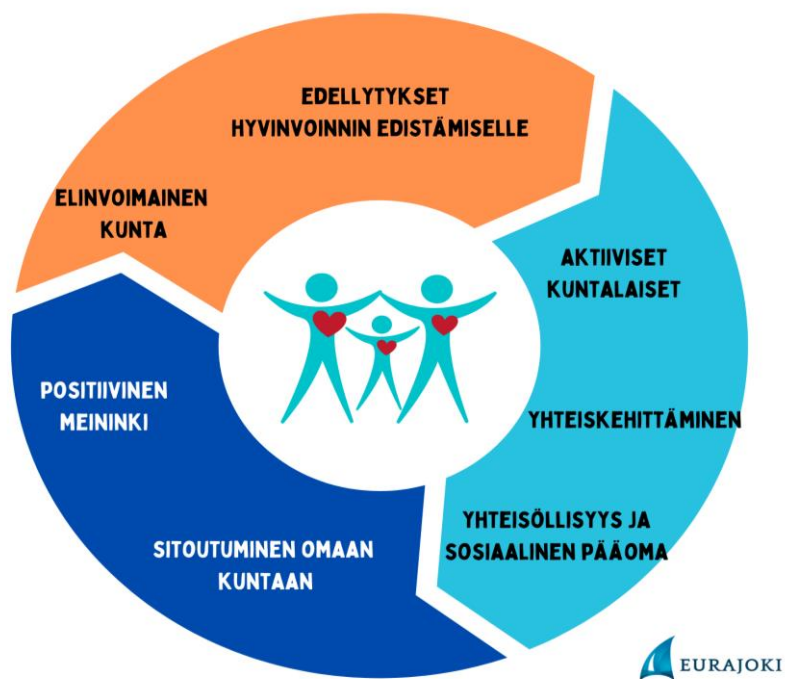
Eurajoen hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on toimia kuntajohtamisen strategisena työvälineenä toiminnan ja talouden suunnittelulle sekä poliittiselle päätöksenteolle. Hyvinvointikertomuksen ja vuosittaisen hyvinvointiraportin avulla voidaan muodostaa kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta, sen muutoksista ja edesauttaa sitoutumista yhteisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteisiin. Eurajoen kunnanvaltuusto on hyväksynyt hyvinvointisuunnitelman painopistealueet kuntastrategian pohjalta vuosille 2017-2021 kokouksessaan 6.3.2018.

Kuva 1. Eurajoen hyvinvointisuunnitelman painopistealueet vuosille 2017-2021 (kvalt 3/2018)

Laaja hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2017–2020 kokoaa yhteen tiedon eurajokelaisten hyvinvoinnista sekä toimenpiteistä, joita kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja hyvän elämän mahdollistamiseksi on tehty valtuustokauden aikana. Kuntalaisten hyvinvoinnin tilan kuvaamiseksi on hyödynnetty valtakunnallisia tilastotietoja ja tutkimustuloksia, kuten kouluterveyskyselyn ja pienten lasten LTH-kyselyn (THL) tuloksia, Tilastokeskuksen, ELY-keskuksen, poliisin ja TEA-viisarin

(THL) tilastoja. Syksyllä 2020 valmistuneen satakuntalaisten hyvinvointikertomuksen tietoja on peilattu myös Eurajoen hyvinvointikertomukseen. Tämän lisäksi tietoa on kerätty eri hallinnonalojen asiantuntijoilta, kuntalaisilta, yhdistyksiltä, Nuorisovaltuustolta sekä Vanhusneuvostolta. Laajan hyvinvointikertomuksen laatimisesta vastaa Eurajoen kunnan poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä.

Kuva 2. Hyvinvoinnin, osallisuuden ja elinvoiman edistämisen kehä.

Kunnan tehtävä hyvinvoinnin edistämiseksi on enenevissä määrin toimia mahdollistajan roolissa. Eurajoen kunnan strategian mukaan kunta mahdollistaa kuntalaisille avaimet aktiiviseen, turvalliseen, yhteisölliseen ja hyvinvoivaan elämään ja koordinoi toimia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kunnan asukas on keskeinen voimavara hyvinvoinnin edistämisessä. Kuvassa 2 kuvailaan, kuinka kunnan tulee luoda kuntalaisille edellytyksiä osallistua, vaikuttaa ja antaa tilaa omien ideoiden toteuttamiseen uusien virikkeiden ja viihtyvyyden aikaansaamiseksi. Osallisuus on yhteisöön kuulumista ja yhteiskehittämistä, jonka myötä aikaansaadut positiiviset kokemukset synnyttävät sitoutumista omaan kuntaan. Osallisuus ja sosiaalinen pääoma luovat hyvinvointia sekä myönteistä meininkiä kunnassa. Positiivisen kuntakuvan jakaminen ulospäin kuntalaisten tai yhteisöjen toimesta vaikuttaa myönteisesti kunnan elinvoimaisuuteen ja edelleen kunnan resursseihin tarjota edellytykset aktiiviselle ja hyvinvoivalle elämälle kunnassa. Hyvinvoivat ihmiset ylläpitävät elinvoimaa kunnassa - kunta voi niin hyvin kuin sen asukkaat.

Hyvinvoinnista huolehtiminen on kunnalle myös imagokysymys. Yhä useammin kuntien julkisuuskuva muodostuu hyvinvointiin liittyvistä uutisista. Kansalaisten vapaa-ajan lisääntyessä hyvinvointipalveluiden merkitys ja kiinnostus kasvavat. Merkityksen kasvusta saatiin konkreettinen esimerkki koronaviruksen aiheuttaman poikkeusajan aikana alkuvuonna 2020. Kunnan on satsattava ennaltaehkäisevien ja hyvinvointia tukevien toimintojen mahdollistamiseen, jotta sosiaali- ja terveystal-

veluiden tarve ja niiden kustannusvaikutukset eivät kasva hallitsemattomasti. Kunnan hyvinvointiryhmän luoma poikkihallinnollinen sitoutuneisuus kohtaa hyvinvoinnin tarpeet kunnan kaikkien toimialojen taholta.

Hyvinvoinnin eteen tehtävä työ ei lopu koskaan ja sen haasteet ovat pysyviä, usein uusia ja ennen kohtaamattomia. Kunnan tulee olla organisoitunut ja varautunut kohtaamaan hyvinvoinnin luomisen haasteet. Kunnan ennaltaehkäisevät tehtävät liittyvät kuntatalouteen ja kustannusvaikutuksiin keskeisesti ja hyvinvointitehtävät ovat tärkein ja vaikuttavin työkalu niiden työstämiseen.

2. Tiivistelmä

Hyvinvointitehtävän hoitaminen edellyttää laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä, jota on vahvistettu kuluneen valtuustokauden aikana. Kunnan kumppaneita hyvinvoinnin edistämisessä ovat yhdistykset, vapaaehtoiset toimijat, yhteisöt, seurakunnat ja paikkakunnan yritykset. Tavoitteellista yhteistyötä on tiivistetty rakentamalla yhdistystoimijoiden yhteistyöverkostoa, kouluttamalla lisää vapaaehtoistoimijoita ja rakentamalla yhteistyötä maakunnallisesti.

Eurajoella on mahdollisuus elää ja harrastaa kuntalaisille maksuttomissa monipuolisissa toimintaympäristöissä. Vuonna 2019 julkaistun THL:n sairastavuusindeksin mukaan Eurajoella asuu Satakunnan 2. terveimmät asukkaat ja kunta kuuluu koko maan terveimpään neljännekseen. Eurajoella on aktiivisia toimijoita ja tapahtumia, joita järjestetään kunnassa ympäri vuoden. Yhteisöllisyys ja osallisuus on ollut kasvussa. Yhdistykset ja erilaiset yhteisöt ovat onnistuneet tuottamaan yhä enemmän hyvinvointia ympäristöönsä omalla toiminnallaan. Kuntalaisten osallistumista palveluiden ja toimintojen suunnitteluun on lisätty valtuustokauden aikana järjestämällä erilaisia tilaisuuksia ja kyselyitä, kuten säännöllisesti toteutetut yhdistysillat, ikäihmisten kansalaisraati sekä kuntalaisten osallistaminen suunnitteluun erilaisten kyselyiden avulla. Lapsiystävällinen kunta – toimintamallin kyselyt aloitettiin keväällä 2020. Kuntalaisaloitteita tehtiin hiukan edellisvuotta vähemmän. Kuntalaisaloitteista alkunsa saanut toive toteutui, kun Ilveskalliolle valmistui 18-väyläinen frisbeegolfrata vuoden 2019 aikana.

Eurajoella on valmisteltu päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) käyttöönottoa. Vaikutusten ennakkoarvioinnin avulla voidaan puntaroida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kuntalaisiin, tuoda avoimuutta päätöksentekoon sekä vahvistaa kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Vaikutusten ennakkoarvioinnin koulutus järjestettiin valmistelijoille ja kunnanvaltuustolle syksyllä 2019. Tämän jälkeen Eurajoen vaikutusten ennakkoarvioinnin malli EEVA ja arviointilomake on esitelty johtoryhmälle, mutta ennakkoarviointia ei ole otettu vielä käyttöön suunnitellusti kuluneen valtuustokauden aikana. Nuorisovaltuusto pilotoi vaikutusten arviointilomaketta valmistellessaan esitystä vapaa-aikalautakunnalle Satolan perinnön hyödyntämisestä lasten ja nuorten hyväksi.

Kunnan harrastustilojen ja -paikkojen käyttöaste on korkea. Tilojen kunnossapitoon ja uusien tilojen suunnitteluun on panostettu, joskin tilojen kunnossapito kaipaa satsauksia jatkossa. Luvian koulukeskuksen ja urheilukentän yhteyteen valmistui liikunnallinen aktiivipiha liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksen mahdollistamana. Eurajoen urheilukeskuksen yhteyteen suunniteltavalle monitoimihallille haettiin myös valtionavustusta. Kunnan kirjastojen aukioloaikoja laajennettiin syksyllä 2020, kun kirjastoissa aloitettiin omatoimikirjastotoiminta viikonloppuisin. Koulujen osalta Keskustan koulun peruskorjaus saatettiin loppuun ja koulun piha-alueen uudistaminen alkoi

vuonna 2020, Luvian yhtenäiskoulun pihalle uusittiin pihastadion ja liikuntakeskuksen parkkipaikkaa laajennettiin. Turvallisen liikkumisen mahdollistamiseksi teillä on tehty päälylystyskorjauksia, saneerattu tievalaistuksia ja suunniteltu uusia kevyenliikenteenväyliä. Eurajokelaiset yhdistykset ovat osallistuneet aktiivisesti elinympäristönsä kehittämiseen Leader-kehittämishankkeiden avulla kulu-
neen valtuustokauden aikana.

Eurajokelaiset lapset ja nuoret ovat suurilta osin onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä. Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kouluikäiset ovat pääosin tyytyväisiä koulun työ- ja opiskeluoloihinsa sekä vaikutusmahdollisuuksiinsa, syövät päivittäin koululounasta ja liikkuvat kohtalaisen aktiivisesti seuratoiminnassa. Omaehtoisen liikunnan määrä on lähtenyt voimakkaaseen laskuun erityisesti yläkoulu- ja lukioikäisillä. Netin koukuttavuus on lisääntynyt ja aiheuttanut mahdollisesti liikuntaaktiivisuuden laskua. Lasten ja nuorten hyvinvoinnissa on havaittu lisääntynyttä aggressiivisuutta ja ahdistuneisuutta, mihin on vastattu lisäämällä varhaisen tuen mielenterveyspalveluita ja vahvistamalla toimintamalleja.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten fyysistä aktiivisuutta on saatu lisättyä LEILA – leikkien liikkuvaan arkeen –hankkeen avulla, jonka myötä varhaiskasvatukseen on hankittu kiertäviä liikuntavälinekassseja sekä koulutettu koko varhaiskasvatuksen henkilökunta liikunnallisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten perheitä on aktivoitu Leila-hankkeen viikonloppureppujen, kunnan alueista koottujen liikuntaseikkailukarttojen ja ohjekirjan avulla. Peruskouluikäisten liikunnan määrää on pyritty lisätä liikkuva koulu-toiminnoilla sekä liikunnallisilla retkillä. Peruskouluissa vuoden 2019 aikana aloitetut Oppimaan yhdessä-hanke sekä joustavan perusopetuksen järjestäminen ovat lisänneet peruskouluikäisten hyvinvointia.

Henkilöstöä koulutettiin valtuustokauden aikana yhteistyössä mm. SAMK:n kanssa. Yhteistyön tuloksena on aloitettu uusia lasten ja perheiden hyvinvointia tukevia toimintoja, kuten esimerkiksi PerheSomebody, eronneiden perheiden lapsille suunnattu Eroryhmä sekä erityislapsiperheiden tueksi aloitettu Olkkari-toiminta. Eurajoella vietii eteenpäin verkostomaista perhekeskustoimintaa, jossa jatkossa työskentelee moniammatillinen lasten ja nuorten tiimi eri tahojen edustajista. Tiimi on koottu perheneuvolan, varhaiskasvatuksen, terveydenhuollon, seurakunnan sekä sosiaalitoimen ammattilaisista.

Vaikka alle kouluikäisten lasten lukumäärä on pysynyt kunnassa melko samana, ja on ennusteen mukaan jopa laskeva, on varhaiskasvatusta paikkojen tarve kuitenkin ollut koko ajan lisääntynvä. Eri-
tyisesti Luvian alueella tila- ja henkilöstötarpeisiin vastaaminen on ollut haastavaa ja asiassa on jouduttu turvautumaan tilapäisratkaisuihin.

Eurajokelaisten työikäisten hyvinvoinnin tilasta on saatu tietoja kunnassa vuonna 2019 toteutetun työikäisten kyselyn sekä satakuntalaisten hyvinvointikertomuksen avulla. Eurajokelaisten työikäisten tyytyväisyys omaan terveydentilaan ja usko toimintakyvyn säilymiseen eläkeikään saakka on Satakunnan keskiarvon yläpuolella. Työikäiset kokevat olevansa tarpeellisia muille ja osallistuvat yhdistystoimintaan aktiivisesti. Liikkumattomuuden ja ylipainoisten työikäisten määrä on lisääntynyt, jolla on negatiivisia vaikutuksia työikäisten hyvinvointiin. Korona-ajan vaikutuksia kartoittaneen kyselyn perusteella moni työikäinen on kuitenkin lisännyt liikkumista luonnossa ja lähiympäristössä.

Ikäihmiset voivat Eurajoella pääosin hyvin vertailukuntiin nähden. Ikäihmisten hyvinvoinnin tukeminen on korostunut vuoden 2020 koronaviruksen aiheuttamien rajoitusten myötä. Eurajokelaisten

ikäihmisten viikoittaiset harrastustoiminnot jouduttiin monilta osin lopettaa ja kehittää korvaavia toimintoja toimintakyvyn ja kotona-asumisen tukemiseksi. Sosiaalisten kontaktien rajoittaminen on lisännyt ikäihmisten yksinäisyyttä. Eurajoella on aloitettu valtuustokauden aikana mm. hyvinvointikaveritoiminta, ikäihmisten hyvinvointineuvonta ja mahdollistettiin digitaitojen perusopetusta Eurajoen kristillisen opiston hankkeen avulla. Vuonna 2020 ikäihmisille jaettiin hyvinvointitiedotteita apteekkien, ateriapalveluiden ja K-kauppojen yhteistyön mahdollistamana sekä kannustettiin omatoimiseen kuntoiluun jakamalla jumppakuminauhoja ohjeineen.

Rikosten ja liikenneonnettomuuksien määrät ovat pysytellyt samalla tasolla valtuustokauden ajan. Kuntalaiset tuntevat olonsa pääosin turvallisiksi ja onnelliseksi omassa kotikunnassaan. Kunnassa tehdyllä ehkäisevällä päihdetyöllä on pyritty lisätä tietoisuutta päihteidenkäytön haitoista erityisesti kouluikäisillä. Nuorten päihteidenkäyttö on kuitenkin lisääntynyt runsaasti lukioikäisillä. Huumausainerikosten määrä on kasvanut huomattavasti valtuustokauden aikana. Nuorten päihteidenkäytön varhaisen puuttumisen tueksi aloitettiin Eurajoella syksyllä 2019 Valomerkki-toimintamalli poikkihallinnollisena yhteistyönä.

Kulttuurilla ja taiteella on tutkitusti tiivis yhteys lisääntyneeseen hyvinvointiin. Eurajoella on järjestetty runsaasti kansallisestikin tunnettuja kulttuuritapahtumia sekä eri kohderyhmille ja ikäryhmille mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen harrastamiseen pitkin vuotta. Eurajokelaiset lapset harrastavatkin kulttuuria aktiivisemmin muuhun Satakuntaan ja koko maahan verrattuna. Ikäihmisten kulttuurihyvinvointia on onnistuttu lisätä vanhustentaloissa ja palveluasumisessa mm. yhdistysyhteistyön mahdollistamilla yhteislauluhetkillä. Vuonna 2020 lisättiin kulttuuriharrastamisen mahdollisuuksia virtuaalisesti etäyhteyksin. Kokemukset ovat osoittaneet, että kaikenikäiset kulttuurin koki-
jat ovat löytäneet uusia mahdollisuuksia etäyhteyksin. Kunnan etäyhteyksin tuottamat kulttuuritapahtumat keräsivät runsaasti katselijoita.

Eurajoen kunta on rakentamassa Unicefin Lapsiystävällisen kunnan toimintamallia. Vuonna 2020 alkanut prosessi on edennyt alkukartoituksen ja kuntalaiskyselyjen vaiheeseen. Alkukartoitus valmistuu keväällä 2021 ja siihen perustuen laaditaan toimintasuunnitelma, jonka mukaan kehittämis-toiminta toimintamallin luomiseksi etenee. Lapsiystävällisen kunnan koordinaatioryhmänä toimii Eurajoen kunnan hyvinvointiryhmä ja koordinaattorina sivistysjohtaja.

3. Hyvinvointityö Eurajoella

Eurajoen kunnan hyvinvointityötä koordinoi kunnan johtoryhmä. Hyvinvointitoiminnan laaja-alaisen kehittämisen ja hallinnonalojen yhteistyön vahvistamiseksi on kunnanjohtaja nimennyt vuonna 2019 poikkihallinnollisen hyvinvointiryhmän (§29/6.8.2019). Hyvinvointiryhmä vastaa mm. hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointikertomuksen kokoamisesta, hyvinvointitiedon keräämisestä sekä käytännön toiminnan toteutuksesta eri toimialoilla. Hyvinvointityöstä vastaa kunnan hyvinvoinnin edistämisen yhteyshenkilö, vapaa-ajan asiakkuuspäällikkö. Tämän lisäksi kaikki kunnan toimijat ovat vastuussa hyvinvoinnin edistämisestä moniammatillisesti yhdyskuntasuunnittelussa, liikunta- ja kulttuuripalveluissa, varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, kouluympäristössä ja työpaikoilla. Hyvinvointiryhmän ensimmäinen kokoontuminen pidettiin syyskuussa 2019. Hyvinvointiryhmän kokoonpanoa päivitettiin syksyllä 2020 ennakoiden sosiaali- ja terveystieteiden yhdistymistä Kes-soteen sekä vastaamaan satakuntalaisten hyvinvointisuunnitelman 2020–2024 linjauksiin.

Eurajoen kunnan hyvinvointiryhmä vuonna 2019-2020:	Eurajoen kunnan hyvinvointiryhmä 1.1.2021 →
sivistysjohtaja Vesa-Pekka Leino (pj.) hyvinvoinnin edistämisen yhteyshenkilö Maija Penttilä (siht.) varhaiskasvatusjohtaja Raili Aitonurmi vapaa-ajan palvelupäällikkö Jarmo Olli kehitysjohtaja Johanna Huhtala henkilöstöpäällikkö Katriina Tuomisto tekninen johtaja Sami Nummi vanhuspalvelupäällikkö Jaana Tuokkola erityispalvelupäällikkö Katri Peltonen sosiaalityön ja perhepalvelun päällikkö Piia Kotikivi terveyskeskuksen yhteyshenkilö Marja Lampela/ Eeva-Kaisa Kuusisto	sivistysjohtaja Vesa-Pekka Leino (pj.) hyvinvoinnin edistämisen yhteyshenkilö Maija Penttilä (siht.) henkilöstöpäällikkö Katriina Tuomisto kehitysjohtaja Johanna Huhtala palvelupäällikkö, ruoka- ja tilapalvelut Anja Hakamaa tekninen johtaja Sami Nummi vapaa-ajan palvelupäällikkö Jarmo Olli vapaa-aikakoordinaattori Pirita Laivanen varhaiskasvatusjohtaja Raili Aitonurmi Kessote: Minna Multisilta, Juhani Johansson

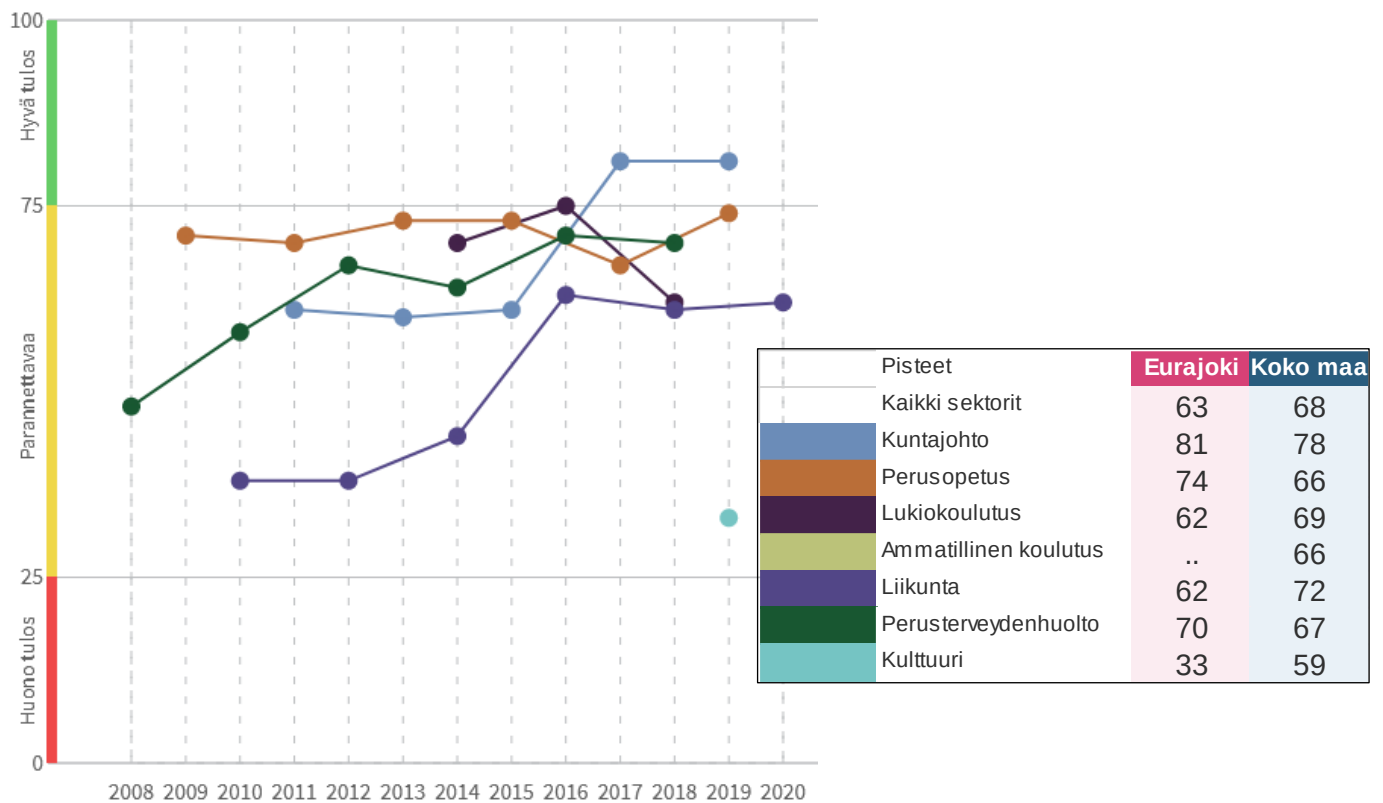
3.1 Terveystiedon edistäminen

Terveystiedon edistämisen aktiivisuusmittari TEA-viisari kuvaa kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveystiedon ja hyvinvoinnin laitos kerää tietoja kaksi kertaa vuodessa vaihdellen kunnan eri toimialoilta. Vuosittaisten tiedonkeruiden lisäksi tietoja täydennetään mm. kouluterveyskyselyiden, tilastokeskustietojen sekä muiden kansallisten tietopankkien avulla. Tiedonkeruulla pyritään todentaa hyvinvoinnin edistämistyön toimenpiteitä, poikkeuksellisia toimintoja, seuranta ja resursseja.

Kuntien TEA-viisaritietoja käytetään hyvinvointijohtamisen työvälineenä osana toiminnan ja talouden suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Koska tiedonkeruu kattaa kaikki Suomen kunnat, antaa pistemäärä tietoa kunnan tilanteesta suhteessa koko maahan ja vertailemalla. TEA-viisareilla kuvataan kuntajohdon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, liikunnan, perusterveydenhuollon ja uusimpana kulttuurin terveystiedon edistämisen aktiivisuutta. Kunnilta kerättävät tulokset pisteytetään välillä 0-100, jossa 0 on huonoin tulos ja 100 suurin mahdollinen pistemäärä.

Terveystiedon edistämisaktiivisuuden (TEA) ulottuvuudet kuvaavat toimintaa seitsemästä eri näkökulmasta.

- Sitoutuminen kuvaa kunnan sitoutumista terveyden edistämiseen strategisella tasolla.
- Johtamisen pisteet kertyvät organisoimisen, vastuiden määrittelyn sekä toimeenpanon osalta.
- Seuranta ja tarveanalyysi käsittää väestöryhmittäisen seurannan sekä raportoinnin johtoryhmälle ja luottamushenkilöille.
- Voimavarat kuvaavat resursointia ja osaamista.
- Yhteiset käytännöt toimintakäytäntöjen yhteisestä suunnittelusta ja sopimisesta
- Osallisuudella mitataan väestön mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.
- Muut ydintoiminnot sisältävät toimialakohtaisia toimintoja, jotka tulisi toteutua jokaisessa kuntaorganisaatiossa.

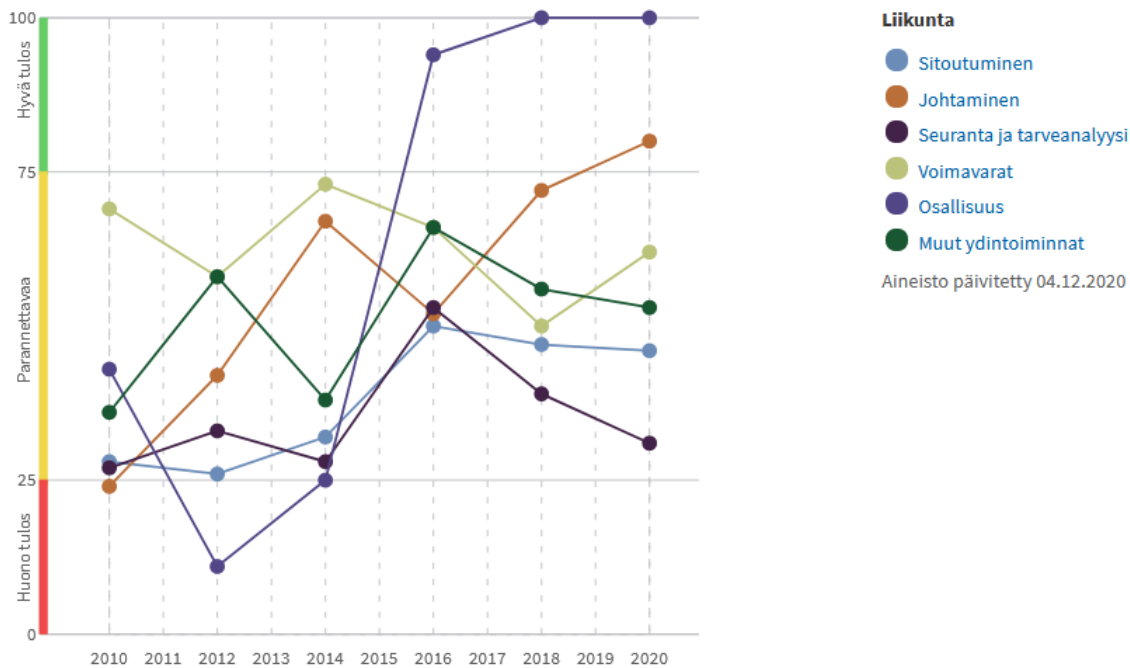

Kaavio 1. Eurajoen kunnan eri sektoreiden TEA-viisaripisteiden kehitys

Terveydenedistämisen kokonaispisteet Eurajoen kunnan osalta ovat laskeneet hiukan verrattuna vuoteen 2019. Vuoden 2020 aikana vertailutietojärjestelmään päivitettiin liikunnan ja peruskoulun pisteet. Kunnan terveyden edistämisen keskiarvopistemäärä (63) jää hieman alle koko Suomen keskiarvon (68). Kokonaisuudessaan ainoastaan kuntajohtoon pisteet ovat selvästi vihreällä eli hyvän tuloksen puolella. Kuntajohtoon hyvät pisteet ovat vastatun vahvan sitoutumisen ja seurannan osalta. Kuntajohtoon kokonaispisteet pysyivät samana (81) vuoteen 2017 verrattuna ja ovat hiukan koko maan keskiarvoa korkeammat. Huomattavaa parannusta on tapahtunut sitoutumisen (nousu 62 → 85) sekä johtamisen (75 → 83) osalta. Osallisuuden edistäminen ei ole edennyt toivotusti, sillä pisteet ovat heikentyneet 13 pisteen verran (75). Osallisuuden pisteet jäivät hieman alle koko maan keskiarvon. Kehitettävää on paikallisen turvallisuussuunnitelman sekä päätösten ennakoarvioinnin käyttöönotossa ja kehittämisessä.

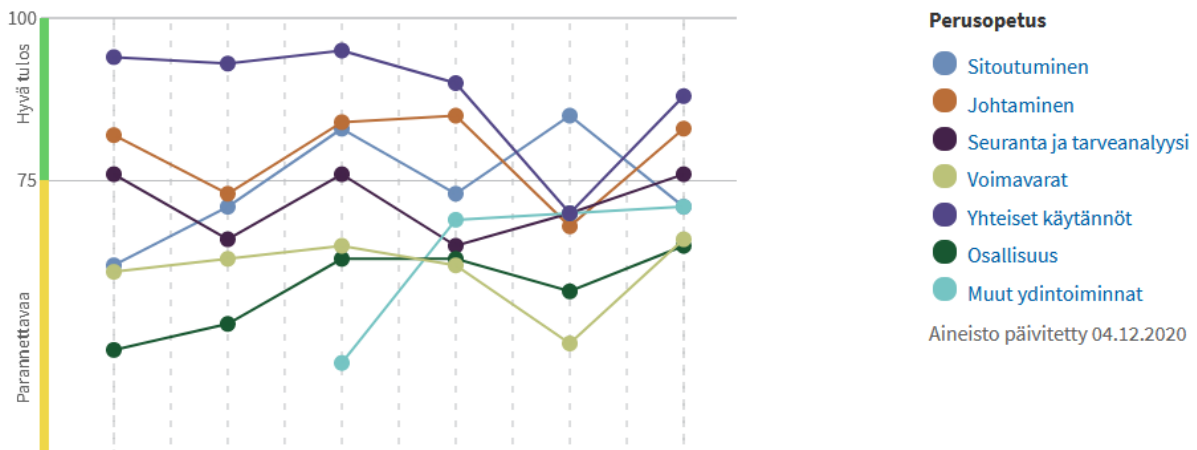
Syksyllä 2020 julkaistiin liikuntasektorin pisteet, jotka ovat pysyneet lähes samalla tasolla vuoteen 2018 verrattuna (61 → 62). Eurajoen liikuntapisteet ovat paremmat verrokkikuntiin nähden, mutta jäävät alle Suomen keskiarvon (74). Osallisuuden pisteet ovat pysyneet maksimissa 100 pisteessä vuodesta 2018 lähtien, eli osallisuus toteutuu mallikkaasti liikuntasektorilla. Johtamisen sekä voimavarojen pisteet nousivat hiukan, kun taas seurannan ja tarveanalyysin pisteet laskivat edelleen. Eniten parannettavaa on liikunta-aktiivisuuden seurannassa ja esittelyssä luottamushenkilöille ja johtoryhmälle. Liikuntatoimen osallistumista kaavoitukseen tai liikuntaedellytysten parantamiseen poikkihallinnollisissa työryhmissä tulisi kehittää. Kunnan tarjoamat maksuttomat liikuntatilat sekä liikunnan edistämisen tavoitteiden näkyminen kaikkien ikäryhmien osalta toiminta- ja taloussuunnitelmassa nostaa liikuntasektorin terveyden edistämisen aktiivisuuspisteitä.

Liikunta : Eurajoki

Kaavio 2. Liikunnan TEA-viisaripisteiden kehitys ajalla 2010–2020

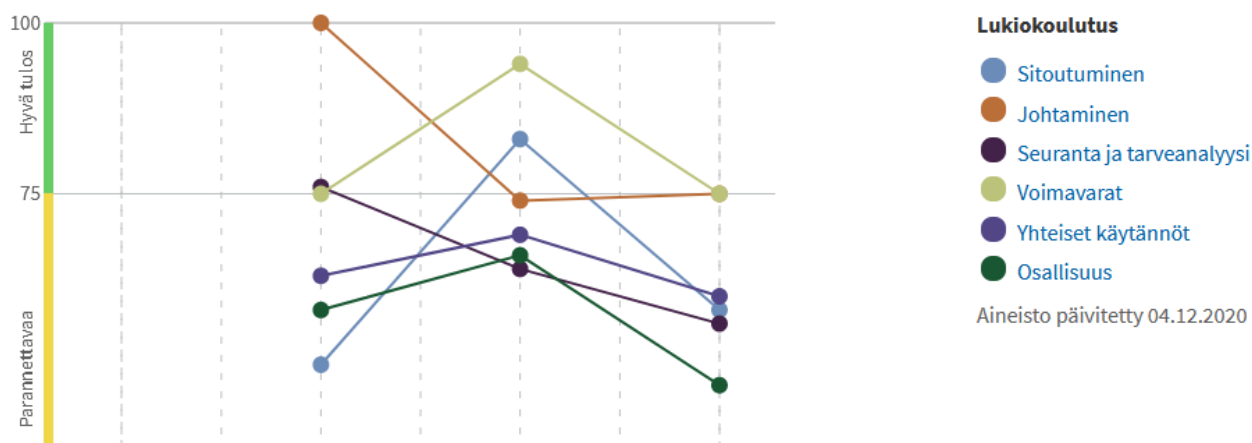
Perusopetus : Eurajoki

Kaavio 3. Perusopetuksen terveydenedistämispisteiden kehitys ajalla 2009-2019

Perusopetuksen terveydenedistämisaktiivisuuden pisteet julkaistiin myös loppuvuodesta 2020. Perusopetuksen pisteet nousivat vuoden 2017 tiedonkeruusta (67→74) ja ovat yli Suomen keskiarvon (66). Eurajoen perusopetuksen pisteet ovat hiukan korkeammat Kessoten verrokkikuntiin nähden. Eurajoen positiivinen ero näkyy parissa vuodessa kehittyneillä yhteisten käytäntöjen ja johtamisen pisteillä. Suurinta kasvua on saatu kehittämällä malleja häirinnän ja väkivallan ehkäisyksi, turvallisuuden edistämiseksi sekä osallistamalla oppilaita kouluruokailuasioissa. Seurannan ja tarveanalyysin pisteitä on saatu nostettua kiitettävästi tehostamalla huomioita mm. poissaolojen ja koulukiusaamisen seurantaan sekä toteuttamalla laaja terveystarkastus laadukkaasti.

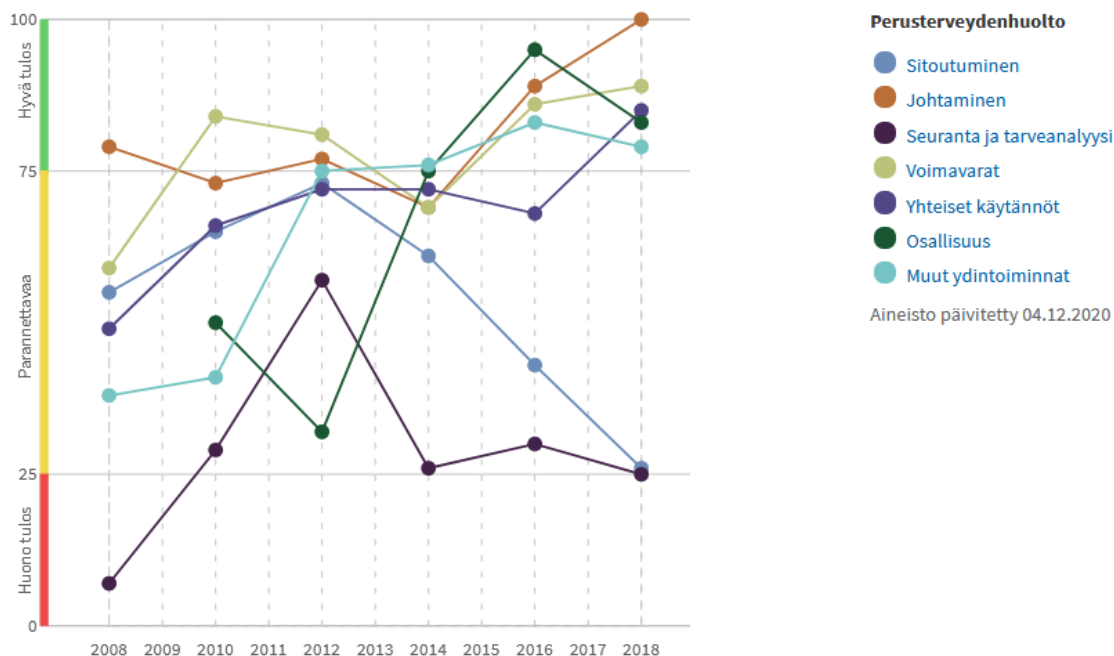
Lukiokoulutus : Eurajoki

Kaavio 4. Lukiokoulutuksen TEA-viisaripisteiden kehitys ajalla 2014-2018

Lukiokoulutuksen osalta pisteet julkaistiin vuonna 2019. Eurajoen lukiokoulutuksen pisteet laskivat vuonna 2018 tehdyn tiedonkeruun perusteella vuoteen 2016 verrattuna (75 → 62) ja jäivät alle Suomen keskiarvon (69) sekä vertailukuntien pisteiden. Suurinta lasku on ollut opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen sitoutumisen (58) ja osallisuuden (47) osa-alueilla. Parannettavaa on opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportoinnissa ja seurannassa sekä opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksien kehittämisessä. Johtamisen (74) ja voimavarojen (75) pisteet ovat hyvällä tasolla, vaikkakin voimavarat ovat laskeneet huomattavasti vuoden 2016 huipputasosta.

Perusterveydenhuolto : Eurajoki

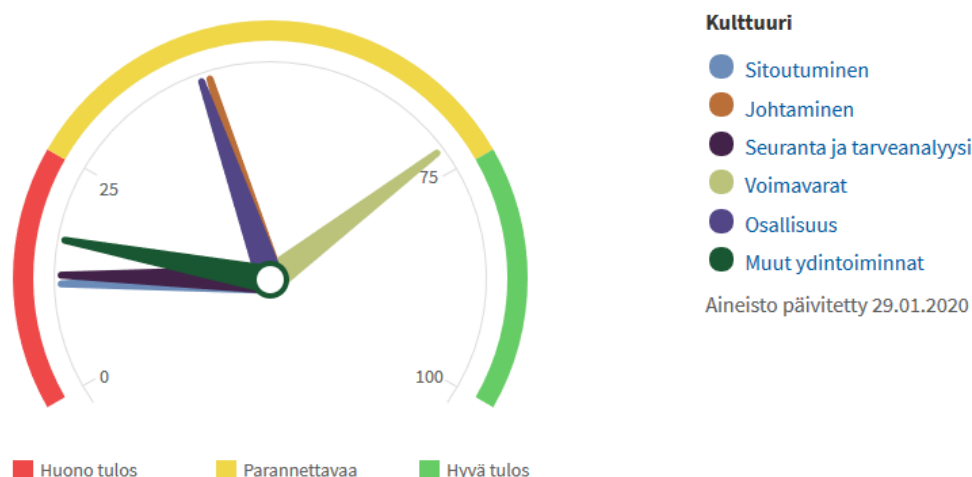

Kaavio 5. Perusterveydenhuollon TEA-viisaripisteet ajalla 2008-2018

Perusterveydenhuollon terveyden edistämisen pistemäärä on pysytellyt samalla tasolla vuodesta 2016 lähtien. Viimeisimmät tulokset on julkaistu vuonna 2019, vuoden 2018 aikana kerättyjen tieto-

jen perusteella. Perusterveydenhuollon pisteet (70) on hieman yli koko maan keskiarvon (67). Tuloksista näkee, että moni terveyden edistämisen osio on vihreällä, hyvän tuloksen puolella ja positiivista kasvua on tapahtunut kahdessa vuodessa johtamisen (89 → 100), voimavarojen (89) ja yhteisten käytäntöjen (68 → 85) osa-alueilla. Koko muuhun Suomeen sekä verrokkikuntiin nähden sitoutumisen (26) sekä seurannan ja tarveanalyysin (25) pisteitä tulisi kehittää mm. tehostamalla terveyttä edistävien ohjelmien käsittelyä ja raportointia kunta- ja luottamushenkilöjohtossa.

Kulttuuri : Eurajoki 2019

Kaavio 6. Kulttuurin terveydenedistämispisteet vuonna 2019

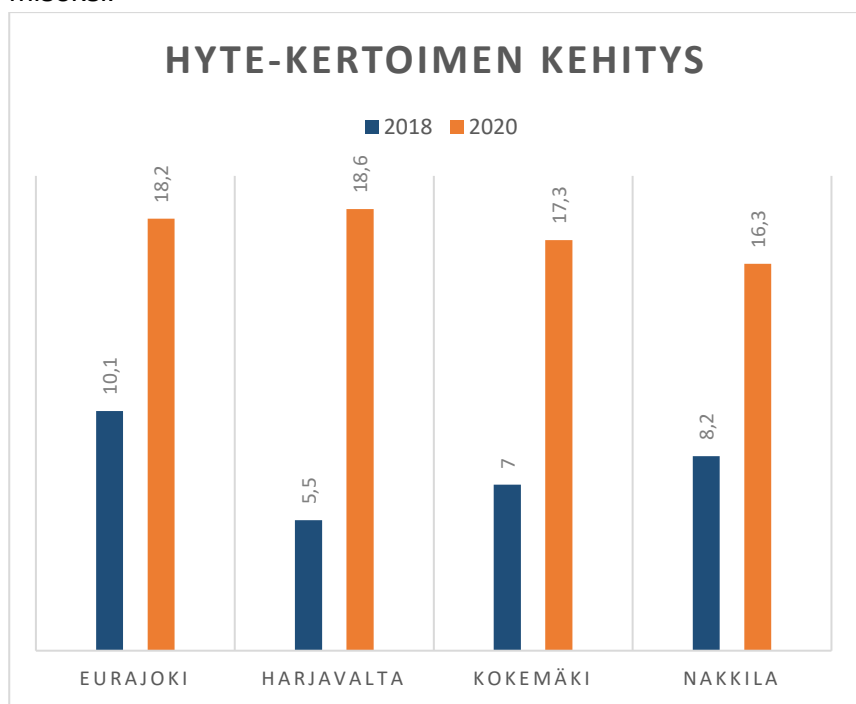
TEA-viisariin kerättiin ensimmäistä kertaa pisteet kulttuurihyvinvoinnin edistämisestä vuonna 2019. Eurajoen pistemäärä (33) osoittaa, että kulttuurin roolia hyvinvoinnin edistämisessä tulisi nostaa huomattavasti merkittävämpään asemaan. Eurajoen pistemäärä on alhaisempi vertailussa Satakunnan verrokkikuntiin sekä koko Suomeen (59). Kulttuurin osa-alueista voimavarojen (72), johtamisen (43) sekä osallisuuden (42) osalta tilanne oli kohtalainen. Terveysten edistämisen pisteitä saadaan parannettua, kun kulttuuritoiminnan sitoutumisen (12), seurannan ja tarveanalyysin (13) sekä muiden ydintoimintojen (17) pisteitä saadaan lisättyä kulttuurihyvinvointia edistävillä toimenpiteillä. Kulttuurin roolia hyvinvoinnin edistämisessä voidaan jatkossa kirkastaa mm. kulttuurisuunnitelman avulla, vahvistamalla yhteistyörakenteita poikkihallinnollisesti sekä seuraamalla ja raportoimalla kulttuuripalveluiden määrää ja saavutettavuutta. Kulttuurin vaikutukset koettuun terveyteen, pitkään ikään ja hyvään elämään ovat eri tutkimuksissa todennettuja. Eurajoella kulttuurin roolia hyvinvoinnin edistämisessä tulee vahvistaa ja lisätä yhteistyötä sekä suunnitelmallisuutta toiminnalle.

Eurajoen kunnan tuloksissa monella osa-alueella seurannan ja tarveanalyysin pistemäärät ovat huomattavan alhaiset. Sitoutumisen pistemäärissä on myös parantamisen varaa. Seurannan pistemäärät kuvaavat väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden seuranta- ja tarveanalyysia väestöryhmittäin, näiden raportointia kunnan johtoryhmälle ja luottamushenkilöille. Sitoutumisen pistemäärä puolestaan kuvaa strategiatasolla kunnan toimialueen sitoutumista terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, toimialakohtaisten ohjelmien käsittelyä johtoryhmässä ja luottamusjohtossa, toimialan näkyvyyttä esim. hyvinvointikertomuksessa sekä poikkihallinnollisen yhteistyön toteutumista. Valtuustokauden aikana selkeytettiin hyvinvointityön rakennetta, synkronoitiin hyvinvoinnin ja talouden raportointi ja perustettiin poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä. Toimenpiteet

tukevat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ja nostavat Eurajoen kunnan terveydenedistämisen aktiivisuuden pistemäärää vuonna 2020.

3.2 HYTE-kerroin hyvinvoinnin edistämisen kannustimena

Kunnan hyvinvointijohtamisen kannustimeksi on kehitetty kunnille maksettavaa hyvinvoinnin edistämisen valtionosuuden lisäosaa, HYTE-kerrointa. HYTE-kerroin on Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) pitkäaikaisen kehittämistyön tulos, mutta kertoimen käyttöönotto on viivästynyt sote- ja maakuntauudistuksen kaaduttua. Toteutuessaan kunnille määritellään vuoden 2023 alusta asukasmäärän mukainen hyvinvoinnin edistämisen valtionosuus, joka muodostuu sekä kaikkien kuntien saamasta perustuesta, että HYTE-kannustinrahasta. Rahoituksen valtionosuuden suuruuteen vaikuttaa kunnan tekemä työ hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

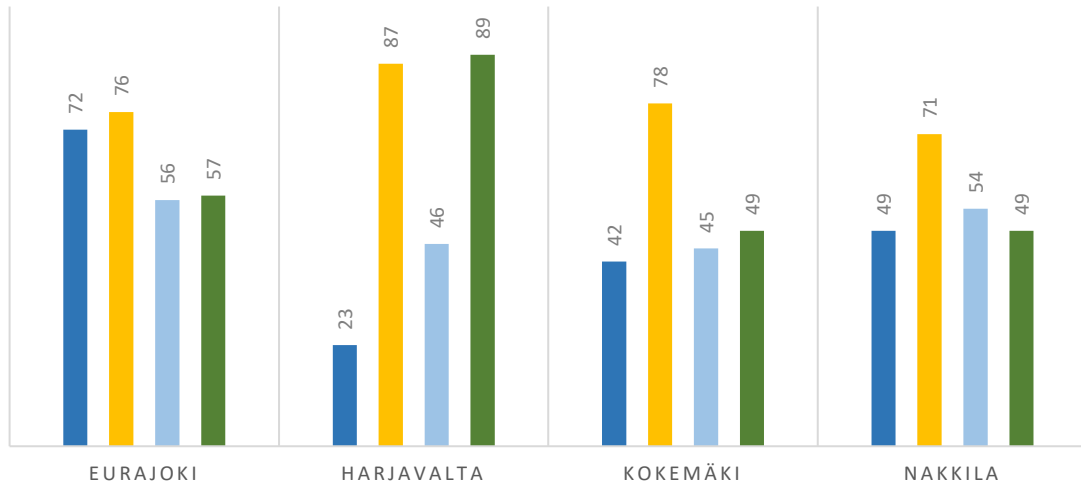

Kaavio 7. HYTE-kertoimen kehitys vuodesta 2018-2020

Eurajoen kunnan HYTE-kertoimen suuruus vuonna 2020 on 18,2 €/asukas. Kunta voi toiminnallaan vaikuttaa HYTE-kertoimen suuruuteen. HYTE-kerroin lasketaan prosessi- ja tulosindikaattoreiden avulla, jotka ovat samat kaikissa Suomen kunnissa. Prosessi-indikaattoreilla (14 kappaletta) kuvataan kunnan nykytilaa ja rakenteita väestön hyvinvoinnin edistämiseksi peruskoulun, liikunnan ja kuntajohdon indikaattoreiden avulla. Tulosindikaattoreilla (6kpl) kuvataan kunnan toimilla aikaansaamaa muutosta väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilassa viimeisen kahden vuoden ajalta. Vuoden 2020-2022 välisenä aikana toteutuneet positiiviset muutokset tulosindikaattoreissa vaikuttavat keskeisesti kunnan HYTE-kertoimen muodostumiseen. Kaaviossa 8 kuvataan prosessi- ja tulosindikaattoreiden kehitystä verrokkikuntiin nähden. Eurajoen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia tulosindikaattoreiden perusteella. Verrokkikunnissa on kehitetty huomattavasti Eurajoen kuntaa enemmän hyvinvoinnin edistämisen poikkihallinnollisia prosesseja ja rakenteita, sillä prosessi-indikaattorien keskiarvon nousu on suurta.

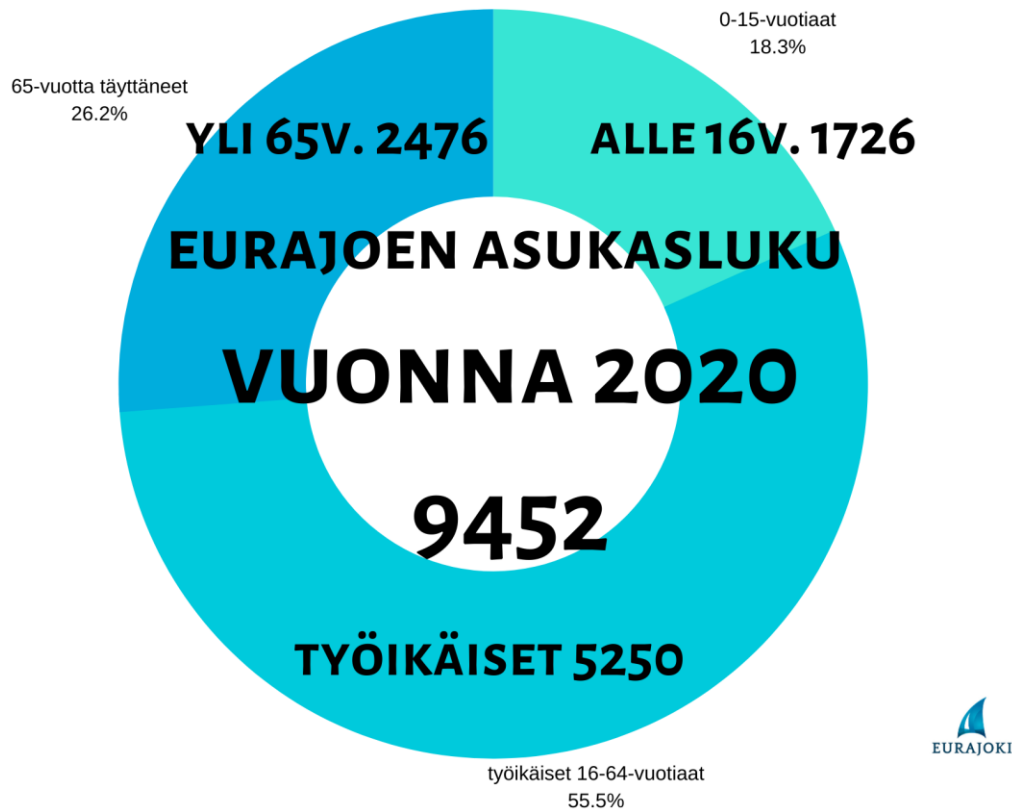
PROSESSI- JA TULOSINDIKAATTOREIDEN KEHITYS

■ prosessi-indikaattorit ka 2018 ■ prosessi-indikaattorit ka 2020
■ tulosindikaattorit ka 2018 ■ tulosindikaattorit ka 2020

Kaavio 8. HYTE-kertoimen prosessi- ja tulosindikaattoreiden kehitys Kessoten kuntayhtymän kunnissa

4. Eurajokelaisten hyvinvointi

Kuva 3. Eurajoen asukasluku eri ikäryhmittäin vuonna 2020

4.1 Eurajoen väestö, talous ja elinvoima

Eurajoen väkiluku on lähtenyt positiiviseen kasvuun. Eurajoen kunnan väkiluku oli vuoden 2020 lopussa 9452 asukasta. Tilastokeskuksen väestön ennakkotietojen mukaan Eurajoen kunnan väkiluku kasvoi 80 henkilöllä. Väkiluku on pienentynyt valtuustokauden aikana vuosittain vuoden 2017 väkiluvusta (9521), mutta saatu positiiviseen nousuun vuoden 2020 aikana. Kuntaan syntyi ennakkotietojen mukaan 73 lasta vuonna 2020. Kasvua on hiukan edelliseen vuoteen (65 lasta). Vuonna 2017 Eurajoelle syntyi 73 lasta ja vuonna 2018 84 uutta eurajokelaista. Eurajoella menehtyi 107 henkeä vuoden 2020 aikana. Väestön ennakkotilaston mukaan Eurajoelle muutti vuoden 2020 aikana 83 uutta kuntalaista.

Eurajoen väestörakenteessa työikäisten osuus oli 55,5 %, yli 65-vuotiaiden osuus 26,2% ja alle 16-vuotiaiden lasten osuus 18,2%. Alle 16-vuotiaiden ja työikäisten suhteellinen määrä on laskenut valtuustokauden aikana, kun taas yli 65-vuotiaiden prosentuaalinen osuus on kasvanut. Eurajoen kunnan väestö Satakunnan maakuntaan verrattuna on hiukan nuorempaa, sillä Satakunnassa keskimäärin alle 16-vuotiaiden osuus on 15,6%, työikäisten 57,2% ja 65 vuotta täyttäneiden 27,2%.

Eurajokelaisten terveys on parantunut. Vuonna 2019 julkaistun THL:n sairastavuusindeksin mukaan Eurajoella asuu Satakunnan 2. terveimmät asukkaat ja kunta kuuluu koko maan terveimpään neljännekseen. Satakunnan maakunnassa sairastavuusindeksin keskiarvo on 99,3, josta alhaisin

on Ulvilassa (88,0) ja korkein Siikaisissa. Eurajoen sairastavuusindeksi vuosien 2000-2016 tietojen perusteella on 89,1. Sairastavuusindeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maahan (vertailuluku 100). Kuntayhtymän vertailukunnista nakkilalaisten sairastavuusindeksi on alle Satakunnan keskiarvon, kun taas Kokemäen ja Harjavallan lukemat ylittävät maakunnan indeksin. Eurajoen mielenterveys-, syöpä- ja tapaturmaindeksit ovat alhaisempia kuin vertailukunnissa. Tuki- ja liikuntaelinsairauksia esiintyy puolestaan enemmän kuin Satakunnassa ja vertailukunnissa.

Eurajoen kunnan työllisyys on ollut hyvällä tasolla koko valtuustokauden ajan ennen korona-ajan alkua. Työttömyysprosentti on ollut usean vuoden ajan 4-6 %. Vuoden 2020 työttömyyttä on nostanut koronaepidemian aiheuttamat lomautukset. Vuonna 2020 työttömyysprosentti oli Eurajoella keskimäärin 8,4 % ja Satakunnassa 12,5%.

Koulutustaso on nousussa. Ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa on 30,9% eurajokelaisista 15 vuotta täyttäneistä, joka on hiukan suurempi Satakunnan keskiarvoon verrattuna (29,6%). Alle 35-vuotiaista eurajokelaisista 16,8% on ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa, joka on hieman yli Satakunnan vastaavan tason (15,5%). Koulutustaso kunnassa on kuitenkin noussut nuorten osalta, sillä alemman korkeakoulututkinnon alle 35-vuotiaista on suorittanut 13%, joka on hiukan yli Satakunnan ja koko maan keskiarvon saman ikäisiin verrattuna. Eurajoella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on 5,8%. Lukema on samassa tasossa Satakunnan keskiarvon kanssa ja jää alle koko Suomen keskiarvon (Satakunta 5,3% / koko maa 9,3%). Alemman korkeakoulututkinnon on suorittanut 10,5% koko 15 vuotta täyttäneestä aikuisväestöstä (Satakunta 10,0%) ja toisen asteen tutkinnon 41,5%, joka on hiukan pienempi Satakuntaan verrattuna (43,5%).

Keväällä 2020 alkanut koronapandemia vaikutti kuntalaisten hyvinvointiin kaksijakoisesti. Poikkeusajan vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin kartoitettiin syksyllä 2020 tehdyllä sähköisellä kyselyllä. Eurajoen Markkinoilla lanseerattuun kyselyyn saatiin kaiken kaikkiaan 351 vastausta. Arkeen ja hyvinvointiin vaikuttivat vastaajien mukaan eniten harrastus- ja yhdistystoiminnan keskeytyminen (67%), kouluikäisten etäkoulu (46%), kunnallisten palveluiden sulut (43%) sekä sosiaalisten kontaktien rajoitukset (40%). Vastaajista 6% koki lomautuksen koronapandemian myötä ja 11% vastasi kokeneensa palkka- ja yritystulonmenetysten vaikutukset merkittävinä. Kyselyyn vastanneiden kokemuksissa toistui koronapandemian aiheuttama epävarmuus, pelkotilat, huoli omaisista ja heidän terveydentilastaan, terveyspalveluiden saatavuuden vaikeutuminen sekä ruokakustannusten nousu erityisesti lapsiperheissä. Perusopetuksessa ja lukiossa varmistettiin oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointi ja oppimisen tuen tarve etäopetusjakson aikana olemalla yhteydessä jokaisen oppilaan kotiin ja opiskelijaan. Seurannan perusteella laadittiin tukea tarvitseville tuen toteutuksen suunnitelmat koulujen oppilashuollon koordinoimana. Perusopetukseen ja lukiokoulutukseen laadittiin erillinen OPH:n edellyttämä paikallinen etäopetussuunnitelma.

Koronasululla koettiin olevan myös positiivisia vaikutuksia eurajokelaisten arkeen. Yli puolet vastaajista koki lähentyneensä perheenjäsenten kanssa, yli kolmannes on lisännyt liikuntaa koronasulun aikana, 54% lisännyt retkeilyä ja luonnossa liikkumista ja yli neljännes koki kehittyneensä digilaitteiden käyttäjänä. Digiloikan myötä ruutu-aika lisääntyi 64 %:lla vastanneista. Oma ja perheen tulevaisuutta arvioitaessa 39% vastanneista koki, ettei koronatilanne ei ole vaikuttanut turvallisuuteen, talouteen eikä hyvinvointiin. Koronavuoden koettiin aiheuttaneen tilapäisiä tai pitempiaikaisia haasteita 28 %:ssa vastanneista, kun taas neljännes vastanneista näki haasteet vasta edessäpäin. Kymmenen prosenttia kyselyyn vastanneista koki, että koronapoikkeusaika vahvisti hyvinvointia.

Eurajoen kunnan alueella on tarvetta osaavasta työvoimasta. Osaavan työvoiman varmistamiseksi on alueelle perustettu vuonna 2019 lähialueiden yhteinen Rinki-yhteistyöryhmä ratkaisemaan haastetta työvoiman houkuttelemiseksi. Ringin tavoitteena on tukea Rauman seudun yrityksiä osaavan työvoiman saatavuudessa ja pitämisessä pitkällä aikavälillä. Ringissä vahvistetaan tiivistä yritys-oppilaitosyhteistyötä luomalla kohtaamispaikkoja ja luontevaa vuorovaikutusta yritysten ja oppilaitosten edustajien välille. Vuoden 2019 aikana pidettiin asiaan liittyen työryhmän kokouksia sekä yksi laajempi tapahtuma, jossa mukana oli sekä työelämän että oppilaitosten edustajia. Kehittämistyö on jatkunut vuoden 2020 aikana, jolloin kärkenä oli kommunikaatiokanavien avaaminen oppilaitosten ja yritysten välille.

Eurajoen elinvoimaisuus on positiivisessa kasvussa. Kunnan alueelle on rekisteröitynyt eri toimialoille kaikkiaan 941 yritystä vuonna 2019. Yritysmuodot sisältävät kaikki Patentti- ja Rekisterihallitukseen rekisteröitävät yritysmuodot. Vuonna 2020 Eurajoelle perustettiin 42 uutta yritystä ja yrityksiä lakkautettiin 38. Eurajoen alueelle rekisteröitävien yritysten määrä on useana vuonna ollut suunnilleen sama kuin lopettavien yritysten määrä. Eurajoen alueella on menossa mittavia suunnitelmia alueen elinvoiman kehittämiseksi. Vuonna 2020 saatiin päätökseen kahden uuden pk-yrityksen sijoittumisesta kuntaan. Tähän liittyvät investointisuunnitelmat koskevat noin 10 hehtaarin maa-alueita. Yritysten rakentamissuunnitelmat ajoittuvat vuodelle 2021. Kunnan elinvoimaa tulee jatkossa vahvistamaan myös tulevan 8-tien investointisuunnitelmat. Tähän liittyvät urakat ovat näillä näkyvin alkamassa vuoden 2021 aikana.

Eurajoen kunnan teknisen keskuksen ruokapalvelut ovat jo lähes 10 vuoden ajan kiinnittäneet erityistä huomiota lähiruoan saamiseen hankintojen kilpailutuksen kautta. Viimeisimmän kilpailutuksen tuotoksista on saatu nauttia jo neljä vuotta, jossa lähiruoan osuus kaikista elintarvikkeista on noin 50% ja tavarantoimittajista noin 70% toimii alle 50 km säteellä. Vuoden 2020 elintarvikekustannuksista siis n. 280 000€ (alv 0%) jäi lähialueelle.

4.1.1 Eurajoen kunta työnantajana

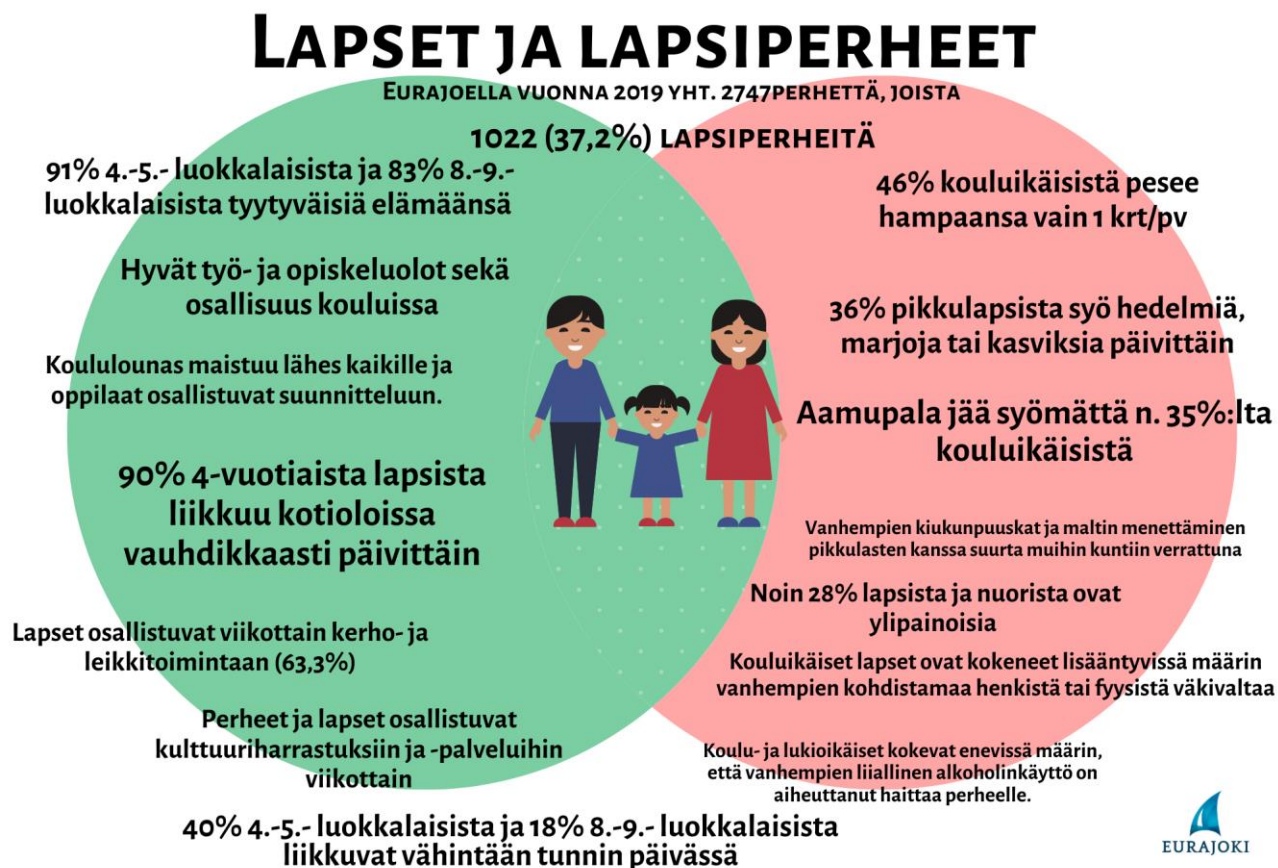
Eurajoen kunnan strategisessa henkilöstöjohtamisessa korostuu pitkäjänteinen henkilöstösuunnittelu. Strategiatyössä määritellään henkilöstöä koskevat tavoitteet, joilla pyritään turvaamaan työvoiman saatavuus, henkilöstön osaaminen, työhyvinvointi ja työn tuloksellisuus.

Vuoden 2017 kuntaliitoksesta lähtien kunnan henkilöstön kokonaismäärä on pysynyt lähes ennallaan. Vuoden 2020 vertailuajankohtana (31.12.) henkilömäärä (vakinaiset, määräaikaiset ja työllistetyt) oli 645, kasvua vuoteen 2017 yhteensä 9 henkilöä. Vakinaisen henkilöstön määrä kuntaliitoksen jälkeen oli 479 ja vuoden 2020 päättyessä 493.

Valtuustokauden aikana on luotu yhtenäisiä käytäntöjä ja toimintatapoja. Tähän on päästy yhdistäen parhaiksi koettuja toimintatapoja sekä entisen Luvian että Eurajoen osalta. Henkilöstömäärää koskevat suurimmat muutokset koskevat perusturvaa. Vuonna 2019 Palvelukeskus Käenpesän henkilöstö siirtyi liiketoiminnan siirrossa Esperin Caren palvelukseen ja vuoden 2020 aikana valmisteltiin koko perusturvan siirto Kessoteen 1.1.2021 alkaen.

Koronavuosi 2020 näkyi henkilöstön tavassa tehdä työtä. Kunnan hyvät tietotekniset valmiudet helpottivat keväällä etätöyöhön siirtymistä. Kaikkien osalta etätöyöhön siirtyminen ei työtehtävästä johtuen ollut mahdollista. Työnantaja käynnisti yhteistoimintamenettelyn mukaiset neuvottelut lomautuksista keväällä 2020, ja neuvottelujen tuloksena lomautusilmoituksia annettiin 83 kappaletta, lopulta lomautus toteutui 19 työntekijän osalta.

4.2 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi

Kuva 4. Lasten hyvinvoinnin tila Eurajoella vuonna 2019

Lasten määrä on vähentymään päin, muttei samassa vauhdissa vertailukuntiin nähden. Eurajoella oli 630 0-6 vuotiasta lasta vuoden 2020 lopussa (6,6% koko väestöstä). 7-15-vuotiaiden lasten määrä oli 1096 (11,5 %). Vaikkakin lasten prosentuaalinen osuus väestöstä on vähentynyt vuosittain, on Eurajoella lasten määrä suurempi suhteessa Satakunnan väestön vastaaviin osuuksiin. Eurajoella oli vuonna 2019 1022 lapsiperhettä, joka on 37,2 % kaikista eurajokelaisista perheistä (2747 perhettä). Lapsiperheiden prosenttiosuus on Satakuntaan ja verrokkikuntiin nähden hiukan suurempi (Satakunnan ka. 34,8 %). Lapsiperheiden määrässä ei ole ollut suuria muutoksia vuosien 2017-2019 aikana. Eurajoella ahtaasti asuvien lapsiperheiden määrä (n. 27 %) on pysynyt samalla tasolla koko valtuustokauden ajan. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuus on pysytellyt matalana (n. 0,5 %) Satakuntaan ja vertailukuntiin nähden.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on ollut kasvussa vuosien 2017–2020 aikana. Vuonna 2020 Eurajoella tehtiin 500 lastensuojeluilmoitusta, joka on 179 enemmän kuin edellisvuonna ja kasvua vuoteen 2018 on 268:n lastensuojeluilmoituksen verran. Lastensuojelun asiakkuudessa oli vuoden 2020 lopussa 55 lasta. Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa oli vuoden 2020 lopussa 94

eurajokelaista lasta. Eurajoen kunnan tavoitteena on ollut, että pääpaino olisi sosiaalihuoltolain mukaisen perhepalveluiden tiimin työskentelyssä. Tavoitteena on tarjota varhaisen tuen perhepalveluita mahdollisimman matalalla kynnyksellä eurajokelaisille perheille. Palveluiden tavoitteena on tukea perhettä erilaisissa elämäntilanteissa ja arjen haasteissa. Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa tehdään palvelutarpeen arvioinnit sekä koordinoidaan matalan kynnyksen palvelut perheille sosiaaliohjauksen kautta. Varhaisen tuen palveluita ovat lapsiperheiden kotipalvelu, sosiaaliohjaus, tukihenkilö- ja tukiperhepalvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, valvotut tapaamiset sekä perheneuvola. Sosiaalipalveluiden työntekijät ovat enenevässä määrin jalkautuneet ja markkinoineet erilaisia kunnassa tarjottavia lasten ja perheiden hyvinvointia tukevia palveluita vuoden 2020 aikana, jotta kuntalaisten kynnys ottaa yhteyttä ja ilmoittaa mahdollisesta huolesta. Yhteiskunnallinen tilanne on vaikuttanut omalta osaltaan myös lapsiperhepalveluihin.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi on kehitetty monia uusia toimintamalleja. Perhepalveluissa toteutettiin vuonna 2020 uutena toimintona perhetyöntekijän ja sosiaaliohjaajan vetämä ITU-ryhmä, jossa vahvistetaan tunnetaitoja, kaverisuhteita. Ryhmä oli suunnattu alakouluikäisille. Sosiaalipalveluiden työntekijöistä osa on käynyt neuropsykiatrisen valmentajakoulutuksen. Eurajoen kuntaan on perustettu vuoden 2020 aikana Nepsytiimi, jossa asiakkaiden asioita pohditaan monialaisesti. Koronatilanne vaikutti myös ryhmätoimintojen järjestämiseen. Vuonna 2019 aloitettiin perhetyöntekijän ja koulukuraattorin Eroryhmä alakouluikäisille lapsille, joiden vanhemmat olivat eronneet lähivuosina. Toisena uutena matalankynnyksen palveluna aloitettiin PerheSomeBody-ryhmätoiminta, johon koulutettiin kaksi ohjaajaa sosiaalipalveluista. PerheSomeBody-ryhmätoiminta on kaikille kuntalaisille suunnattu ja sen tavoitteena on mm. mielenterveyden tukeminen, vahvistaa lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja, itsetuntoa sekä tukea vanhemman kasvatustyötä.

Neuvolatoiminnalla on keskeinen osa lasten, nuorten ja perheiden terveyden edistämässä ja sairauksien ehkäisyssä ja varhaisessa toteamisessa. Neuvolapalveluihin sisältyvät äitiys- ja lastenneuvolat, opiskelija- ja kouluterveydenhuolto, perhesuunnittelu sekä aikuis- ja vanhusväestön terveysneuvonta. Neuvolatyöllä edistetään yksilön, perheen ja alueen terveyttä neuvomalla ja tukemalla sekä lisäämällä vaihtoehtoja ja voimavaroja. Neuvolapalvelut ovat maksuttomia perus- ja lähipalveluita, joka tavoittaa lähes kaikki lasten ja nuorten ikäluokat. Neuvolan terveystarkastukset toteutetaan neuvola-asetuksen mukaisesti. Tarkemmat kuvaukset ja sisällöt on luettavissa: www.ksthky.fi/neuvola. Jokaisen neuvolatyön osa-alueen alta on löydettävissä tarkemmat toimintaohjelmat, jotka toimivat myös osaltaan laadun mittareina. Neuvola toimii yhteistyössä eri hallintokuntien sekä järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Neuvolapalvelut tuottavat kunnille terveydenedistämisen yhdyshenkilön ja ehkäisevän päihdetyön sekä tartuntatautien yhdyshenkilön palveluita.

Kevään 2020 etäkoulun koettiin kaksijakoisesti joko kuormittavana tai perhettä vahvistavana. Kuntalaisille syksyllä 2020 tehdyn sähköisen kyselyn (Koronan vaikutukset kuntalaisille) mukaan, etäkoulu kuormitti vanhempia varsinkin, kun hoidettavana oli myös oma etätyö ja mahdollisesti myös päiväkotikäiset lapset. Toisaalta vastauksissa näkyi kahtiajakautumista. Osa vastanneista koki etäkoululla olleen positiivisia vaikutuksia perheen hyvinvointiin. Positiivisia vaikutuksia koettiin pääasiassa perheissä, joiden yhdessäolo lisääntyi harrastusten ja kiireen loppumisen myötä. Koulusta annettava opetus ja tuki koettiin hyvänä ja lasten koulukäyntiä oli mukava seurata kotioloissa. Perheenjäsenet lähentyivät monien kokemana. Etäkoulun raskaana ja negatiivisena kokeneiden vastauksissa toistui tuen tarve, vanhempien väsyminen oman työn ja opettajana toimimisen yhdistämiseksi sekä oppimisen vaikeutuminen etäopetuksessa. Eurajoella lapsiperheiden avuksi tarjottiin

jäähdytetty koululounas etäopiskeluaikana esi- ja perusopetuksen oppilaille, joka noudettiin omalta koululta.

Erityislapsiperheiden vanhemmuuden vahvistamiseksi sekä vertaisperheiden keskinäisen verkoston muodostamisen tueksi on aloitettu vuonna 2019 maksuton Olkkaritoiminta. Erityislasten (0-17v) vanhemmille mahdollistetaan osallistuminen erityispalvelujen kehittämiseen asiakkaan näkökulmasta, tarjotaan eri asiantuntijoiden infoa vanhempia kiinnostavista aiheista, kuten erityishuolto-ohjelmista, lakiasioista ja palvelusuunnitelmien laatimisesta, neuropsykiatrisista oireista ja toimintaterapiasta. Vertaistuki muiden vastaavassa elämäntilanteessa olevien perheiden välillä on koettu tärkeäksi. Erityislapsille on järjestetty omaa toimintaa Toimarin henkilökunnan toimesta vanhempien toiminnan ajaksi. Olkkaritoimintaa järjestettiin neljä kertaa vuoden 2019 aikana Toimarin tiloissa ja kerran vuonna 2020 ennen koronapandemian alkua.

Tulevaisuudessa lasten ja nuorten hyvinvointiin Eurajoella vaikutetaan aktiivisesti luomalla Unicefin Lapsiystävällinen kunta- toimintamallia. Eurajoen kunnanhallitus on jo vuonna 2017 hyväksynyt kunnan osallistumisen ohjelmaan. Unicef ilmoitti loppuvuonna 2019 Eurajoen kunnan aloittavan ohjelmassa vuoden 2020 alusta. Koronaviruksen aiheuttama poikkeustila on viivytttänyt ohjelman starttia, jonka piti olla maaliskuussa 2020. Tammikuussa 2021 aloitettiin tilakartoituksen laatiminen toimintasuunnitelman pohjaksi. Alkukoulutus koordinoitiryhmälle pidettiin tammikuussa 2021. Koordinointiryhmänä toimii kunnan hyvinvointiryhmä. Lapsiystävällinen kunta - ohjelmaan liittyen on valmisteltu kunnan ennakoarvioinnin käytäntöjä, erityisesti lapsivaikutusten arviointia päätöksenteossa sekä lasten ja nuorten osallistamista.

4.2.1 Alle kouluikäiset

Varhaiskasvatuksessa oli vuonna 2020 noin 400 lasta. Vuonna 2019 1–6-vuotiaiden osallistumisprosentti kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen oli 61,6 %, joka on Satakunnan keskiarvon mukainen. Eurajoella prosenttiosuus kasvaa samassa suhteessa iän kanssa. Varsinkin pieniä lapsia hoidetaan kotona lasten kotihoidon tuella ja sen kuntalisällä. Varhaiskasvatuspalveluja käyttävien perheiden prosentuaalinen kasvu voidaan katsoa johtuvan sekä hyvästä työllisyystilanteesta että tietoisuuden kasvamisesta laadukkaan varhaiskasvatuksen merkityksestä lapsen kehitykselle. Varhaiskasvatuspalvelujen tarve ja kasvu on ollut voimakkainta Luvian alueella. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten suhteellisessa osuudessa ikäluokittain on kuitenkin vielä runsaasti kasvunvaraa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja tullaan alentamaan edelleen 1.8.2021. Muutoksen yhtenä tavoitteena on saavuttaa yhä suurempi osuus ikäluokista varhaiskasvatuksen piiriin.

Esiopetukseen osallistuu vuosittain lähes koko ikäluokka. Eurajoki on valittu mukaan viisivuotiaiden maksuttoman kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun vuosina 2021–2024. Kokeilu koskee vuonna 2016 ja 2017 syntyneitä lapsia.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajia (VEO) on saatu kaikkiin päiväkoteihin, tavoitteena varhainen tuki ja lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Varhaiskasvatuksessa on käytössä kolmiportaisen tuen malli.

Ilta- viikonloppuhoidon tarve on lisääntynyt. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja on kehitetty tar-

keänä lasten kotihoitoa tukevana toimintana. Perhepäivähoitoa pyritään pitämään Eurajoella edelleen vahvana varhaiskasvatuksen toimintamuotona. Vuonna 2020 työskentelee 34 kotona toimivaa perhepäivähoitajaa. Uusia perhepäivähoitajia on rekrytoitu jatkuvasti.

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatu hankerahoitus lapsen hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistamiseen toimintakaudelle 2020–21 mahdollistaa Eurajoella ”Kato mua – lapsen oikeus tulla kuuluksi ja nähdyksi” -hankkeen, jonka tavoitteena on kohdistaa tukea lapsen arkeen ja lisätä onnistumisten kokemuksia, jotka vahvistavat uuden oppimista ja rakentavat tervettä itsetuntoa. Hankkeessa arvioidaan ja kehitetään toimintaympäristöjä ja muokataan niitä vielä paremmin lasten tarpeita vastaaviksi ja leikkiin houkutteleviksi. Hankkeen kautta on saatu palkattua määräajaisesti lisähenkilöstöä, varhaiskasvatuksen opettaja ja kolme lastenhoitajaa lapsiryhmien koon pienentämiseksi. Hanke on mahdollistanut myös määräajaisen toimintaterapeutin palkkaamisen varhaiskasvatukseen, jonka myötä lapsen arkeen on etsitty oikeanaikaisia ja -suuntaisia tukikeinoja ja lisätty varhaista tukea ja moniammatillista yhteistyötä perheiden kanssa.

Verkostoituvan perhekeskusmallin kehittäminen on ollut keskeinen lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisen tavoite kuluvalle valtuustokaudella. Verkostomainen perhekeskus on aloittanut toimintansa vuoden 2020 alkupuolella. Moniammatillinen lasten ja nuorten tiimi on kokoontunut säännöllisesti. Tiimi koostuu eri tahojen edustajista mm. perheneuvolasta, varhaiskasvatuksesta, terveydenhuollosta, seurakunnasta sekä sosiaalitoimesta. Perhekeskuksen tiimiläiset ovat osallistuneet Lapset puheeksi-koulutukseen keväällä 2019. Koulutuksen on käynyt 26 henkilöä. Koulutuksia ei järjestetty vuonna 2020 koronan vuoksi.

Kohtaamispaikkatoimintaa eli esim. avointa varhaiskasvatusta on kehitetty ja laajennettu. Luvialla uutena palvelumuotona on aloitettu avoin varhaiskasvatustoiminta vuoden 2019 lopulla. Varhaiskasvatusasiakkaista sähköisen asioinnin käyttäjämäärää on saatu nostettua yli 70 %:iin asiakkaista ja varhaiskasvatuksen palveluohjausmalli on rakennettu viime vuoden aikana.

Kolmivuotinen LEILA-leikkien liikkuvaan arkeen hanke on lisännyt tuntuvasti fyysistä aktiivisuutta varhaiskasvatuksessa. Koko varhaiskasvatus kuuluu valtakunnalliseen Liikkuva varhaiskasvatus – ohjelmaan, jonka tavoitteena on jalkauttaa ”Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset” (2016) osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma on entistä aktiivisemmassa käytössä ja lapsille on lisätty mahdollisuuksia toteuttaa fyysistä aktiivisuutta sekä sisällä että ulkona päivittäin. Lähiympäristöt ja lähiliikuntapaikat on otettu entistä aktiivisempaan käyttöön. Jokaiselle ryhmälle tai tiimille on hankittu vuonna 2020 hankkeen toisen kauden mahdollistamana omat retkireput tai rinkat retkeilyvarusteineen. Hankkeen ensimmäisellä kaudella varhaiskasvatukseen on hankittu kiertäviä liikuntavälinekasseja yksiköiden ja perhepäivähoidon käyttöön. Tämän lisäksi koko varhaiskasvatuksen henkilökunta on osallistunut vuosina 2019 ja 2020 koulutuksiin, joissa on lisätty tietämystä toimintakulttuurin muuttamisesta yhä liikunnallisemmaksi. Varhaiskasvatuksen opettaja on suorittanut liikunnan ammattitutkinnon, jonka myötä hän on kouluttanut muita kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöitä heidän omissa yksiköissään.

Varhaiskasvatukseen osallistuvia perheitä on aktivoitu liikkumaan ja kiinnittämään huomioita arjen hyvinvointiin. Toiminnallista yhteistyötä on lisätty perheissä kiertävien viikonloppureppujen avulla. Perheet ovat saaneet vuorollaan viikonloppurepun käyttöönsä. Reppu sisältää mm. Eurajoen Leilalokin liikuntaseikkailukartan, välineitä luonnon tutkimiseksi ja opaskirjasen lapsiperheen hyvinvoinnin edistämisestä. Leila -leikkien liikkuvaan arkeen -hankkeen kolmas hankekausi on saanut rahoitusta, joten toimintamalli jatkuu edelleen.

Päiväkoti Metsätähti sai ensimmäisenä päiväkotina Eurajoella Makuaakkoset-diplomin, joka on päiväkodeille myönnettävä tunnustus ravitsemuksellisesti, kasvatuksellisesti ja ekologisesti kestävän ruokailun edistämisestä. Siinä tarkastellaan mm. ruokailutilannetta, ruokakasvatusta tukevia toimenpiteitä, yhteistyötä kotien kanssa, ravitsemussuositusten mukaista ruokailua, ruokaturvallisuutta, ruokakulttuuria ja ympäristöä. Kehitystyön seurauksena lapsen huoltajan kanssa käytävissä vasukeskusteluissa lapsen puhutaan ruokailutottumuksista ja ravinnon monipuolisuudesta. Makuaakkoset-diplomia tavoitellaan myös muihin Eurajoen kunnan päiväkoteihin.

Kotona lapsia hoitavien vanhempien jaksamista ja voimavaroja on tuettu. Perheille on järjestetty vuosina 2018 ja 2019 Valoa perheille-tapahtuma varhaiskasvatuksen koordinoimana. Tapahtumassa oli varhaiskasvatuksen lisäksi mukana seurakunta, MLL, Eurajoen kristillinen opisto ja sosiaalipalveluiden perhepalveluiden työntekijät. Tapahtuman tarkoituksena oli antaa perheille voimavaroja jaksamiseen ja kertoa kunnassa lapsiperheille tarjottavista palveluista. Lastenneuvolassa aloitettiin vuonna 2019 Neuvola Chat-palvelu matalankynnyksen yhteydenottojen mahdollistamiseksi. Palvelu jouduttiin lopettaa samana vuonna vähäisten yhteydenottojen vuoksi. Lastenneuvolassa on aloitettu myös Isäneuvolat 6-10kk ikäisten lasten isille ja lapsille. Vuonna 2020 alkoi Baby friendly hospital-verkostoyhteistyö. Koulutukset ja toimintamallin kehittäminen kuitenkin peruuntuivat koronapandemian takia. Aloitus siirtyy vuoteen 2021-2022.

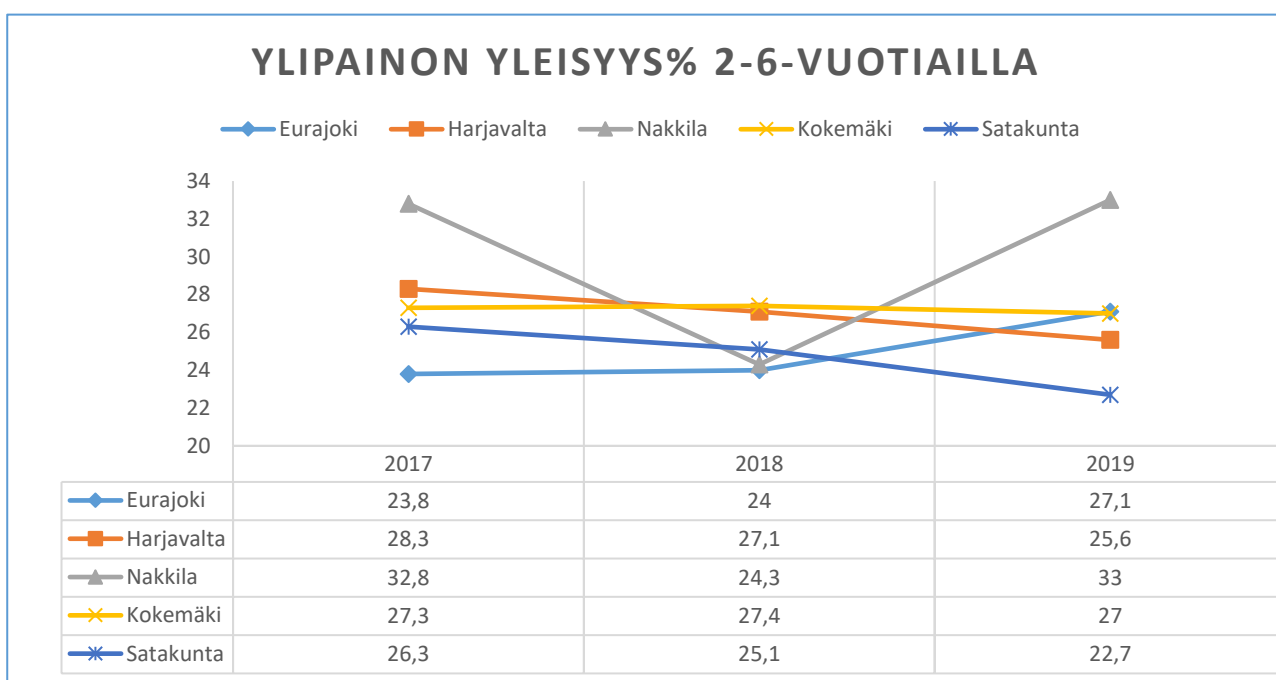
Eurajokelaiset pienet lapset liikkuvat ja osallistuvat kerhoihin aktiivisesti. THL:n lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH)-tutkimus toteutettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2018 ja tuotti valtakunnallista vertailutietoa 4-vuotiaiden lasten ja perheiden hyvinvoinnin tilasta. Eurajoen osalta pienet lapset liikkuvat ja osallistuvat kerho- ja leikkitoimintaa aktiivisesti muihin kuntiin verrattuna. 47 % lapsista osallistuu viikoittain ohjattuun liikuntatoimintaan ja 20 % lasten kulttuuritoimintaan. Pikku-lapsiperheillä kehitettävää puolestaan oli kasvisten, hedelmien ja marjojen syönti, joka toteutuu päivittäin vain 36 %:lla 4-vuotiaista lapsista. Lisäksi pienten lasten vanhemmat kokivat huomattavassa määrin (50 % vanhemmista) koko Suomeen ja verrokkikuntiin verrattuna menettäneensä malttinsa lapsen kanssa niin, että on vaivoin saanut hillittyä itsensä.

Taulukko 1. Hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavat mittarit 4-vuotiaiden lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) tutkimuksessa.

Taulukossa on vihreällä kohdat, jotka toteutuvat vertailukuntia (Nakkila, Kokemäki, Harjavalta) paremmin. Punaisella koodatuissa indikaattoreissa on parannettavaa vertailukuntiin ja Satakunnan keskiarvoon verrattuna.

Hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavat mittarit 4-vuotiaiden lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) tutkimuksessa	Eurajoki (% vastanneista vanhemmista)	Satakunta (% vastanneista vanhemmista)
Lapsi käyttänyt lasten kulttuuripalveluja viikoittain	20,0	14,6
Lapsi osallistunut kerho- tai leikkitoimintaan viikoittain	63,3	60,2
Päivittäin hedelmiä, marjoja ja kasviksia syövät lapset	36,7	38

Lapsi liikkuu kotiloissa yli tunnin päivässä vauhdikkaasti	90,0	77,1
Lapsi osallistunut ohjattuun lasten liikuntaan viikoittain	46,7	45,9
Vanhempi tai muu läheinen menettänyt ristiriitatilanteissa maltin lapsen kanssa niin, että vaivoin saanut hillittyä itsensä	50,0	32,7

Kaavio 9. Ylipainoisten 2–6-vuotiaiden lasten osuus Eurajoella ja vertailu vuosina 2017-2019

Ylipainoisten lasten osuus on kasvussa ja ylitti vuonna 2019 Satakunnan keskiarvon. Vuonna 2019 33% 2-6-vuotiaista pojista ja 20% samanikäisistä tytöistä olivat ylipainoisia.

Onnistumisia:

- Varhaiskasvatuksen kehityshankkeiden myötä on saatu lisättyä lasten osallisuutta, fyysistä aktiivisuutta ja yhteistyötä perheiden kanssa
- Verkostoituvan perhekeskuksen tiimi on aloittanut toimintansa
- Eurajokelaiset lapset osallistuvat aktiivisesti kerho- ja liikuntatoimintaan

Kehitettävää/huolenaiheita:

- Varhaiskasvatuspaikkojen riittävä saatavuus lähipalveluna koko kunnan alueella
- Ylipainoisten lasten määrä on kasvussa
- Moniammatillisen tuen vahvistaminen kunnan perustasolla, jolla varmistetaan varhainen tuki toiminta- puhe- ja fysioterapian keinoin.

4.2.2 Perusopetusikäiset

Oppilasmäärät ovat olleet lievässä laskussa Eurajoella koko valtuustokauden 2017–2021 ajan. Huhdan koulun opettajamäärä pieneni yhdellä opettajalla. Perusopetuksen oppilasmäärä tulee enusteen mukaan laskemaan tulevina vuosina noin 160 oppilaalla (= n. 8 perusopetusryhmää) vuoteen 2027 mennessä.

Osallistamisen tavoitteet perusopetuspalveluissa ovat toteutuneet. Kouluissa on toimivat oppilaskunnat, joilla on ohjaavat opettajat. Kouluihin on perustettu vanhempainyhdistyksiä tai vastaavia valtuustokauden aikana, joiden perustamisessa oppilaat ovat olleet osallisina. Vanhempainyhdistyksille on järjestetty verkostoitumistapahtuma vertaistuen saavuttamiseksi. Toimivia koulun kasvatustehtävää tukevia vanhempainyhdistyksiä tai -toimikuntia on kahdeksan.

Opetussuunnitelmatyö on edennyt suunnitelmien mukaan ja uudet käytännöt oppimiskeskusteluja myöten on otettu käyttöön. Opetushenkilöstön koulutus on toteutunut suunnitellusti.

Oppimisen tuen tarpeet ovat kasvaneet koko valtuustokauden ajan Eurajoella, pysyen kuitenkin vielä valtakunnallisella tasolla (vuonna 2019 noin 15 % peruskouluikäisistä oli erityisen tuen piirissä). Paikallisesti kasvu on tarkoittanut pienryhmien täyttymistä, mikä on kiihtynyt johtuen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä opiskelevien lasten määrän kasvulla. Eurajoen kunta ostaa erityisopetuspalvelut erityistä tukea vaativille lapsille Rauman kaupungilta. Erityisopetuspalveluiden tarve on pysynyt samalla tasolla (2-3 oppilasta/ikäluokka). Yhden vuosiluokan osalta erityisopetuspalveluja ei ole voitu tuottaa Raumalta, vaan ne on toteutettu omana palveluna. Vuonna 2021 Rauman erityiskoulupalveluissa ei aloita yhtään oppilasta Eurajoelta.

Koulupsykologiresurssi on saatu tavoitteiden mukaiseksi vuonna 2020. Kunnassa työskentelee kaksi koulupsykologia. Ostopalveluiden määrä on minimoitu ja niitä tarvitaan vain ruuhkatilanteissa. Keskustelukäynneille pääsee nopealla aikataululla ja tutkimuksiin kohtuullisen odotusajan jälkeen. Opitaan oppimaan- hanke jatkuu toista lukuvuotta yhteistyössä Ulvilan kaupungin kanssa. Hanketyössä on tuettu pääasiassa esi- ja alkuopetuksen oppilaita ja joitain perheitä. Oppilaita hankkeen piirissä on ollut 20–30 ja perheitä 4-8. Hankkeelle on haettu lisärahoitusta keväällä 2021.

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen kouluterveydenhuollon kannalta. Koululaisten siirryttyä etäopetukseen, terveydenhoitajia koulutettiin korona- sekä lääkärivastaanottotyöhön. Vain välttämättömät käynnit ja rokotukset toteutettiin kevään 2020 aikana. Kevään koronarajoitusten seurauksena 6., 7. ja 9.-luokkalaisten tarkastuksia ehdittiin toteuttamaan vain noin 75 %. Lähes kaikki laajat terveystarkastukset saatiin toteutettua ja kaikille perheille tarjottiin aikaa. Osa perheistä kieltäytyi tarkastuksista. terveystarkastuksia kurottiin merkittävästi kiinni syksyn 2020 aikana. Tarkastuksiin kutsuttiin ensimmäisten joukossa ne, joiden tarkastukset olivat keväällä jääneet tekemättä. Peruskoululaisten rokotukset on annettu rokotusohjelman mukaisesti kaikille. Influenssarokotusten kysyntä ylitti kaikki ennusteet, josta seurauksena rokotteet loppuivat kesken. Kaikki ryhmätoiminnot keskeytettiin koko vuodelta.

Alkuopetuksen oppilaiden käytöksessä havaittiin lukuvuoden 2019 alussa aggressiivisuutta. Koulut toimivat yhteisesti sovittujen ohjeiden mukaan ja asiaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Erillistä menettelytapaa ei tarvinnut luoda vaan käytössä olevat oppilashuoltoon liittyvät ohjeistukset mm.

kiinnipitotilanteista ja läheltä piti-tilanteista ovat käytössä ja hyviksi osoittautuneet. Koulujen pelastus- ja kriisisuunnitelmat antavat tukea toimintaan aggressiivisesti käyttäytyvien lasten kanssa. Huoltajille annettu valistus auttoi ongelman ratkaisua olennaisesti. Läheltä piti- ja kiinnipitotilanteiden määrä ei ole oleellisesti kasvanut perusopetuksessa vuosien 2019 – 2021 aikana.

Nuorten mielenterveyspalveluille on kasvava tarve. Kaksi koulukuraattoria on koulutettu vuonna 2019 mielenterveyttä tukevan IPC-mallin ohjaukseen. Tavoitteena uuden mallin käyttöönotolla on vähentää erikoissairaanhoidon painetta ja tarjota vuorovaikutteista apua kuraattorin toimesta jo hyvin varhaisessa vaiheessa lievästi oireileville. Mallin juurruttamista käytäntöön on jatkettu vuoden 2020 aikana, mutta käyttöönottoa on hidastanut ohjauksen ja tuen puute erikoissairaanhoidon taholta. Kesällä 2019 Luvian psykiatrisen sairaanhoitajan työpanosta suunnattiin nuorten hyvinvointiin, millä tavoiteltiin mielenterveyspalveluiden tarjoamista nuorille mahdollisimman matalalla kynnyksellä ilman erillistä lähetystä. Psykiatrinen sairaanhoitaja on ollut tavattavissa kerran viikossa ja tilausta uudelle palvelulle oli, sillä kaikki halukkaat eivät ole päässeet vastaanotolle. Lapsia ja nuoria on voitu ohjata psykiatriselle sairaanhoitajalle varhaisten mielenterveyden häiriöiden ilmennyttyä. Kessoteen siirtymisen myötä vuoden 2021 alusta psykiatristen sairaanhoitajien palvelut koululaisilta siirtyivät Harjavaltaan erillisen tiimin hoidettavaksi. Tiimin työstä sekä sen mahdollisista palveluista ei ole vielä selvyyttä, joten psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita ei voida tarjota koululaisille toistaiseksi.

Lasten ja perheiden hyvinvointia on tuettu lisäämällä yhteistyötä huoltajien kanssa mm. helpottamalla yhteydenottoa ja viestintää tarjoamalla enenevässä määrin tilaisuuksia keskustella eri muodoin. Osallistavia keskustelutilaisuuksia ovat olleet oppimiskeskustelut, pedagogisten asiakirjojen yhteinen laadinta ja vanhempainvartit. Yhteisöllisyyttä on luotu oppilaskuntatoiminnan, nuorisovaltuuston ja vanhempainyhdistysten toiminnan myötä sekä luomalla yhteisiä toimintamalleja lasten ja perheiden tukemiseen.

Liikkuva koulu- hanke on päättynyt peruskouluissa vuonna 2019. Hankkeen aikana onnistuttiin lisätä liikunnan määrää kouluilla koulukohtaisesti pitkillä välitunneilla, koulutetut välikärit ohjasivat välituntiliikuntaa sekä taukoliikuntaa lisättiin mm. erilaisten kampanjoiden avulla. Hankkeen toiminnot eivät valitettavasti kuitenkaan juurtuneet kaikkiin kouluihin, sillä nuorisovaltuuston oppilaiden mukaan koulupäivän liikunnallistamisen käytänteet ovat vähentyneet. Tähän vaikuttaa tosin myös poikkeuksellinen vuosi 2020.

Joustava perusopetus aloitti Eurajoen yhteiskoulussa lukuvuonna 2019-2020, jonka jälkeen toiminta on vakiintunut. Oppilaita on joustavassa perusopetuksessa ollut 11, joista tyttöjä on kolme. Saadun palautteen mukaan opiskelijoiden hyvinvointi on kohonnut merkittävästi. Joustava perusopetus tarjoaa oppilaille tukevan vaihtoehdon päättötodistuksen saamiseksi. Eurajoella kaikille perusopetuksen päättäneille on löytynyt jatko-opiskelupaikka. Tiiviillä opinto-ohjauksella on onnistuttu kartoittamaan oppilaiden osaamisalueet ja pyritty löytämään jatko-opintopaikka, vaikka kesken lukio-opintojen.

Lasten ja nuorten tietoisuutta sosiaalisen median käytöstä ja nettiturvallisuudesta on parannettu. Perusopetuksen kehittämistiimissä laadittiin lapsille ja nuorille vuoden 2019 aikana nettiturvallisusaineisto, joka on otettu opetuskäyttöön kaikissa yksiköissä sekä annettu lasten ja nuorten huoltajien avoimeen käyttöön.

Koulujen kerhotoimintaa pyrittiin kehittää hyvinvointisuunnitelman tavoitteen mukaisesti. Kerhotoiminnan kehittämisen hankerahoitus kuitenkin loppui ja kunnan talouslinjausten mukaisesti myös omarahoitus vuonna 2019, eikä kerhotoimintaa voitu sen jälkeen järjestää. Eurajoen kunta haki vuoden 2020 lopulla mukaan harrastamisen Suomen mallin pilottihankkeeseen ja myönnetyn valtionavustuksen avulla kerhotoiminta saatiin käyntiin uudelleen vuoden 2021 alussa. Kerhotoimintaa on tällä hetkellä koulujen järjestämänä kahdeksassa koulussa ja tavoittaa n. 120 oppilasta. Kerhotoiminnan järjestäminen on toteutettu osittain yhdessä vanhempainyhdistysten ja muiden paikallisten yhdistysten kanssa.

Lasten ja nuorten tasavertaista mahdollisuutta kesäleireille, uimakouluihin ja retkille osallistumiseen on toteutettu vapaa-aikapalveluissa. Rantauimakouluihin osallistui vuonna 2019 95 lasta, joka oli seitsemän (7) enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2020 uimakoulujen järjestäminen ei ollut mahdollista koronapandemian takia. Lapsille on järjestetty joka kesä (2017-2019) viisi kesäleiriä. Leirejä on järjestetty Lahdenperässä (yön yli kestävät telttaleirit) sekä Luvian Niemenkylän kesäkodilla ja Välimaan torpalla. Kesällä 2020 järjestettiin vain yksi päiväleiri. Leirien osallistujamäärät ovat kasvaneet tasaisesti vuoteen 2020 saakka (2017:152, 2018: 164, 2019: 161 ja 2020:15). Vapaa-aikapalvelut ovat järjestäneet vuosina 2017-2019 useita retkiä, joille on osallistunut vuosittain 125-147 lasta ja nuorta. Vuonna 2020 saatiin järjestettyä kaksi retkeä. Hiihtolomaretki jouduttiin peruuttamaan osanottajapulan vuoksi ja loput koronaviruksen takia.

Eurajoella on vireää yhdistystoimintaa, mikä mahdollistaa monipuolisia harrastustoimintoja lapsille ympäri vuoden. Suurimmat harrastajamäärät lasten ja nuorten keskuudessa ovat jalkapallon, voimistelun, jääkiekon ja salibandyin parissa. Kulttuuriharrastuksia on musiikin ja kansantanssien parissa. Eurajoella eri liikuntaseuroissa jäsenenä on yhteensä 1257 alle 18-vuotiaasta jäsentä, joista osa voi olla jäsen useassa eri seurassa. Taulukossa 2 kuvataan alle 18-vuotiaiden jäsenten osuutta eri liikuntaseurojen jäsenmäärissä.

Taulukko 2: Eurajoen urheiluseurojen jäsenmäärät ja alle 18-vuotiaiden osuus vuonna 2020

	Kokonaisjäsenmäärä:	alle 18v määrä	alle 18v%
Eurajoen Keilailuliitto ry	66	25	38 %
Eurajoen Lätkä ry.	297	156	53 %
Eurajoen Veikot ry.	851	198	23 %
Eurajoen Voimistelijat ry	245	142	58 %
FC Eurajoki ry	397	274	69 %
HC Eurajoki Ry	53	6	11 %
Keilaseura Ydinkeilaajat ry	26	0	0 %
Luvian Kiekko -82 ry	190	120	63 %
Luvian Ratsastajat ry	197	88	45 %
Luvian Veto ry	505	230	46 %
Palo-88 ry	66	18	27 %

4.2.3 Peruskoululaisten ja lukioikäisten hyvinvoinnin tila

Kouluterveyskyselyt on tehty vuosina 2017 ja 2019. Alla olevassa taulukossa kuvataan peruskoululaisten hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä muutosta eri indikaattoreiden välillä valtuustokauden aikana. Kouluterveyskysely toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2021 ja tulokset ovat saatavilla loppuvuodesta.

Taulukko 3. (Kouluterveyskysely 2019)

Taulukossa on vihreällä kohdat, jotka toteutuvat vertailukuntia (Nakkila, Kokemäki, Harjavalta) ja Satakunnan keskiarvoa paremmin. Punaisella koodatuissa indikaattoreissa on parannettavaa vertailukuntiin ja Satakunnan keskiarvoon verrattuna.

↑ osoittaa kasvua/laskua, ↑↑ osoittaa huomattavaa kasvua/laskua (yli 10%) valtuustokauden 2017-2020 aikana

Hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavat mittarit kouluterveyskyselyssä v. 2019	4.-5.- luokan oppilaat/ Satakunnan keskiarvo (ka.)	8.-9.-luokan oppilaat / Satakunnan ka.	Lukio/ Satakunnan ka.
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	91,5 / 89,85	82,6 / 75,2 ↑	76,2 / 74,6 ↓
Kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä tai kuuluvansa yhteisöön	40,8 / 41,2	51,1 / 41,9	76,2 / 76,5
Kokee terveydentilansa keskimukaisesti tai huonoksi	6,1 / 8,3	16,0 / 22,0 ↑	22,0 / 22,9 ↑
Tuntee itsensä yksinäiseksi	3,2 / 3,2	5,6 / 10,9 ↑	10,8 / 10,7 ↑
Kokee koulu-uupumusta	-	6,8 / 14,6 ↓	12,9 / 14,1 ↑
Pitää koulunkäynnistä (perusopetus)/opiskelusta (2. aste)	76,0 / 78,6 ↓	63,8 / 58,2 ↑	69,0 / 70,4 ↓↓
Terveystarkastus toteutuu lapsella/nuorella laadukkaasti	49,6 / 52,0 ↓	76,5 / 64,2 ↑	61,5 / 65,9 ↓
Ei syö aamupalaa joka arki-aamu	35,2 / 29,0 ↑↑	37,2 / 42,0 ↓	33,3 / 32,1 ↓
Ei syö koululounasta päivittäin	-	17,9 / 29,8 ↑	7,0 / 25,4 ↓
Hampaiden harjaus harvemmin kuin 2x /pv	46,2 / 36,6 ↑	47,2 / 45,5 ↑	40,2 / 36,9 ↓
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat	40,7 / 38,1 ↓	17,7 / 20,3	6,9 / 11,7 ↓
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla kork. 1 h /vk	-	30,0 / 30,7 ↑	28,4 / 29,9
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa	88,9 / 90,3	96,6 / 95,3	98,0 / 97,8

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään kerran viikossa	80,5 / 78,7	44,1 / 48,1	65,0 / 57,4
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	0,5 / 2,0 ↓	8,6 / 13,0 ↓	2,9 / 5,0 ↓
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana	22,2 / 17,5	20,2 / 28,7	24,5 / 26,5

Kouluikäiset ovat tyytyväisiä koulun työ- ja opiskeluoloihinsa, syövät päivittäin koululounasta ja liikkuvat kohtalaisen aktiivisesti. Kouluikäiset lapset ovat vähiten huolissaan perheen taloudellisesta tilanteesta vertailukuntiin nähden. Osallisuus, ystävien määrä ja oppilaiden vaikutusmahdollisuudet ovat hyvällä tasolla vaikuttaen positiivisesti lasten hyvinvointiin.

Eurajokelaiset lapset ja nuoret kokevat olevansa tärkeä osa yhteisössään ja pystyvänsä tavoittelemaan itselleen merkityksellisiä asioita elämässään. 4.-5.-luokkalaisista kukaan (0%) ei koe, etteikö lapsella olisi yhtään läheistä kaveria. Yläkoululaisilla tytöillä vastaava lukema on 2%, mutta pojat kärsivät ystävien puutteesta, sillä 13,5% kokee ettei ole yhtään läheistä kaveria.

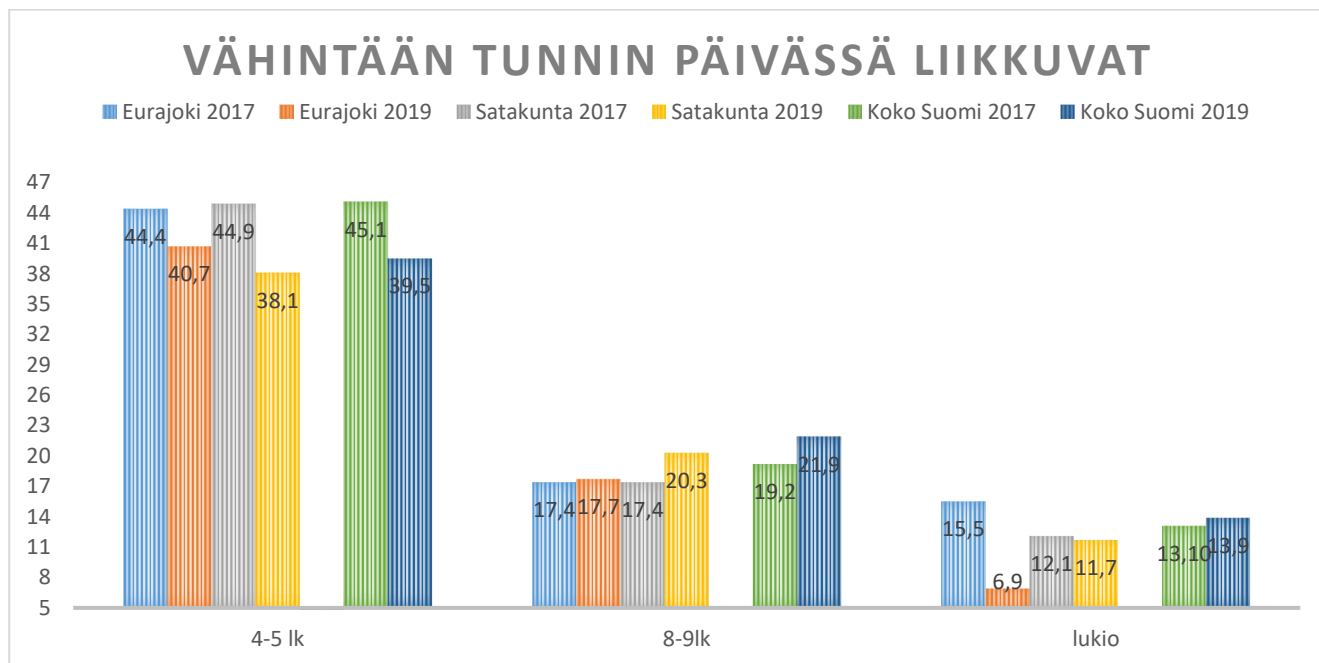
Oppilailla on hyvät vaikutusmahdollisuudet kouluruokailun, -työn, välituntien ja yhteisten sääntöjen suunnittelemiseen. Eurajoen kunnan koulujen ruokalistasuunnittelussa huomioidaan koululaisten mielipiteet säännöllisissä kouluruokatyöryhmän palaverissa, joihin osallistuu oppilaskunnan jäseniä. Tällä pyritään parantamaan koululaisten osallistumista koululounaalle. Samassa yhteydessä keskustellaan ruokailuun tai välipaloihin liittyvistä käytännön asioista. Parhaat ehdotukset kokeillaan ja siirretään käytäntöön. Esimerkkinä välipalalassosta luovuttiin viime vuonna ja vanhemmat maksavat lapsensa välipalat suoraan kunnan tilille. Näin varmistettiin se, että raha käytetään siellä mihin se on tarkoitettukin eikä esim. energiajuomiin tai karkkeihin.

Kouluikäisten hampaiden harjaamattomuus on ollut kasvussa ja suurempaa koko Suomeen verrattuna. Eurajoella 46 % 4.-5.-luokkalaisista, 47% 8.-9.-luokkalaisista (joista poikien osuus 57%) ja 40% lukiolaisista pesee hampaansa vain kerran päivässä. Toinen aamurutiini, eli aamupalan syöminen unohtuu yhä useammalta kouluikäiseltä. Eurajoki nousee reilusti yli Satakunnan keskiarvon, sillä 35 % 4.–5.-luokkalaisista, 37 % 8.–9.-luokkalaisista ja 33 % lukiolaisista eivät syö aamupalaa joka arki-aamu. Hyvinvointisuunnitelmaan asetettiin vuodelle 2020 tavoite rakentaa oppilaita osallistamalla eurajokelainen aamupala-opas, jolla kannustettaisiin terveellisiin aamurutiineihin ja lisättäisiin tietämystä. Eurajoen 3.–9.-luokkalaiset oppilaat saivat etäkoulun aikana tehtäväkseen suunnitella terveellinen aamupala. Ehdotuksista koottiin aamupalaopasta, jota käytiin läpi oppitunneilla ja sähköinen opas jaettiin koteihin syksyllä 2020. Suun terveyttä edistävä kampanja jouduttiin siirtämään koronaviruksen vuoksi keväälle 2021.

Lapset harrastavat kulttuuria ja taidetta aktiivisesti muuhun Suomeen ja Satakuntaan verrattuna. 4.-5.-luokkalaisista 80,5% ja 8.-9.-luokkalaisista 22,4% ovat ilmoittaneet harrastavansa kulttuuria viikoittain, mikä on reilusti yli Suomen keskituloksen. Lisäksi alakouluikäisistä 90 % on ilmoittanut harrastavansa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa.

Kouluikäisten liikunnan määrä on vähentynyt ja netin koukuttavuus lisääntynyt. Yli puolet (52 %) yläkouluikäisistä harrastaa liikuntaa ohjatusti joka viikko. Omaehtoisen liikunnan määrä laskee kuitenkin Eurajoella huomattavasti peruskoulun edetessä ja romahtaa lukioikäisenä. UKK-instituutin

keväällä 2021 julkaiseman liikuntasuosituksen mukaan 7-17-vuotiaalle suositellaan monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikkumista vähintään 60 minuuttia päivässä. Liikunnaksi lasketaan kaikki liikuminen, eli harjoitukset, koulumatkat, välitunti- ja taukoliikunta, pihaleikit kavereiden kanssa ja hyötyliikunta. Eurajoella vuoden 2019 kouluterveyskyselyn perusteella alakouluikäisistä 41 %, yläkouluikäisistä 20% ja lukioikäisistä vain 7% liikkuu vähintään tunnin päivässä. Muutosta liikuntaaktiivisuudessa kuvataan kaaviossa 10.

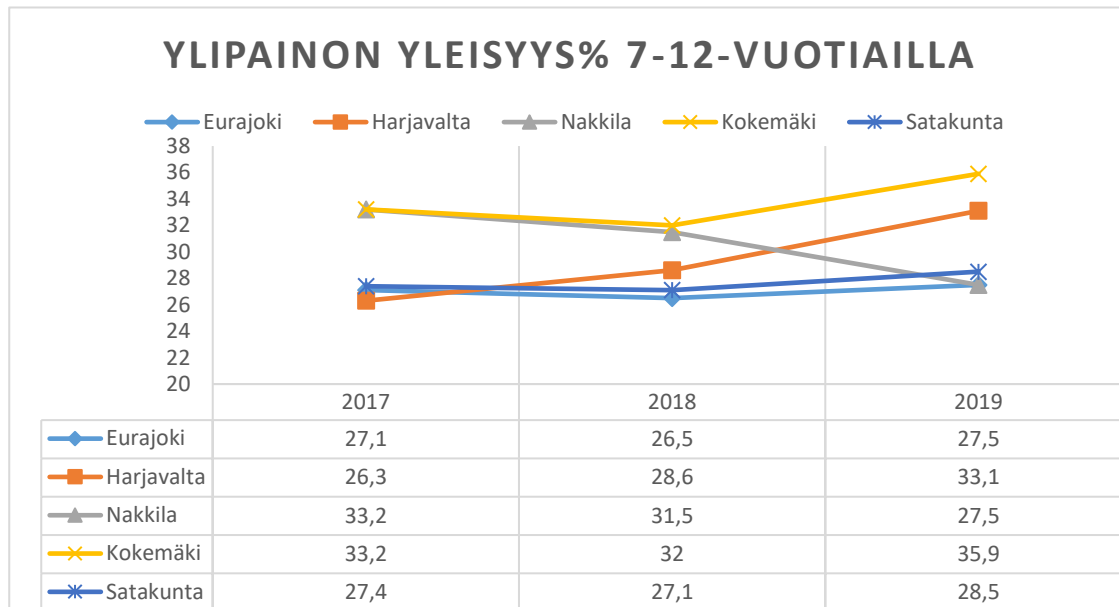
Kaavio 10. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien oppilaiden osuudet vuosina 2017 ja 2019

Koululaisten fyysinen toimintakyky on heikentynyt. Peruskoulun 5.- ja 8.-luokkalaisten fyysistä toimintakykyä mitataan valtakunnallisesti vuosittain toteutettavilla Move-testeillä. Testijärjestelmän avulla mitataan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus), motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) sekä havaintomotorisia taitoja. Palautejärjestelmän avulla voidaan kertoa, onko mittaustulos/oppilaan toimintakyky 1) terveyttä ja hyvinvointia edistävällä tasolla, 2) terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävällä tasolla vai 3) terveyttä ja hyvinvointia huoltavalla tai haittaavalla tasolla eli oppilaalla voi olla vaikeuksia selviytyä väsymättä arkipäivän toiminnoista. Tuloksissa verrataan muutosta vuosien 2017-2020 ajalta.

Kestävyyskunnan osalta eurajokelaisten 5.-luokkalaisten poikien tulos on parantunut yli Suomen keskiarvon, kun taas tyttöjen tulos on laskenut reippaasti Suomen keskiarvon yläpuolelta keskitasolle. 44% poikien ja 40,5% tyttöjen tuloksista oli vuonna 2020 heikoimmalla, eli toimintakykyä haittaavalla tasolla. 8.-luokkalaisten poikien tuloksissa näkyy vahva lasku vuodesta 2017 Suomen keskiarvon yläpuolelta reilusti alle vuonna 2020, jolloin 37% pojista suoritti testin heikoimmalla tasolla. Tyttöjen osalta 8.-luokkalaisten kestävyyskunto on pysytellyt hiukan yli Suomen keskiarvon koko valtuustokauden ajan. Muiden fyysisten ominaisuuksien osalta Eurajoen oppilaiden tulokset ovat pysytelleet suurilta osin Suomen keskiarvossa tai hiukan sen alapuolella. Liikkuvuuden testitulokset ovat Eurajoella hiukan yli Suomen keskiarvon sekä ala- että yläkouluikäisillä. Motoristen taitojen testeissä eurajokelaisten tulokset ovat pysyneet samalla tasolla koko Suomeen verrattuna. Tuloksista voidaan kuitenkin todeta, että jakauma heikosti suoriutuneiden ja parhaiten suoriutuneiden välillä on kasvanut. Vauhdittoman pituuden 5-metrin loikkatestissä 8.luokkalaisista tytöistä 46% ja pojista

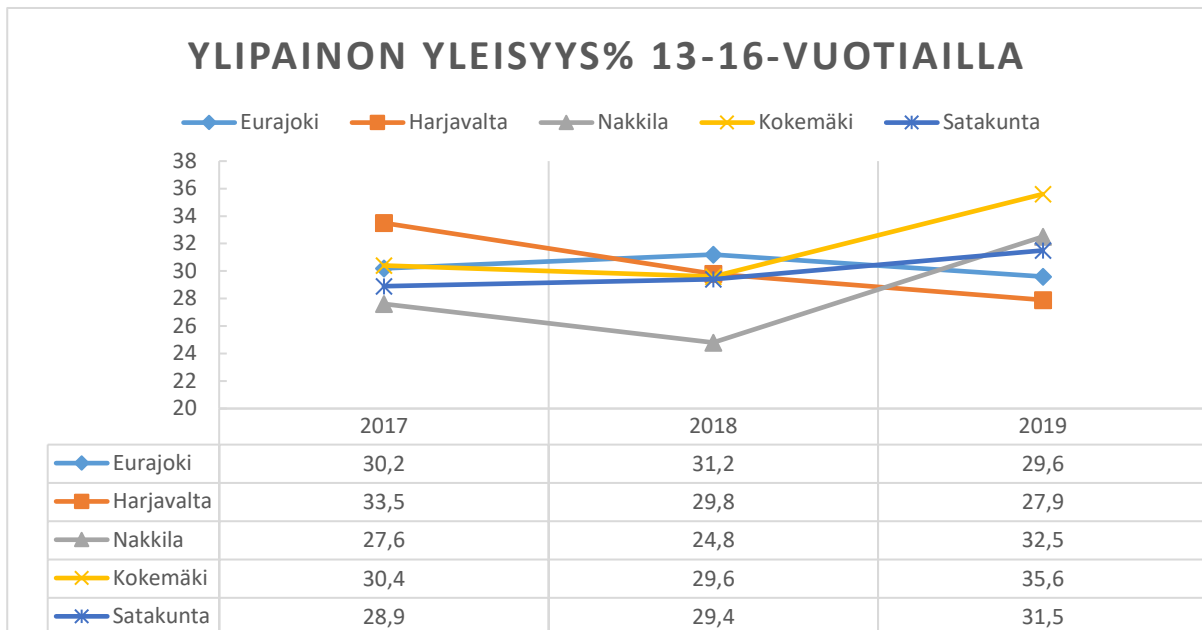
28% olivat parhaimmalla, terveyttä edistävällä tasolla kun taas 21% tytöistä ja 36% pojista suoriutuivat heikoimmalla tasolla.

Ylipainoisten 7-12 vuotiaiden lasten osuus on pysytellyt samalla tasolla Eurajoella vuosien 2017-2019 aikana. Vuonna 2019 22% tytöistä ja 33% pojista oli ylipainoisia. Eurajoella ylipainoisten lasten osuus 7-12-vuotiaissa on hiukan alle vertailukuntien ja Satakunnan keskiarvon, mutta suurempi koko maan keskiarvoon (22,9%) verrattuna.

Kaavio 11. Ylipainoisten 7-12-vuotiaiden lasten osuus Eurajoella ja vertailu vuosina 2017-2019

Yli neljännes yläkouluikäisistä ovat ylipainoisia. Ylipainoisten oppilaiden osuus on pysynyt lähes samalla tasolla kolmen vuoden aikana. Eurajoella ylipainoisten osuus on lähtenyt vuoden 2018 jälkeen positiivisesti laskuun Satakuntaan ja muihin vertailukuntiin verrattuna. Vuonna 2019 22 % tytöistä ja 36 % pojista ylittivät ylipainoisuuden rajat. Vastaavat lukemat v. 2018 olivat 27 % ja 39 %. Kessote on osallistunut alueelliseen lasten ja nuorten painopolun, ylipainon hoitopolun ja –ehkäisemisen suunnitelman tekoon. Painopolku julkaistiin vuonna 2019 ja sitä on viety käytäntöön terveysasemille.

Kaavio 12. Ylipainoisten 13-16-vuotiaiden lasten osuus Eurajoella ja vertailukunnissa vuosina 2017-2019

Onnistumisia:

- Eurajoella onnistuttiin erinomaisesti etäopetuksen järjestämisessä. Aikaisempien vuosien panostukset koulujen it-opetukseen ja – teknologiaan mahdollistivat organisoidun etäopetuksen toteutuksen. Tämän ansiosta oppilashuolto ja oppimisen tuen toimet eivät kuormittaneet liikaa.
- Vanhempainyhdistysten aktivointia voidaan pitää onnistuneena. Yhdistysten aktiivien toimijoiden määrä on kasvanut ja koulujen yhteisöllisyyteen on saatu aikaan voimaannuttavaa toimintaa.
- Hanketoimenpiteillä on onnistuttu vaikuttamaan koululaisten hyvinvointiin. SAMKin kanssa yhteistyössä luodut SomeBody-toimintamallit saavuttivat perheitä, vertaissovitteutoiminnalla peruskouluissa edistettiin koulurauhaa ja ehkäistiin koulukiusaamista, Opitaan oppimaan yhdessä-hankkeella on päästy käsiksi oppimisen tukemiseen koko perheen tasolla.
- Perusopetuksen taholta on perheille pystytty tarjoamaan sujuva arki aamu- ja iltapäivätoiminnan laajan ja laadukkaan järjestämisen avulla.
- Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus saatettiin loppuun valtuustokauden aikana. Erityisesti oppilasarvioinnin osalta oppilaiden ja huoltajien osallisuus kasvoi merkittävästi.

Kehitettävää/huolenaiheita:

- Lasten ja nuorten psykiatristen hoitotarpeiden kasvu samanaikaisesti palveluiden kuihtumisen kanssa. Kessoten myötä palvelut siirtyivät kauemmaksi ja on epäselvää missä laajuudessa palveluita on tarjota lapsille ja nuorille.
- Vanhempainyhdistysten verkostoituminen
- Koulujen oppilashuolto tarvitsee jatkossa vahvemman tuen taakseen ja kunnallisen oppilashuollon toimintaa tulee tehostaa. Oppilashuollon suunnitelman päivitys pitää viedä loppuun.
- Unicefin Lapsiystävällinen kunta-toimintamallin rakentaminen Eurajoen kuntaan
- Omaehtoisen liikunta-aktiivisuuden vähentyminen
- Ylipainoisuuden lisääntyminen

4.3 Nuoret ja nuoret aikuiset

Lukioikäiset ovat suurilta osin tyytyväisiä elämäänsä ja harrastavat aktiivisesti. Lukio-opiskelijoista suurin osa on positiivisia ja heillä on kavereita ja kaveriporukoita. Kouluterveyskyselyiden mukaan lukioikäisten hyvinvoinnin tila on laskenut verrattuna vuoden 2017 kouluterveyskyselyihin. Erityisesti päihteidenkäytön ja liikkumattomuuden lisääntyminen näkyy lukioikäisten muuttuneessa terveydentilassa. Positiivista lukioikäisten tuloksissa on, että 76% kokee olevansa tyytyväisiä elämäänsä ja vain 3%:lla oppilaista on keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa. Lukioikäiset ovat aktiivisia, sillä 98% harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, josta liikuntaa ohjatusti viikoittain harrastavat Suomen keskiarvon tasoisesti 46%. Lukioikäisten osallisuus on vahvaa muuhun Satakuntaan verrattuna. Lukioikäiset kokevat olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä (52%) ja lähiyhteisöä (92%) sekä tuntevat olevansa tarpeellisia muille (71%).

Uupuminen, stressi ja ahdistus on lisääntynyt lukioikäisillä. Kouluterveyskyselyssä esiin tullut uupumisen kokemuksen lisääntyminen näkyi mm. lisääntyneissä käynneissä kuraattorilla ja keväällä 2019 tehdyssä opiskeluiden arviointikyselyssä. Kuraattorin opiskelijamäärät ovat selkeästi lisääntyneet vuoden 2020 aikana. Koulun työmäärän lisääntyminen, tehtävien kasaantuminen sekä ajan käytön haasteet ovat aiheuttanut koettua uupumista ja ahdistusta. Opiskelijat ovat tuoneet esiin myös keskittymiseen liittyviä vaikeuksia, mikä on näkynyt Eurajoen koulupsykologipalveluissa erityisesti lukioikäisten naisten lisääntyneellä hakeutumisella vastaanotolle. Opiskelijoiden eteenpäin ohjausta on vaikeuttanut alueelta vähentyneet neuropsykiatrian palvelut. Kaikilla ei myöskään ole riittäviä opiskelutaitoja ja peruskoulusta saatu pohja ei riitä lukio-opiskelun vaatimalle tasolle. Tällöin nuori tarvitsee opiskeluun enemmän aikaa ja tukea. Lukiolaisten jaksamisen ja mielenterveyden tueksi suunniteltu Mielenterveyden työkalupakki –kurssi osana lukio-opetusta ei toteutunut vuonna 2020. Suunnitelmissa on aloittaa yhteistyö Rauman Seudun mielenterveysseuran kanssa jalkauttamalla stressin itsehoitomalli lukioon opiskelun tueksi.

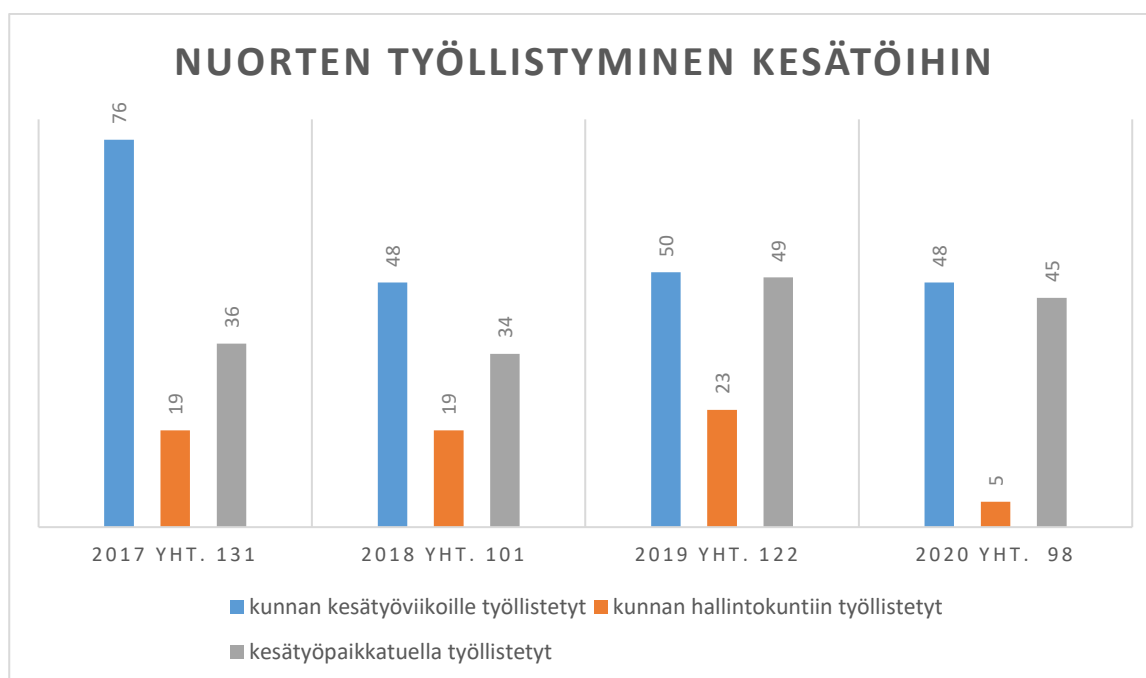
Lukioikäisten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet on lisätty vuoden 2020 hyvinvointisuunnitelmaan. Lukioikäisten osallisuutta on pyritty lisätä kehittämällä oppilaskunnan palautejärjestelmää. Opiskelijakunnan hallitusta on nuorisovaltuuston mukaan kuunneltu paremmin ja opiskelijakunnan hallitus on toiminut kanavana asioiden esille tuomiseen opetushenkilöstölle ja rehtorille. Myös kuraattorityötä on lisätty lukiossa, jonka tavoitteena on vähentää uupumista ja osaltaan parantaa opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia. Opiskelupäivien keventäjäksi on tutkittu tauko- ja liikuntahetkien lisäämistä. Syksyllä 2020 lukion oppilaskunnan jäsenille, mentoreille ja osalle henkilökuntaa esiteltiin Liikkuva opiskelu - toimintoja toiminnallisuuden lisäämiseksi. Lukioikäisten kuormittuneisuuden vähentämiseksi on myös pohdittu elämänhallintakurssin järjestämistä.

4.3.1 Nuorten työllistyminen

Nuorisotyöttömyys on Eurajoella vähäisempää vertailukuntiin ja koko Suomen sekä Satakunnan keskiarvoon nähden. Nuorten 18-24-vuotiaiden työttömien määrä vastaavan ikäisestä työvoimasta on vähentynyt vuodesta 2017 (9,3%/ Satakunta 15,0%) vuoden 2019 osuuteen (7,4%/13,4%). Koronapandemian vaikutukset näkyvät, sillä vuoden 2020 nuorisotyöttömien osuus nousi Eurajoella 10,9%:n ja Satakunnan keskiarvo kipusi 16,7 %:n.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus on pienentynyt. Eurajoella 17–24-vuotiaiden nuorten osuus on ollut suurempaa Satakuntaan nähden, mutta osuutta on saatu pienennettyä kolmen prosenttiyksikön verran vuodesta 2017 (11,1%) vuoteen 2019 (8,2%). Vastaavasti vertailukuntien prosenttiosuudet ovat kasvaneet kuluvan valtuustokauden aikana.

Nuorten työllistämistä kesätöihin tuetaan eri toiminnoilla. Nuorten työllistymisen edesauttamiseksi Eurajoen kunta palkkaa nuoria kesätöihin eri hallintokuntiin, järjestää Nuorten työpajan koordinoimat kesätyöviikot 15-17-vuotiaille nuorille ja myöntää yrityksille ja yhdistyksille nuorten kesätyöpaikkatukea 2-4 viikkoa kestäville työjaksoille. Alla oleva kaavio 13 osoittaa, että nuorten työllistämistä kuntaan sekä yrityksiin ei ole pystytty lisätä toivotusti, vaan määrä on pysynyt melko samalla tasolla vuosien 2017-2019 aikana. Vuonna 2020 koronapandemian takia kunnan työntekijöitä lomautettiin, eikä nuorten palkkaaminen eri hallintokuntiin ollut mahdollista. Kunnan ei-ammattillisessa koulutuksessa olevia 15-17-vuotiaita nuoria voitiin palkata ”Tienaa ja tutustu”-jaksoille eri tehtäviin.

Kaavio 13. Nuorten työllistyminen kesätöihin vuosina 2017-2020

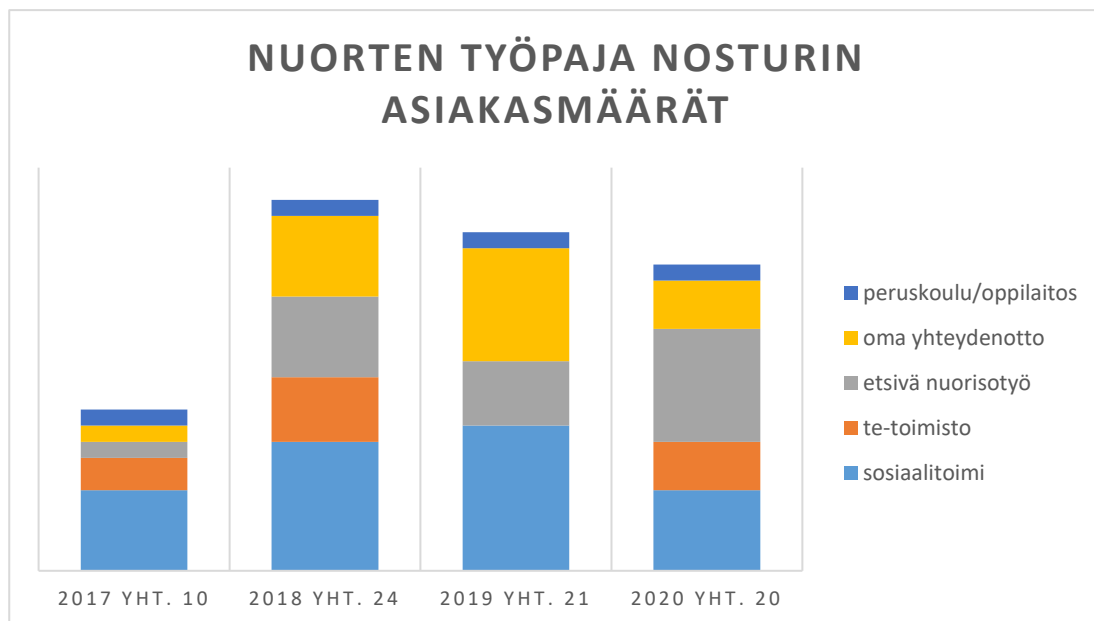
4.3.2 Työpajatoiminta

Työpajatoiminnan tavoitteena on tukea 15-29-vuotiaita koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle jääneitä nuoria. Työpajatoiminnassa tehdään paljon päihde- ja mielenterveystyötä osana työtoimintaa hyödyntäen mm. Green care- ja Omin jaloin-menetelmiä sekä erilaisia työkykyä ja hyvinvointia mittaavia kyselyitä. Vuoden 2019 aikana työpajan nuoret ovat osallistuneet Satakunnan ammattikorkeakoulu SAMK:n Digimieli-hankkeeseen, jossa uudenaikaisena tulokulmana on kehittää nuorten työvoimapaalveluja tukevia mielenterveyspalveluja.

Työpajatoiminnan työkenttä on monipuolinen. Työvalmentajat räätälöivät nuorille henkilökohtaisia reittejä koulutukseen, harjoitteluun, työelämään ja motivoivat arkirytmien ylläpitämiseen. Työpajan nuoret hoitavat mm. kunnan kuljetuspalvelua, kuntalaisten pihoja ympäri vuoden, auttavat muu-

toissa ja kunnostavat huonekaluja. Työpajalaiset ovat vuosittain osallistuneet pajalla mm. Marttojen Rahat ja Safkaa –arjen taito kurssille. Nuoret ja ohjaajat käyvät viikoittain myös ohjatussa liikuntatuokiassa ja seuraavat kunnon kohoamista pienillä testeillä. Myös kulttuurikokemukset ovat osa työpajan ohjelmaa. Nuoret voivat suorittaa työpajalla työllistymistä edistäviä koulutuksia kuten ensiapu-, työhyvinvointi-, tulityö-, hygieniapassi- ym. kortteja sekä kokonaisiammattiopintojen osia.

Nuori ohjataan työpajatoimintaan useimmiten työvoimatoimiston, oppilaitoksen, etsivän nuorisotyön tai sosiaalitoimen kautta. Useimmissa tapauksissa nuori ohjautuu sosiaalitoimen välityksellä, mutta etsivän nuorisotyön ohjaus työpajalle on lisääntynyt entisestään. Nuoret ovat hakeutuneet itse työpajalle enenevässä määrin. Tarkemmat luvut ja sijoittumiset löytyvät nuorisotilastot.fi-sivuilta.

Kaavio 14: Nuorten työpajan asiakasmäärät ja työpajalle ohjannut taho

4.3.3 Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö auttaa nuorta löytämään tarvitsemansa palvelut, joilla edistetään alle 29-vuotiaiden nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuoria opastetaan myös muilla elämänhallinnan osa-alueilla sekä tuetaan pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Yhteistyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyö aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Nuorelle on oltava aina mahdollista kieltäytyä yhteistyöstä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja ilman, että siitä koituu minkäänlaisia seurauksia hänelle tai hänen huoltajalleen.

Etsivä työntekijä on enenevässä määrin tavoittanut apua kaipaavia nuoria v. 2018 jälkeen. Etsivään nuorisotyöhön on ohjautunut nuoria enimmäkseen sosiaalipalveluista, nuorten työpajalta tai oppilaitoksista. Tämän lisäksi etsivään nuorisotyöhön otettiin yhteyttä vanhempien tai sukulaisten, siviili-/varusmiespalveluiden kautta. Päihteet ja mielenterveyshaasteet näkyvät usein syinä tippumiseen koulutuksesta tai työelämästä.

Etsivän nuorisotyön tavoitettujen nuorten määrä on kasvanut vuosien 2017 (12 nuorta), 2018 (21) ja 2019 (27) aikana. Vuonna 2020 nuorten määrä väheni 22:n. Tilastojen mukaan nuoria on onnistuttu ohjaamaan ensisijaisesti opiskelemaan ja työhön. Osalle nuorista kuntouttava työtoiminta on ollut seuraava askel.

4.3.4 Nuorisovaltuusto ja vaikuttaminen

Uuden nuorisovaltuuston kausi alkoi tammikuussa 2019. Nuorisovaltuustoon kuuluu 10 varsinaista vaaleilla valittua jäsentä ja yläkoulujen ja lukion oppilaskunnan edustajat (2) sekä neljä varajäsentä. Nuorisovaltuuston suurin vaikuttamisen kohta osui loppuvuoteen 2019, jolloin Nuorisovaltuusto teki Satolan perintöön liittyvän lapsivaikutuksen arvioinnin pilotoimalla Eurajoen kunnassa valmisteltua ennakkovaikutusten arvioinnin (EVA) mallia. Nuorisovaltuusto on myös osallistunut Luvian aktiivipihan suunnittelutyöryhmään. Vuoden 2020 aikana Nuorisovaltuusto kokousti viisi kertaa, joista koronapandemian vuoksi kolmesti etänä. Nuorisovaltuusto otti kantaa nuorten juhlimiseen etäkoulujen aikaan sekä tiedotti itsestään aktiivisesti sosiaalisen median kautta. Nuorisovaltuuston toimikausi päättyi 2020 vuoden loppuun ja syksyn aikana järjesteltiin Nuorisovaltuuston vaaleja. Uuden Nuorisovaltuuston valintaa ei lopulta äänestetty vaaleilla, sillä ehdokkaiksi ilmoitettiin ainoastaan tarvittava määrä edustajia.

Nuorten vaikuttamiskeinoja on lisätty. Eurajoki on sitoutunut käyttämään valtakunnallista Nuortenideat.fi-palvelua, joka on osa oikeusministeriön verkossa toteuttamia demokratiapalveluita. Alakoulujen, yläkoulujen ja lukion oppilaskuntien hallitukset koulutetaan vuosittain syksyisin verkkodemokratiapalvelun käyttöön. Nuorisotyöntekijät ovat hyödyntäneet Nuortenideat.fi palvelua vuonna 2020 mm tekemällä nuorille erilaisia mielipidekyselyjä koskien nuorten toiveita nuorisotalojen aukioloajoista ja nuorisotilojen välineistä. Nuorten toiveiden mukaisesti Kaharille hankittiin loppuvuodesta 2020 uusi ilmakiekkopöytä.

4.3.5 Nuorisotalotoiminta ja Walkers

Nuorisotoiminta tarjoaa turvallisen paikan vapaa-ajanviettoon, tukea aikuiseksi kasvamiseen sekä erilaisia aktiviteetteja nuorten toiveiden ja erilaisten teemojen pohjalta. Nuorisotalotoimintaa järjestetään viikoittain Eurajoen keskustan Kaharilla, Lapijoella ja Luvialla. Nuorisotyöntekijän kasvatuksellinen ohjaus toteutuu sekä toiminnan, yhdessäolon että neuvonnan muodoissa. Tavoitteena on kohdata nuoria ja tukea heitä matkalla aikuisiksi. Nuorten illoissa, varsinkin arki-iltoina syntyy nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä hyvinkin syvälle meneviä keskusteluja asioista, joista nuoren voi olla vaikea keskustella kotona vanhempien kanssa. Nuorisotyöntekijä on nuorelle tuttu ja turvallinen aikuinen, jota näkee säännöllisesti ja johon on rakentunut luottamus. Koronapandemia sulki nuorisotalot kevääksi 2020 ja toiminta siirtyi virtuaaliluokkariksi Discort-alustalle. Nuoria tavoitettiin virtuaalisesti vähän, mutta koettiin tarpeelliseksi apua ja tukea kaipaavien osalta. Discort-alustalla päivystivät nuorisotyöntekijöiden lisäksi nuorten työpajan yksilövalmentajat sekä etsivä nuorisotyöntekijä.

Nuorisotalon kävijämäärät Kaharilla ovat väestömäärään nähden todella hyvät, sillä illoissa on ollut keskimäärin n. 30 nuorta/ilta, vuonna 2020 keskiarvo oli 22 nuorta/ilta. Luvian nuorisotalon kävijämäärät ovat puolestaan laskeneet lähes nollaan. Vähäisen kävijämäärän myötä rinnalle on otettu loppuvuodesta 2020 jalkautumistoiminta, jonka avulla nuorisotyöntekijä tavoittikin nuorisoa hyvin

Luvian kyliltä, jossa sai hyvän kontaktin ja kävi hyviä keskusteluja. Syksyllä 2020 saatiin Luvian nuokkarille työpari, mikä mahdollisti jalkautumiset arki-iltana kylille. Lapijoen nuorisotalolla aloitti vuonna 2019 4.-6. luokkalaisten varkkanuokkari nuorisotyöntekijän vetämänä kerran viikossa heti koulun jälkeen. Toive toiminnasta on lähtöisin koululta ja kävijöitä ollut mukavasti läpi kouluvuoden. Toiminta jatkui myös vuonna 2020.

Jalkautuminen on aloitettu nuorisotoiminnan uutena muotona. Kesällä 2020 aloitettiin Walkersin PopUp toiminta, joka vei Walkers toiminnan ulos. Nuorisotyöntekijät sekä kuraattorit tekivät yhteistyötä Walkers-vapaaehtoisten kanssa toiminnan mahdollistamiseksi. Syksyllä 2020 koulutettiin Walkers-vapaaehtoisia jalkautuvaan työhön. Vapaaehtoisia koulutettiin 13. Jalkautumista tehtiin perjantaisin sekä Eurajoen keskustassa että Luvian taajaman keskustassa joulukuun puoleen väliin asti. Nuoria tavoitettiin hyvin ja heidän kanssaan käytiin keskusteluja arjen eri osa-alueilta. Jalkautumisten lisäksi Walkers aukaisi ovensa Kaharilla perjantaisin kevään ja kesän kiinniolon jälkeen syyskuulla 2020. Eurajoella on ollut Walkers-toimintaa jo yli 20 vuoden ajan. Kunta toimii toiminnan taustayhteisönä ja Walkers-vapaaehtoiset ovat keskeisiä toimijoita. Ajatuksena on luoda nuorille turvallisia aikuiskontakteja sekä tavata kavereita turallisessa miljöössä. Toiminnassa on mukana n. 30 vapaaehtoista aikuista.

4.4 Työikäiset

Työikäisten osuus on vähentynyt valtuustokauden aikana. Eurajoella työikäisten määrä on uusimman tiedon mukaan 5250 työikäistä (16-64-vuotiaita) vuodelta 2020. Työikäisten prosentuaalinen osuus kuntalaisten kokonaismäärästä on vähentynyt isojen ikäryhmien eläköityessä vuoden 2017 määrästä (57,1% väestöstä) vuoteen 2020 (55,5%).

Eurajokelaisten työikäisten hyvinvoinnin tilaa kartoitettiin keväällä 2020 toteutetulla kyselyllä, joka lanseerattiin Voi Hyvin-messuilla. Lisäksi kysely jaettiin sosiaalisen median kautta Eurajoen kunnan sekä Eurajoen terveysaseman Facebook-sivuilla ja lähetettiin sähköpostin välityksellä kaikille Eurajoen kunnan työntekijöille. Kyselyyn vastasi 271 iältään 18-65-vuotiasta eurajokelaista, joista 81% oli naisia. Kyselyn tuloksia verrataan THL:n vuonna 2018 toteuttaman Finsote-tutkimuksen alueellisiin ja koko maan tuloksiin.

Eurajokelaiset työikäiset ovat pääosin tyytyväisiä omaan terveydentilaansa ja uskovat jaksavansa työskennellä vanhuseläkeikään asti. Lähes 63% koki olevansa tyytyväinen terveydentilaansa joka päivä tai suurimman osan ajasta. Tyytyväisyys omaan terveydentilaan on hiukan Satakunnan keskiarvon (58 %) yläpuolella. Tulevaisuutta arvioitaessa 87 % uskoi jaksavansa työskennellä vanhuseläkeikään asti. Valtakunnallisesti 20–64-vuotiaista 76,8 % ja Satakunnassa 69,8 % oli samaa mieltä. Satakunnan hyvinvointikertomuksen mukaan satakuntalaiset ovat muuta Suomea enemmän työkyvyttömyyseläkkeellä tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä mielenterveyden ongelmien vuoksi. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus on kasvanut Satakunnassa ja on korkein koko maahan sekä vertailualueisiin nähden. FinSote-tutkimuksessa työkykynsä heikentyneeksi arvioi neljännes (24,7 %) satakuntalaisista.

Liikkumattomuus on iso uhka työikäisten hyvinvoinnille. Työikäisistä 14 % vastasi, ettei liiku juuri koskaan tai liikkuu harvoin suositusten mukaisesti. Koko väestön osalta vapaa-ajan liikuntaa har-

rastamattomien osuus 20–64-vuotiaiden keskuudessa oli 20,7 % ja Satakunnassa 22,9 %. Satakuntalaisten hyvinvointikertomuksen mukaan lihavien osuus (BMI $\geq$ 30) 20–54-vuotiaista kasvaa vuosittain. Satakunnassa lihavien osuus oli 23,7 % vuonna 2019 ja koko maan keskiarvo on 20,1 %. Liikunnan lisäksi ravinnolla on vaikutusta painonhallintaan. Kasviksia ja hedelmiä suositusten mukaisesti käyttävien osuus on Satakunnassa maan pienimpiä (28,6 %), kun vastaava lukema koko maan aikuisväestön osalta on 31 %.

Korona-aika on edesauttanut liikunnan lisäämistä ja luonnossa liikkumista. Korona-ajan vaikutuksia kartoittavassa kyselyssä yli kolmannes kertoi lisänneensä liikuntaa sekä luonnossa liikkumista, jolla on toivottavasti positiivisia vaikutuksia työikäisten liikunta-aktiivisuuteen jatkossa. Työikäisten liikkumista, terveellistä ravinnonsaantia ja mielenterveyttä on pyritty lisätä mm. kaiken ikäisille kuntalaisille suunnatun Hyvien tekojen haasteen avulla. Varhaiskasvatuksen Leila-hankkeella pyritään tukea koko perheen arjen terveellisiä valintoja. Eurajoen alueen luonto- ja kulttuurikohteita on tuotu esille sekä kannustettu liikuntaan mm. Satakunnan Haastepyöräilyn ja Kuntoa Kunnalle-verkkopalvelun avulla.

Suurin osa työikäiset kokevat tekemisensä merkitykselliseksi ja olevansa tarpeellisia muille. Työikäisille tehdyn kyselyn perusteella 72% työikäisistä koki omat päivittäiset tekemiset aina merkitykselliseksi sekä satunnaisesti merkitykselliseksi 22%. Sosiaaliseen osallisuuteen liittyvissä kysymyksissä valtaosa vastanneista (75 %) koki olevansa tarpeellinen muille ihmisille aina tai toisinaan (24 %). Tarpeettomaksi muille ihmisille itsensä kokevia oli ainoastaan neljä prosenttia vastaajista (n=11). Vaikka sosiaalisen osallisuuden huonoksi kokevien osuus onkin pieni, se on silti huolestuttava määrä yksilötasolla ajateltuna.

Työikäisille suunnattua hyvinvointineuvontaa tarjoaa tukea arjessa jaksamiseen, liikuntaan ja hyvinvointiin. Maksutonta hyvinvointineuvontaa on toteutettu kunnassa useamman vuoden ajan. Asiakkaat on ohjautunut hyvinvointineuvontaan pääasiassa terveyskeskuksen kautta. Yhteistyö liikunta-neuvojan kanssa aloitettiin vuoden 2019 alkupuolella. Fysioterapeutin pitämään hyvinvointineuvontaan osallistuneista koottiin Kunnan startti-ryhmä, jolle liikuntaneuvoja on ohjannut liikuntaa kerran viikossa Jokisimpukan kuntosalilla ja lähiympäristössä. Ryhmä tavoitteena on saada ne ihmiset liikumaan, jotka eivät ole pitkään aikaan (tai ollenkaan) liikkuneet. Ryhmässä on käynyt tasaisesti väkeä ja ryhmän koko on pidetty pienenä, max. 8–10 osallistujaa. Aikaisemmin ryhmä oli tarkoitettu ainoastaan liikuntaneuvonnan kautta ohjautuville työikäisille, mutta syksyllä 2020 ryhmään ohjattiin myös ikääntyneiden hyte-neuvonnan asiakkaita.

Terveysuunnitelma 55–59-vuotiaiden terveyden tueksi on otettu käyttöön vuonna 2019. Terveysuunnitelman tarkoitus on tukea ihmisen terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistaa eniten palvelua tarvitsevat kuntalaiset Eurajoen ja Luvian terveysasemilla. Terveysuunnitelma on tehty v. 2021 helmikuuhun mennessä 398 kertaa. Terveysuunnitelmassa valitaan kolme tärkeintä terveystekijää (yleinen hyvinvointi, liikunta, ruoka, paino, lääkitys, alkoholi, tupakka), kirjataan kaikkien terveystekijöiden nykytilanne ja asetetaan niille tavoite. Terveysuunnitelmasta lasketaan terveysarvo, jota verrataan yleiseen suositukseen ja tavoitearvoihin. Terveysarvon perusteella tunnistetaan tuettavat ja selviytyjät. Tuettavat saattavat tarvita terveytensä edistämiseen tukea ja apua eri ammattilaisilta. Tavoitteena on, että tuettavasta tulee selviytyjä. Selviytyjät ovat hyvinvoivia ja toimintakykyisiä.

Työikäisten terveyden- ja sairaanhoito on pitkälti työterveyshuollossa. Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset toteutetaan perusterveydenhuollossa terveydenhoitajan ja tarvittaessa lääkärin

vastaanotolla. Työttömien terveystarkastuksia toteutettiin supistetusti vuoden 2020 aikana. Työttömiä kävi tarkastuksissa 2017–2020 vuosittain n. 10–35 vuodessa. Työttömien terveys ja kuntoutuspalveluiden kehittämistä jatkettiin yhdessä Sataduunia ym. hankkeiden ja TYP-verkoston kanssa.

Täysiä kymmeniä täyttävien hyvinvointia kartoitetaan kyselyllä. 40-vuotiaille miehille lähetetään vuosittain kysely, joilla kartoitetaan miesten terveydentilaa ja annetaan tietoa oman terveydentilan ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyen. 50 vuotta täyttäneille naisille lähetetään papa-tutkimuskutsun mukana kysely valtimotautien riskitekijöistä, jonka he palauttavat kohdunkaulan syöpää ehkäisevän seulonnan yhteydessä. Viisikymppiset naiset kutsutaan erilliselle terveystarkastukselle, mikäli heillä on terveysriskitekijöitä.

Työikäisille on järjestetty terveysaseman toimesta jo useana vuonna painonhallintaryhmä. Keskusteluun, motivointiin, hyvinvointineuvontaan ja vertaistukeen pohjautuvaan painonhallintaryhmään voi osallistua henkilöt, joiden painoindeksi on yli 30. Diabeteshoitajan koordinoiman sisältö on toteutettu yhteistyössä lääkärin, terveydenhoitajan, fysioterapeutin, psykiatrisen sairaanhoitajan ja diabeteshoitajan kanssa.

Terveyskeskuksen vastaanotoilla kiinnitetään huomioita elintapoihin ja keskustellaan riskitekijöistä. Vastaanottokäynneillä lääkärissä ja hoitajalla käsitellään asiakkaan kanssa painonhallintaan, ruokailuun, liikuntaan ja tupakointiin liittyvät asiat. Ylipaino ja liikkumattomuus ovat riskitekijöitä leikkauksissa ja niihin pyritään vaikuttamaan ennen operatiivista hoitoa. Leikkausläheteissä tulee olla maininta tupakoinnista. Mikäli asiakas tupakoi, hänet ohjataan hoitajan vastaanotolle ennen leikkausta. Eurajoen ja Luvialla terveyskeskuksissa on ns. aikuisneuvolanterveydenhoitaja, jonka vastaanotolla sairauden hoidon lisäksi toteutetaan ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa. Lisäksi diabeteshoitajalle ohjautuu asiakkaita, joilla on riski sairastua diabetekseen.

Työikäisten vanhempien ja perheiden hyvinvointia tuetaan neuvolassa jokaisella käynnillä. Työkäluna käytetään Neuvokas-perhe korttia, laajojen terveystarkastusten esitietolomakkeita sekä mitauksia. Neuvokas-perhe kortti on työväline perheiden elintapojen puheeksi ottamiseen vahvuus- ja voimavarakeskeisesti. Kortin tavoitteena on saada perhe pohtimaan omia arjen valintojaan. Ammatilainen auttaa perhettä löytämään kortin avulla perheen vahvuudet ja perhe saa tukea ja lisätietoa kortin perusteella nousseisiin ajatuksiin. Voimavaralomaketta käytetään laajoissa tarkastuksissa, lomakkeella kartoitetaan parisuhdetta ja koko perheen hyvinvointia laajasti. Raskaana olevilta mitataan ensikäynnillä hengitysilman häkäpitoisuus. Tupakoivilta odottajilta häkäpitoisuus mitataan joka käynnillä. Audit-kyselyt tehdään raskaana oleville ja puolisoille, sekä lasten vanhemmille laajoissa terveystarkastuksissa. Terveidenhoitajien arvion mukaan parisuhdeasioista ja kasvatuksellisista asioista keskustellaan entistä enemmän. Parisuhdeongelmat ovat lisääntyneet tai ne vaihtoehtoisesti asioista puhutaan rohkeammin. Rajojen asettamisesta lapselle käsitellään useilla käynneillä. Tarvittaessa tehdään lähete psykologille, psykiatriselle sairaanhoitajalle tai perheasiainneuvottelukeskukseen.

Aikuissosiaalityön harkinnanvaraisen ehkäisevän toimeentulon tarve on kasvanut. Tukea myönnettiin vuonna 2020 209 henkilölle (v. 2019 180:lle) ja täydentävää toimeentulotukea 116 henkilölle (vuonna 2019 156:lle). Hakemusten määrä on kasvanut ehkäisevän toimeentulotuen osalta ja täydentävän toimeentulotuen osalta hakemusten määrä on hieman laskenut. Sosiaaliohjauksen tarve on kasvanut runsaasti, johon osaltaan on vaikuttanut mm. korona tilanne sekä väestön henkinen

pahoinvointi, joka tullut esiin esimerkiksi päihteiden käytön lisääntymisenä. Aikuisten psykososiaalisiin palveluihin tuli noin 60 yhteydenottoa palvelutarpeen arvioimiseksi.

4.4.1 Työllistämistoiminta

Työllistämismäärärahaa on budjetoitu vuosittain noin 20 eurajokelaisen työttömän työllistämiseen vuosien 2017–2020 aikana. Kuntaliitoksen jälkeen vuodelle 2018 saatiin lisämäärärahaa, jolla saatiin Luvian alueen tilanne samalle tasolle kuin aikaisemmin eteläisessä kunnassa.

Kunta on työllistänyt vuosina 2017–2020 yhteensä 80 henkeä kunnan eri hallintokuntiin sekä kunnan ulkopuolelle mm. eläinlääkärille, SPR:n Konttiin ja Rauman museolle. Työllistettyjen määrä on vaihdellut suurestikin vuosittain vuoden 2017 15:sta vuoden 2018 29:n työllistetyn välillä. Vuonna 2020 työllistettyjä oli 16 henkeä.

4.4.2 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta tukee pitkään työttömänä olleiden asiakkaille elämänhallintaa ja hyvinvointia. Tavoitteena on avata väylää suoraan työhön tai työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään Eurajoella 17–65 –vuotiaille pitkäaikaistyöttömille. Työtoiminta sovitetaan asiakkaan työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan niin, että se on työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän vaativaa. Kuntouttavan työtoiminnan resurssia on parannettu keväällä 2019 ja vakinaistamalla tehtävä joulukuussa 2020.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuonna 2019 yhteensä 73 henkilöä. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista 12 henkilöä on ollut mukana kahdessa eri ryhmässä tai ryhmätoiminnassa sekä eri hallintokuntiin sijoittuneena. Kunnan eri hallintokunnissa kuntouttavassa työtoiminnassa oli yhteensä 17 henkilöä, joista neljä nuorten työpaja Nosturissa. Vuonna 2020 oli kuntouttavassa työtoiminnassa 78 henkilöä. Heistä ryhmätoiminnoissa 24 henkilöä. Eri hallintokunnissa seuraa-vasti: Voimatupa 2, Jokisimpukka 1, varhaiskasvatus 3, vapaa-aika 2, hallinto 1, kirjasto 2, ruokapalvelu 2, eläinlääkäri 2, tekninen toimi 1, Toimari 1. Yhdistyksissä oli 12 eri asiakasta ja seurakunnalla yksi. Asiakkaat ohjautuivat eteenpäin palkkatyöhön avoimille markkinoille, eläkkeelle, opiskelemaan ammatilliseen oppilaitokseen, työkokeiluun, äitiyslomalle ja kuntoutuksiin.

4.4.3 Kehitysvammaisten työtoiminta

Toimarissa edistetään osatyökykyisten työllistymistä palkkatyöhön. Toimari on vuoden 2020 asti ollut Eurajoen kunnan perusturvan alainen yksikkö, joka tarjoaa aikuisille kehitysvammaisille osallisuutta ja työelämävalmiuksia edistävää sosiaalista kuntoutusta sekä ohjattua aamu-/iltapäivätoimintaa erityiskoululaisille.

Kehitysvammaisten työllistämistoimintaan osallistuneiden määrä pysyi vuoden 2018 tasolla. Työllistettyjä oli vuonna 2019 29 henkilöä. Tavoitteena on työllistää vuosittain n. 15 henkilötyövuotta. Toimarin työ- ja päivätoimintaan osallistui vuonna 2019 38 erityistä tukea tarvitsevaa työikäistä henkilöä. Toimarissa on tehty yhteistyötä Valo-valmennusyhdistyksen ja Rauman Winnovan kanssa, jonka puitteissa Toimarin asiakkailla on mahdollisuus suorittaa ammatillisen koulutuksen osatutkintoja.

4.5 Ikäihmiset

lääkkäät ihmiset voivat keskimääräistä paremmin Eurajoella Satakuntaan ja kuntayhtymän kuntiin verrattuna. Eurajoella asui vuoden 2020 lopussa yhteensä 2476 yli 65-vuotiaasta, joista 1012 henkeä on yli 75-vuotiaita. Vuoden 2019 vertailutietojen perusteella (Sotkanet) yli 65-vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot ovat vähentyneet huomattavasti valtuustokauden aikana. Lonkkamurtumien määrä on vähentynyt ja on alle Satakunnan keskiarvon. 75 vuotta täyttäneistä eurajokelaisista 92,1% asui kotonaan vuoden 2019 lopulla, joka on erinomainen prosenttiosuus Suomeen ja Satakuntaan verrattuna.

Taulukko 4. Ikäihmisten hyvinvointia kuvaavat valtakunnalliset minimietoindikaattorit.

Taulukossa vihreällä kohdat, jotka toteutuvat vertailukuntia (Nakkila, Kokemäki, Harjavalta) paremmin. Punaisella koodatuissa indikaattoreissa on parannettavaa vertailukuntiin ja Satakunnan keskiarvoon verrattuna. ↑ osoittaa kasvua/laskua, ↑↑ osoittaa huomattavaa kasvua/laskua (yli 10%) valtuustokauden 2017-2020 aikana

Hyvinvointikertomuksen minimietosisällön indikaattoreita	Eurajoki	Satakunnan keskiarvo	Nakkila	Harjavalta	Kokemäki
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista (v. 2019)	51,0 ↑	57,5	57,1	57,4	56,9
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (v.2019)	153,6 ↓	372,1	340,2	319,6	425,0
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (v. 2019)	0,6 ↓	0,7	1,1	0,5	0,6
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (v. 2019)	4,1 ↑	5,6	4,8	2,5	3,3

Harrastus- ja yhdistystoiminnan keskeytyminen, sosiaalisten kontaktien rajoitukset sekä kunnallisten palveluiden sulkeutuminen vaikuttivat negatiivisesti ikäihmisten hyvinvointiin vuonna 2020. Korona-ajan vaikutuksia kartoittaneessa kyselyssä iäkkäät ihmiset kokivat voimakkaasti, että sosiaalisten kontaktien väheneminen aiheutti mökkiytymistä, ikävää ja pelkotiloja. Viikoittaisten harrastusryhmien ja kuntouttavien palveluiden loppumisella koettiin olevan vaikutuksia heikkenevään toimintakykyyn ja aiheuttaneen laiskistumista. Kyselystä heijastui myös omaisten huoli iäkkäiden vanhempien tai sukulaisten hyvinvoinnista.

Vuoden 2020 koronaepidemiarajoitusten aikana ikäihmisillä oli mahdollisuus saada valmis ateria kotiin kuljetettuna. Kauppa-asioinnit saatiin niin ikään järjestymään hienosti paikallisten kauppiaiden kanssa kotiinkuljetuksina. Vanhuspalveluiden arvion mukaan rajoitusten aikana kyseltäessä

ikäihmisten vointia ja mielipiteitä, ovat ikääntyneet sopeutuneet tilanteeseen hyvin keväällä 2020. Koronarajoitusten jatkuessa on tullut esiin väsymistä ja tympääntymistä.

Eurajoella toteutetaan Ikäihmisten portaati-mallia, joka on lähtöisin Kaste-hankkeesta. Mallia on sovellettu Eurajoen toimintaympäristöön sopivaksi. Ikääntyneiden hyvinvointia tukeva malli tarjoaa eri ikäportaalla oleville toimintakykyä ja hyvinvointia tukevia toimintoja. Samana vuonna 65-vuotta täyttävälle, eläköitymisportaalla oleville eurajokelaisille järjestetään vuosittain yhteiset 65-vuotis-synttäröt. Vuonna 2019 synttäröt järjestettiin Kuivalahden Nuorisoseurantalolla, mutta vuoden 2020 jäivät toteutumatta Koronaepidemian takia. Yhteissynttäreillä on lyhyitä luentoja ja tietoisuuksia kunnassa tarjottavista hyvinvointipalveluista, kuulumisten vaihtoa ja kakkukahvit. Vuonna 2019 järjestettiin myös 65-vuotiaiden hyvinvointimessut kunnanvirastolla.

Eurajokelaiset 75- ja 80-vuotiaat ikäihmiset kutsutaan terveystarkastukseen Ikäihmisten portaati-mallin mukaisesti. Vuonna 2020 kutsuttiin 75-vuotiaat ja 80-vuotiaita kuntalaisia terveystarkastuksiin alkuvuodesta. Luvian ja Eurajoen terveyskeskuksissa tehtiin terveystarkastuksiin kutsuttiin viime vuonna 39 henkilöä, joista neljä perui, kolme ei saapunut paikalle ja kaksi peruttiin koronae-pidemian vuoksi. Terveystarkastukset keskeytettiin maaliskuussa ja niitä ei tehty enää loppuvuodesta maaliskuun jälkeen vallitsevan koronae-pidemian vuoksi. Omaishoitajille tarjotaan myös mahdollisuutta terveystarkastukseen. Vuonna 2020 tehtiin kuitenkin vain kaksi tarkastusta omaishoitajalle.

Vuonna 2019 toteutettiin hyvinvointikysely ja ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä 80-vuotiaille eurajokelaisille, jotka eivät ole säännöllisten palvelujen piirissä. Hyvinvointikyselyitä lähetettiin 64 kappaletta, joihin vastasi 87,5% kyselyn saaneista. Hyvinvointikyselyllä pyrittiin kartoittaa ikääntyneen omaa arviota voinnistaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Kyselyyn vastanneet olivat yleisesti tyytyväisiä Eurajoen kunnan tarjoamiin palveluihin ja pärjäsivät hyvin kotona. Diabetespotilaille Joki-simpukassa järjestettävää jalkahoitoa toivottiin myös Luvian alueelle. Lisäksi ikäihmiset odottavat aikuisneuvolaa hyvinvointinsa tueksi. Kolmesta vastaajasta nousi huoli. Kyselyssä tarjottiin mahdollisuutta kotisairaanhoidon sairaanhoitajan ja palveluvastaavan yhteistyössä tekemälle kotikäynnille. Kotikäynnin halusi 35% hyvinvointikyselyn saaneista. Kotikäynnillä tai yhteydenoton yhteydessä neljälle 80-vuotiasta ohjattiin jatkotutkimuksiin tai järjestettiin palveluita. Reilulle kymmenelle ikääntyneelle annettiin ohjausta ja neuvontaa mm. hoitotahdosta, lääkityksestä, edunvalvonta-asista ja harrastetoiminnasta. 75-vuotiaiden ennaltaehkäisevien kotikäyntien sekä hyvinvointikartoituksen tekemisestä jouduttiin luopua vuonna 2020 resurssipulan vuoksi.

4.5.1 Ikääntyneiden toimintakyvyn ja kotona-asumisen tukeminen

Eurajoen kunnassa on tarjolla maksuttomia palveluita ikääntyneille, joita tuotetaan yhteistyössä vanhuspalveluiden, vapaa-aikapalveluiden, vertaisohjaajien sekä yhdistystoimijoiden kanssa. Eurajoki kuuluu Ikäinstituutin koordinoimaan Voimaa vanhuuteen-verkostoon. Verkostotoiminnan myötä saadaan tukea ja ideoita ikääntyvien (75+ vuotiaiden) terveyden edistämisen ja toimintakyvyn tukemiseen terveysliikunnan avulla. Kohderyhmänä on erityisesti vielä kotona asuvat eurajokelaiset, joiden hyvinvointia, arjen sujumista ja virkeyttä on tärkeää tukea kotona-asumisen mahdollistamiseksi. Loppuvuodesta 2019 poikkihallinnollista yhteistyötä kunnan sisällä lisättiin kokoamalla hyvinvointia tukevat toimijat saman pöydän ääreen toiminnan yhteissuunnitteluun.

Ikääntyneiden hyvinvointineuvonta on aloitettu ikääntyneiden terveellisten elämäntapojen tueksi.

Syyskuussa 2019 aloitettu 65-vuotta täyttäneiden hyvinvointineuvonta antaa yksilöllistä ohjausta ja kannustusta liikkumisen, ravitsemuksen ja/tai paremman unen edistämiseen. Hyvinvointineuvojana toimii vanhustyön kuntohoitaja, jonka työajasta osa on suunnattu neuvontatyöhön. Neuvontaan voi hakeutua varaamalla ajan itse tai sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kautta. Pitkäkestoisen neuvonnan tavoitteena on uusien elintapojen nivoutuminen arkirutiineihin. Asiakasta tavataan 2-5 viikon välein. Asiakkaita ohjautui palveluun vuoden 2019 syksyn aikana yhdeksän henkilöä, jota voidaan pitää hyvänä tuloksena uuden palvelumuodon kohdalla. Vuonna 2020 poikkeusoloissa hyte-neuvontaa on toteutettu asiakaskunnan luonteesta johtuen pääasiassa puhelimen välityksellä, mutta kuitenkin onnistuneesti. Asiakkaita on ohjautunut pitkäkestoiseen elintapaohjaukseen yhteensä 23 toiminnan aikana.

Ikäihmisten kotona-asumisen, toimintakyvyn ja mielenterveyden edistämiseksi on aloitettu hyvinvointikaveritoiminta alkuvuodesta 2019. Iäkäs saa vapaaehtoisesta hyvinvointikaverista juttuseuraa, turvallisen kaverin ulkoiluun, apua osallistua lähiympäristön toimintoihin ja seuraa vaikka kulttuurieroihin. Jokainen parivaljakko määrittelee omat tapaamisensa ja toimintansa. Ensimmäiseen hyvinvointikaverikoulutukseen osallistui kolmisenkymmentä vapaaehtoista. Koulutuksen jälkeen aloitettiin ikäihmisten etsintä yhteistyössä vanhuspalveluiden kanssa. Ensimmäiset hyvinvointikaveriparit aloittivat toimintansa loppukevällä 2019. Toiminnalle oli selvästi tilausta ja tieto leviettiin tehokkaasti mm. kotipalvelun kautta. Hyvinvointikaveria kaipaavien vanhusten määrä lisääntyi nopeasti vuoden 2019 aikana. Toinen vapaaehtoisten koulutus järjestettiin kesällä 2020. Vapaaehtoisia hyvinvointikavereita on koulutettu kahdessa koulutuksessa yhteensä 31 henkilöä. Hyvinvointikaveritoimintaan osallistuvien määrä on kasvanut tasaisesti. Toimintaan haluavien ikäihmisten määrä on alati suurempi kuin vapaaehtoisten hyvinvointikavereiden määrä. Koronavuosi vaikuttanut toimintaan. Vuoden 2020 lopussa toimintaan osallistuvien ikäihmisten määrä oli 22.

Ikääntyneiden osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia on pyritty vahvistaa. Ikääntyneille järjestettiin marraskuussa 2019 kansalaisraati, jonka tavoitteena oli lisätä osallistujien hyvinvointitietoutta, kertoa kunnassa tarjottavista hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista sekä antaa ikääntyneille mahdollisuuden tulla kuulluksi. Tapahtumaan tuotettua materiaalia jaettiin ikääntyneille tapahtuman jälkeen kunnan eri toimipisteissä. Kansalaisraadissa pohdittiin yhdessä noin neljänkymmenen osallistujan kesken mm. kuinka tyytyväisiä ikääntyneet ovat kunnan hyvinvointipalveluihin ja mitä tukea kaivattaisiin lisää. Kansalaisraadien osallistuneiden keskuudesta koettiin mm. tarvetta kuljetuspalveluille harrastustoimintoihin ja kotitalkkaritoimintaa kotona-asumisen helpottamiseksi. Ikäihmisten kansalaisraati oli tarkoitus järjestää myös vuonna 2020, mutta koronapandemia esti tapahtuman toteuttamisen.

Ikäihmisille suunnattua digineuvontaa on järjestetty vuonna 2019 Eurajoen Kristillisen opiston saaman hankerahoituksen mahdollistamana. Ikäihmiset olivat jo pitkään toivoneet neuvontaa digilaitteiden käytöstä, joten kunnan molemmissa kirjastoissa toteutettuun digineuvontaan osallistui kuntalaisia jonoksi asti. Digineuvontaa toteutettiin kevääseen 2020 saakka. Asiantipalveluiden sähköistyessä ikäihmiset kaipaavat yhä enemmän tukea digilaitteiden käytössä. Vanhusneuvoston mukaan jatkossa olisikin aiheellista, että kunnassa toteutettaisiin säännöllisesti digiopastusta iäkkäille esim. yhteistyössä kansalaisopiston kanssa.

Valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman tavoitteena oli hyödyntää teknologian mahdollisuuksia ottamalla käyttöön uusia geroteknologisia laitteita ikäihmisille. Yhteistyötä tavoitteen eteen tehtiin myös Keski-Satakunnan kuntayhtymä kuntien kanssa, mutta geroteknologia ikäihmisten kotiin annettavissa palveluissa ei vielä toteutunut toivotulla tavalla.

Yhteisöllisellä toiminnalla on todistetusti positiivista vaikutusta ikääntyneiden hyvinvointiin sekä syrjäytymisen ehkäisyyn. Kammaritoiminta on jatkunut menestyksellisesti jo pitkään (vuodesta 2002 lähtien). Kaharille on kokoontunut viikoittain lähes 30 osanottajaa kunnan koordinoimaan, vapaaehtoisten ylläpitämään yhteisölliseen kammaritoimintaan. Lisäksi Kaharilla kokoontuu viikoittain monia ikääntyneiden toimintaryhmiä, joissa jutustellaan ja puuhaillaan yhdessä. Vuonna 2020 kammaritoiminta jouduttiin lopettaa alkuvuodesta koronapandemian takia. Toimintaa ei aloitettu uudestaan syksyllä, sillä turvavälien noudattaminen ikäihmisten keskuudessa koettiin hankalaksi vahvasti yhteisöllisessä toiminnassa.

Eurajoella osallistutaan aktiivisesti ikääntyneiden toimintaryhmiin. Valtuustokauden 2017-2020 aikana Voi Hyvin-toimintaryhmien määrä on lisääntynyt 17:sta 24:n toimintaryhmään. Liikuntaryhmien osallistujamäärässä koettiin suurta kasvua vuonna 2019, kun uudet Tasapaino-Virinät ja Vire-Lavis aloitti toimintansa. Ryhmien kävijämäärät pysyivät korkeana vuoden 2020 koronapandemian alkuun saakka. Kesällä 2019 aloitettu yhteistyö Luvian apteekin ja vapaa-aikapalveluiden kanssa on kantanut pitkälle. Yhdessä perustettu sauvakäveluryhmä keräsi noin 70 ikäihmistä liikkumaan läpi kesän 2019. Yhteistyö apteekkarin kanssa on jatkunut syksyllä 2019 yhteisellä tasapaino-Virinät ryhmällä (entinen tuoli-Virinät), jonka myötä osallistuneiden määrä ryhmässä kasvoi huomattavasti. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on ollut kaatumisten ehkäisy ja toimintakyvyn ylläpitäminen.

Kaatumis- ja putoamisonnettomuuksien ennaltaehkäisyksi on järjestetty myös vanhushpalveluiden koordinoimia infotilaisuuksia, jotka aloitettiin vuonna 2019. Infotilaisuuksia ehdittiin järjestää ennen koronapoikkeusajan alkua sekä syksyllä 2020. Yhdeksässä tilaisuudessa oli yhteensä 222 kuulijaa.

Korona-aika pakotti uudistamaan toimintatapoja. Syksyllä 2020 jouduttiin karsia ikäihmisten toimintaryhmiä ja siirtää ohjatut ryhmät pääosin ulos. Vesijumppaan lisättiin yksi ryhmä ja näin ollen vesijumppaajien määrää saatiin kasvatettua. Voimakouluja ei järjestetty ollenkaan turvallisuussyistä (kuntosalien tilojen ja isojen käyttäjämäärien vuoksi) Myös tasapainojumppa jäädytettiin, koska sopivaa tilaa ei ollut silloin tarjolla. Koronapandemia toi haasteita toimintaryhmiin ja osittain myös karsi osallistujia, mutta ulkojummat ja lähiliikuntapaikkojen käyttö lisääntyi huomattavasti. Ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseksi vapaa-aikapalvelut sekä vanhushpalvelut jakoivat vuoden 2020 aikana erilaisia jumppaohjeita ja hyvinvointitiedotteita apteekin ja K-kauppojen kotiinkuljetusten sekä ateriapalveluiden mukana. Syksyllä toimintaryhmiin osallistuville jaettiin yli 300 jumppakuminauhaa kotivoimistelun mahdollistajaksi.

Jokisimpukan Seniorikuntosali oli vapaasti käytössä kaikille seniori-ikäisille kuntalaisille maaliskuuhun 2020 saakka. Itsenäisesti kootuissa tai yhdistysten ryhmissä oli n. 100 kävijää viikossa. Seniorikuntosalilla tarjottiin erilaisia fysioterapeutin tai kuntotohtajan ohjaamia viikoittaisia kuntosaliryhmiä. Tupalan asukkaille suunnatuissa kahdessa ryhmässä oli kävijöitä noin 20. Kotona ilman palveluja tai kotipalvelun turvin asuvien ryhmässä oli 8 kävijää. Palvelukeskus Jokisimpukan asukkaiden ryhmät järjestettiin yksiköittäin, osanottajia 5-10 /ryhmä. Ikäihmisten päivätoimintaan sisältyvissä kuntosaliryhmissä oli 20 osallistujaa.

Tasapainokouluja, tuolijumppaa ja pihajumppaa toteutettiin ikääntyneille terveysaseman fysioterapeutin ja kotipalvelun kuntotohtajan/fysioterapeutin yhteistyönä. Ohjattua tasapainoharjoittelua jär-

jestettiin vuonna 2020 Jokisimpukan seniorikuntosalilla ja Luvian terveystaseman fysioterapian tiloissa yli 65-vuotiaille kuntalaisille max. 8 hengen ryhmissä. Tuolijumpparyhmät vanhuspalveluiden koordinoimana kokoontuivat kerran viikossa Tupalan ja Luvian vanhustentalolla. Jumpat sisälsivät ohjattua liikkuvuus-, lihasvoima- ja tasapainoharjoittelua. Tupalan tuolijumpparyhmä oli avoin kaikille, Luvialla jumppa oli tarkoitettu pääasiassa vanhustentalon asukkaille. Ryhmiin osallistui viikoittain 10-20 henkeä. Tupalassa aloitettiin pihajumppat toukokuussa 2020, joita on jatkettu siitä lähtien kahdesti viikossa säävarauksella. Osallistujia oli keskimäärin 15/kerta.

Kotona asuville ikäihmisille on järjestetty vanhuspalveluiden ohjaamia kerhoja vuosien 2017–2020 ajan. Osa kerhoista on kokoontunut viikoittain ja osa joka toinen viikko. Osanottajia kerhoissa ollut keskimäärin 8-12 henkeä/kerta.

5. Turvallisuus ja elinympäristö

Eurajokelaiset ovat suurilta osin tyytyväisiä asumisoloihinsa ja ympäristön turvallisuuteen, voivat nauttia luonnosta ja ulkoilusta sekä kokevat omaavansa tarpeeksi läheisiä ihmisiä ympärillä. Kuntalaisten kokemuksia omasta hyvinvoinnista ja tyytyväisyydestä omaan elinympäristöön kerättiin vuonna 2019 sähköisesti toteutetulla kyselyllä ”kokemuksellinen hyvinvointitieto”. Lisäksi työikäisille suunnatussa hyvinvointikyselyssä kartoitettiin mielipidettä oman asuinalueen olosuhteista neljällä eri kysymyksellä. Eurajokelaisista työikäisistä 45% oli tyytyväisiä rakennettuun ympäristöön 45,39 %, 60% kunnan tarjoamiin lähipalveluihin 60,15 % ja 47% lähialueen liikunta- ja virkistysmahdollisuuksiin 47,04 %. Työikäisistä eurajokelaisista 74% koki asuinalueensa aina turvalliseksi ja 23% useimmiten turvalliseksi. Asuinalueen turvallisuuteen tyytyväisten osuus 20–64-vuotiaissa valtakunnallisesti oli 81,9 % ja Satakunnassa 81,1 %. Vastaajien kokemukset tukevat elinympäristön tietopalvelu Liiterin tilastoja, sillä tilastojen mukaan eurajokelaisilla on erinomaiset mahdollisuudet lähivirkistysalueiden hyödyntämiseen. Eurajokelaisista 100 % asuu kävelymatkan (korkeintaan 1000m) päässä virkistykseen soveltuvista alueista.

Eurajokelaisten oppilaitosten työolot ovat hyvät. Eurajoen kunnan tilojen puhtaustasoa arvioidaan asiakkaiden toimesta säännöllisesti. Seurannalla varmistetaan pölystä puhdas sisäilma käyttäjille sekä tulosten perusteella kehitetään toimintaa tarpeen mukaan. Näin ennaltaehkäistään mahdollisia altistumisia ja sairastumisia.

Koulukiusaamisen estämiseksi ja koulun hyvän ilmapiiriin luomiseksi kaikissa kouluissa on otettu vuosien 2018-2019 aikana käyttöön vertaissovittelutoiminta. Kouluihin on nimetty vastuupettaja toiminnalle ja koulutettu oppilaita vertaissovittelijoiksi. Vertaissovittelu on todettu toimivaksi alakoululaisten keskuudessa, mutta yläkouluissa vertaissovitteluja on järjestetty suhteellisen vähän.

Vanhempien kohdistama henkinen tai fyysinen väkivalta huolestuttaa. Kouluterveystutkimuksen tuloksien perusteella kouluikäiset kokevat vanhempien kohdistamaa henkistä tai fyysistä väkivaltaa enemmän kuin Satakunnassa keskimääräisesti. Alakouluikäisistä 22% (poikien osuus 27%) ja yläkouluikäisistä 20% (tyttöjen osuus 31%) kokivat vanhemman kohdistaneen henkistä väkivaltaa esim. haukkumalla, nolaamalla, uhkauksilla, ovia tai esineitä paiskomalla. Fyysisen väkivallan kokemuksia viimeisen vuoden ajalta oli 15% alakouluikäisistä ja 10% yläkouluikäisistä, joista tyttöjen osuus oli 18%.

Taulukko 5. Turvallisuus kouluterveyskyselyiden pohjalta

Taulukossa on vihreällä kohdat, jotka toteutuvat vertailukuntia (Nakkila, Kokemäki, Harjavalta) ja Satakunnan keskiarvoa paremmin. Punaisella koodatuissa indikaattoreissa on parannettavaa vertailukuntiin ja Satakunnan keskiarvoon verrattuna.

↑ osoittaa kasvua/laskua, ↑↑ osoittaa huomattavaa kasvua/laskua (yli 10%) valtuustokauden 2017-2020 aikana

Elinympäristön turvallisuutta kuvaavat mittarit kouluterveyskyselyssä v. 2019	4.-5.- luokan oppilaat/ Satakunnan keskiarvo (ka.)	8.-9.-luokan oppilaat / Satakunnan ka.	Lukio/ Satakunnan ka.
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua	-	4,9 / 15,8 ↓	2,0 / 11,5 ↓

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	7,8 / 7,1 ↑	5,5 / 7,1 ↓	4,9 / 1,3 ↑
Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana	52,9 / 53,1	21,7 / 22,4 ↑	5,9 / 7,9 ↓
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana	22,2 / 17,5	20,2 / 28,7	24,5 / 26,5

Eurajoki on matkalla hiilineutraaliksi kunnaksi. Eurajoki on liittynyt ilmastonmuutosten hillinnän edelläkävijöiden Hinku-verkoston vuonna 2017. Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan monipuolisia kunnan toimenpiteitä ja esimerkin näyttämistä. Mukaan ilmastotal-koisiin tarvitaan myös alueen lisäksi yritykset, yhteisöt ja asukkaat, toteuttamaan yhdessä ratkai-suja kasvihuonekaasupäästöjen hillitsemiseksi. Eurajoen päästövähennys oli 25 % vuonna 2018 vuoden 2007 tasosta (lähde Suomen Ympäristökeskus). Eurajoella edetään hyvää vauhtia kohti tavoitetta, mutta paljon on vielä tekemistä. Suurimmat suhteellisten päästöjen aiheuttajat olivat tie-liikenne ja maatalous.

Asuinympäristöjä pyritään kehittää esteettömiksi, turallisiksi sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukeviksi. Osana kunnan vanhuspoliittista kehittämissuunnitelmaa toteutettiin esteettömyyskävely vuonna 2018, johon osallistui mm. vanhusneuvoston ja teknisen toimen edustajia. Toteutetun es-teettömyyskävelyn anti jäi osin kevyeksi ja sen toteutustapaa on syytä muokata vuodeksi 2021 esi-merkiksi yhdessä vanhusneuvoston kanssa.

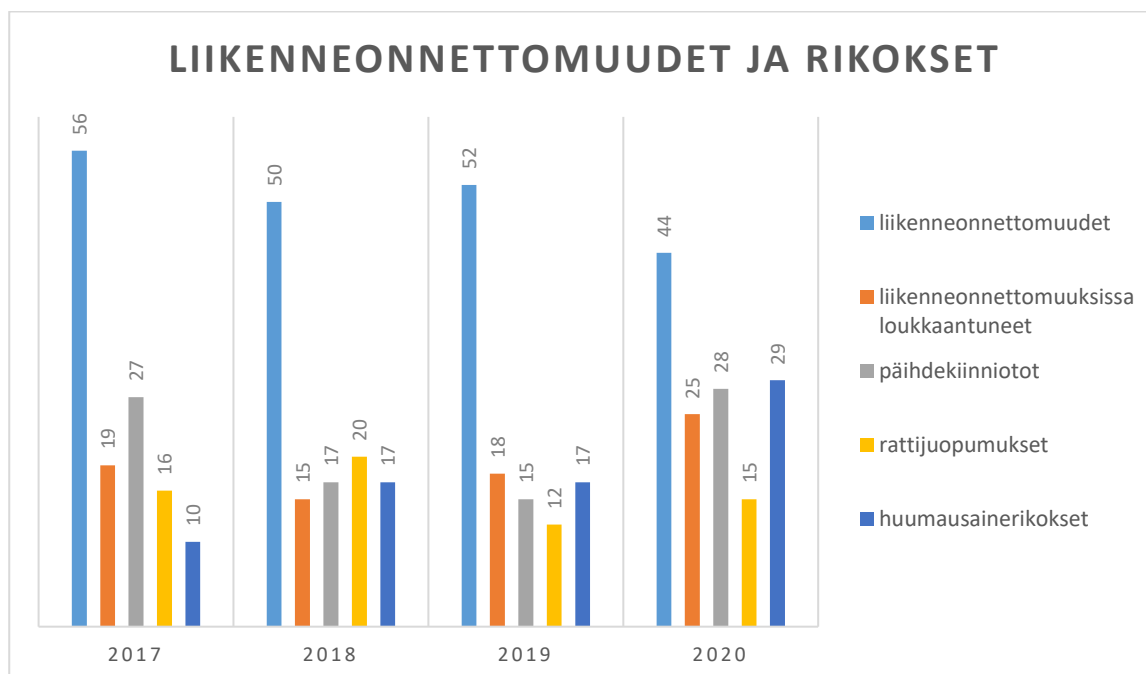
Kuntalaisilla ja kunnassa toimivilla yhdistyksillä on mahdollisuus käyttää kunnan liikuntapaikkoja maksutta. Eurajoen kunnan liikuntapaikat ovat olleet kuntalaisten aktiivisessa käytössä oli sitten kysymys sisäliikuntapaikoista (liikuntasalit, kuntosali, keilahalli) tai ulkoliikuntapaikoista (tekonurmi-kentät, tenniskentät, kuntoradat, skeittiparkit). Liikuntatilojen salivuorot jaetaan vuosittain salivuoro-palaverissa. Liikuntasaleihin on myös mahdollista varata perhevuoro seuroilta vapaaksi jääneille vuoroille. Eurajoen kunnan alueella toimivista yksityisistä jäähalleista on lisäksi ostettu jääaika, jolla mahdollistetaan viikoittaiset yleisöluisteluvuorot kuntalaisille.

Ulkoliikuntapaikkojen tasoa on saatu nostettua vuoden 2020 aikana. Ulkokuntoilulaitteita on han-kittu Eurajoen kirkonkylän ja Lapijoen kuntoradalle. Luvian koulukeskuksen yhteyteen valmistui aktiivipiha, joka kannustaa liikkumaan koululaisia sekä kaiken ikäisiä kuntalaisia. Myös Eurajoen liikuntakeskuksen urheilukentän nurmialueen kastelulaitteet uusittiin. Ilveskallion kuntopolun ja latu-uran opastusta on parannettu ja Eurajoen alueen luontokohteita tuotiin tutuksi mm. Leila-hank-keen liikuntaseikkailukartan avulla ja sosiaalisen median avulla.

Kuntalaiset ovat osallistuneet Eurajoella elinympäristön asuinviihtyvyyden ja harrastusmahdolli-suuksien kehittämiseen Leader-hankkeiden avulla. Yhdistyksille on myönnetty paikkakunnan elinympäristön kehittämissavustuksia vuosien 2017-2020 aikana mm. Liinmaan muinaislinna-alu-eelle, Eurajoen Veikkojen majan uudistukseen, frisbeegolf radan rakentamiseen Luvian Vedon ma-jan läheisyyteen, Luvian senioripuiston rakentamiseen, Verkkorannan uimarannan ja rantasaunan petraamiseen sekä Eurajoen keskustan tuntumaan tehdyn penkkilenkin penkkien hankintaan.

Erityisryhmien asumisen mahdollistaminen omassa kotikunnassa on edistynyt toivotusti. Erityispalveluiden asiakkaille on laadittu yksilölliset palvelusuunnitelmat, joiden pohjalta kartoitettiin eri palvelujen tarpeita ja kehittämistarpeita. Uusia asumispaikkoja on saatu tämän myötä Eurajoelle hyvin. Mehiläisen uusi 15-paikkainen asumisyksikkö Omakoti Tähtitaivas aloitti toimintansa alkuvuonna 2019. Satakunnan sairaanhoitopiiriin uusi 8-paikkainen asumisyksikkö Jokitupa avaa ovensa kesäkuussa 2021. Lisäksi asumisyksikön viereen tullaan rakentamaan rivitaloasuntoja (7kpl), joihin asiakas saa ympärivuorokautista asumispalvelua läheisestä Jokituvan asumisyksiköstä. Myös tukiasumisen määrä on kasvusuunnassa Eurajoella. Uusien asumispaikkojen myötä eurajokelaisilla asiakkailla on mahdollisuus saada omasta kotikunnastaan pitkäaikaista asumispalvelua.

5.1 Liikenneonnettomuudet ja rikokset

Kaavio 15. Liikenneonnettomuuksien ja rikosten määrä vuosina 2017-2020

Liikenneonnettomuudet ovat laskussa. Eurajoella tapahtui vuonna 2020 44 tieliikenneonnettomuutta, joissa loukkaantui yhteensä 25 henkeä (mukaan lukien vakavasti loukkaantuneet). Kaksi onnettomuutta vaati kuolonuhreja (yht. 2). Tieliikenneonnettomuuksissa oli pientä vähentymistä vuoteen 2019 verrattuna, jolloin onnettomuuksia oli 52, mutta loukkaantuneita vähemmän. Tärkeää liikenneturvallisuuden vaarantaminen tuli viranomaisten tietoon 12 kertaa. Vastaavat lukemat olivat 18 vuonna 2019, kuusi vuonna 2018 ja 14 vuonna 2017.

Viranomaisten tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä on lähes kolminkertaistunut vuosien 2017 ja 2020 välillä. Vuonna 2017 kirjattiin 10 huumausainerikosta kun taas vuonna 2020 vastaava luku oli 29. Rattijuopumukset lisääntyivät hiukan vuodesta 2019 (12 → 15/v.2020), mutta on vähentynyt valtuustokauden alun määrästä. Tärkeiden rattijuopumusten määrä on pysynyt samalla tasolla (v. 2018 12/ v. 2020 13). Pahoinpitelyrikosten määrä on laskenut tasaisesti. Vuonna 2020 kirjattiin 26 kappaletta, joka on kymmenen vähemmän kuin vuonna 2018. Päihdekiinniottojen

määrä on Eurajoella alhaisempaa Harjavaltaan ja Kokemäkeen verrattuna. Päihdekiinniottojen määrä on vaihdellut vuoden 2019 minimistä (15) vuosien 2017 & 2020 määriin (27/28 kiinniottoa).

5.1.1 Liikenneturvallisuuden edistäminen

Eurajoen liikenneturvallisuustyöryhmän tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa toimenpiteitä kuntalaisten liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Eurajoen liikenneturvallisuustyöryhmä koostuu eri hallinnon alojen asiantuntijoista, jotka työskentelevät eri ikäisten kuntalaisten parissa. Liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu pari kertaa vuodessa ja sitä vetää Ramboll Finland.

Liikenneturvallisuustyöryhmän toimenpiteitä vuosien 2017-2020 aikana:

- Turvalliseen autoiluun, jalankulkuun ja pyöräilyyn liittyvien teematilaisuuksien järjestäminen yhteistyössä vapaa-aikapalveluiden, koulujen ja yhdistysten kanssa
- Jaettu infoa liikenneturvallisuudesta mm. heijastimia sekä järjestetty toiminnallisia rasteja eri ikäisten tilaisuuksissa
- Järjestetty koulutusta liikenneturvallisuudesta mm. varhaiskasvatuksen henkilökunnalle
- Välitetty tietoa Fillarilla-oppimisympäristöstä, liikenneturvallisuudesta ja mopoihteisesta virtuaalioppitunnista opettajille ja vanhemmille
- Järjestetty Nuorisovaltuuston koordinoima liikennepäivä yhteistyössä VPK:n, SPR:n, Poliisin ja vakuutusyhtiön kanssa.
- Ikääntyneiden ulkoilumahdollisuuksia on parannettu hyvinvointikaveritoiminnan, ulkoilutilaisuuksien ja lainattujen riksapyörien avulla.

Liikenneturvallisuutta on edistetty Eurajoen kunnan alueella seuraavin toimenpitein:

- Lapintien varrelle Tohkantien ja Kuusimäkeläntien välille rakennettiin vuonna 2018 kevyen liikenteen väylä.
- Tievalaistuksen ohjauksen suunnittelu ja toteutus on toteutettu koko kunnan alueella. Teiden turvallisuus paranee, koska valaistusta pystytään ohjaamaan reaaliajassa, kokonaisvaltaisemmin ja energiatehokkaammin. Jatkossa kaikki valaisimet korvataan led-valaisimilla.
- Sydänmaan kylän kevyen liikenteen väylän tiesuunnitelma on saatu valmiiksi, mikä toteutuessaan lisää tielläliikkujien turvallisuutta. Tiesuunnitelma on tällä hetkellä Väyläviraston tarkastettavana. Rakentamissuunnitelma on viimeistelyvaiheessa ja lopullisesti valmiina kevään 2021 aikana.
- Laitakarintien varteen rakennettava kevyenliikenteenväylä lisää turvallista liikkumista Laitakarin palveluihin ja merelliseen ympäristöön. Kevyenliikenteenväylän rakentamisen yhteydessä on suunniteltu myös kunnallistekniikan uusiminen Laitakarintiellä. Tiesuunnitelma on tällä hetkellä Väyläviraston tarkastettavana. Rakentamissuunnitelma on viimeistelyvaiheessa ja lopullisesti valmiina kevään 2021 aikana.
- Rikantilan koulupolun sillan rakenteita korjattiin vuoden 2019 lopulla. Koulupolun sillan korjaaminen parantaa käyttöturvallisuutta kaikille käyttäjille, mutta erityisesti koulun alueella liikkuville koululaisille.
- Ruutin alueella päällystettiin alueen teitä n.1,5km matkalta ja rakennettiin lasten leikkipuisto vuonna 2019.

- Kunnan muita teitä päällystettiin ja korjailtiin määrällisesti saman verran eli reilu 1,5 km. Näillä toimenpiteillä parannettiin tienkäyttäjien liikenneturvallisuutta ja teiden kunnossapitoa
- Vuonna 2019 toteutettiin Keskitien peruskorjaus, jonka yhteydessä rakennettiin kevyen liikenteen väylä. Väylä paransi merkittävästi alueen liikenneturvallisuutta, koska reitti on vilkas koulumatka- ja ulkoilureitti.

5.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön rakenteita ja toimintamalleja on kehitetty. Eurajoki on ollut mukana vuosien 2018-2020 ajan maakunnallisessa Selvinpäin Satakunnassa-hankkeessa. Ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuutta on pyritty lisätä jalkauttamalla Pakka-toimintamallin menetelmiä ja juurruttamalla kuntiin vaikuttavia varhaisen puuttumisen menetelmiä. Hankkeen pääkohderyhmänä ovat olleet 12-20-vuotiaat satakuntalaiset nuoret, mutta kohderyhmän lisäksi hanke on tavoitellut kaikkien kuntalaisten päihteiden käytön ennaltaehkäisyä ja terveyden edistämistä lisäämällä tietoa ehkäisevästä päihdetyöstä ja päihdehaitoista kuntalaisten parissa sekä motivoida heitä päihteettömiin elintapoihin.

Eurajoella ehkäisevän päihdetyön työryhmänä toimii moniammatillinen Hyvä Mieli-työryhmä. Selvinpäin Satakunnassa-hankkeen aikana perustettiin Satakunnan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöiden verkosto, johon jokaisen kunnan tuli nimetä yhdyshenkilönsä. Eurajoen kunnan yhdyshenkilönä on toiminut nuorisotyöntekijä. Hanke on edistänyt tukemalla ja kannustamalla kuntia tekemään ehkäisevää päihdetyötä huomioiden kaikki ikäryhmät, ettei työ painotu pelkästään nuoriin. Satakunnan ehkäisevän päihdetyön vuosikello antaa kunnille tukea ikäryhmittäisten toimenpiteiden toteuttamiseen, johon Eurajoellakin tullaan panostamaan jatkossa yhä enemmän. Lisätietoa Selvinpäin Satakunnassa-hankkeesta: https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/selvin_pain_satakunnassa_loppuraportti.pdf

Eurajoen alueella hankkeen myötä on vaikutettu lisäämällä tietoisuutta ehkäisevästä päihdetyöstä Wilman kautta koteihin jaettavilla tiedotteilla sekä nuorten illoissa. Eurajoen anniskelupaikkoihin ja kauppoihin on jaettu mm. Älä välitä-kampanjamateriaaleja. Ehkäisevän päihdetyön näkyvyyttä on lisätty myös jakamalla ehkäisevän päihdetyön materiaalia sosiaalisessa mediassa ja kouluissa sekä nuorten illoissa.

Ehkäisevä päihdetyö toteutuu kaikissa perusopetuksen yksiköissä. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään yhteistyössä nuorisopalveluiden ja kouluterveydenhuollon kanssa. Peruskoulun 6.-luokkalaisten ovat osallistuneet Rauman Winnovan järjestämään Päihdeputkeen vuosina 2019 ja virtuaalisesti vuonna 2020, jolloin myös osa 5.-luokkalaisista osallistui mukaan. Luokilla 1-6 ehkäisevä päihdetyö on enemmän luokanopettajien ja oppilashuollon sekä kouluterveydenhuollon vastuulla. Päihteet otetaan puheeksi jokaisella kouluterveydenhoitajan vastaanottokäynnillä. Ehkäisevää päihdetyötä tulisi jatkossa tarjota enemmän lukioikäisille, sillä Nuorisovaltuuston arvioissa ehkäisevä päihdetyö ei ole toivotusti lisääntynyt lukiossa.

Eurajoen oppilaitosten päihde- ja pelikasvatussuunnitelman rakentaminen aloitettiin loppuvuonna 2020. Päihde- ja pelikasvatussuunnitelman avulla oppilaat saavat lisätietoa vuosikellon mukaisesti mm. tunnetaidoista, itsetunnon ja sosiaalisten taitojen vahvistamisesta sekä mm. digi- ja rahapeli-

ja päihdehaitoista. Vuosikellossa aiheet ovat valmiiksi rakennettu ja kukin teema kestää kuukauden kerrallaan. Päihde- ja pelikasvatussuunnitelma sisältää myös ohjeita, miten päihde- ja peliongelmiin puututaan ja millainen hoitopolku kunnassa on.

Alkoholin, tupakkatuotteiden ja rahapelaamisen ikäraja- ja valvonta on parantunut Eurajoella. Ikäraja- ja valvonnan tilaa on seurattu Selvinpään Satakunnassa-hankkeen koordinoimilla ostokokeilla. Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymän (Ksthy) vuonna 2017 toteutetuissa ostokokeissa 75 %:ssa ostoyrityksistä myyjä tarkisti ostajan iän eikä myynyt tai antanut pelata rahapelejä ilman henkilötodistusta. Vastaava lukema vuonna 2018 oli 60 %, jolloin Luvian taajamassa tehdyissä ostoista/pelaamisyrityksissä vain kolmanneksessa (33%) ostoista kysyttiin henkilöllisyystodistus. Vastaavasti Eurajoen eteläpäässä 50 %:ssa osto- / ja pelaamisyrityksissä tarkistettiin ostajan ikä. Omavalvonnan toteutumista testattiin vuoden 2019 lopussa järjestetyillä ostokokeilla. Rahapelien osalta Eurajoella 14 %:ssa yrityksistä tarkastettiin pelaajan ikä ja 86 %:ssa annettiin pelata ikää tarkastamatta. Alkoholin ja tupakan ostokokeissa oli huomattavaa parannusta edellisvuoteen verrattuna, sillä 88 % yrityksistä myyjä tarkisti nuorelta näyttävän henkilöllisyyden eikä myynyt tuotteita. Luvian taajamassa ostajan ikä tarkastettiin jokaisella ostoyrityksellä (100%). Ostokokeita ei voitu toteuttaa vuonna 2020 koronapandemian takia.

Taulukko 6. Ennaltaehkäisevän päihdetyön mittareita

Taulukossa on vihreällä kohdat, jotka toteutuvat vertailukuntia (Nakkila, Kokemäki, Harjavalta) ja Satakunnan keskiarvoa paremmin. Punaisella koodatuissa indikaattoreissa on parannettavaa vertailukuntiin ja Satakunnan keskiarvoon verrattuna.

↑ osoittaa kasvua/laskua, ↑↑ osoittaa huomattavaa kasvua/laskua (yli 10 %) valtuustokauden 2017-2020 aikana

Ehkäisevän päihdetyön mittarit kouluterveyskyselyssä v. 2019	4.-5.- luokan oppilaat/ Satakunnan keskiarvo (ka.)	8.-9.-luokan oppilaat / Satakunnan ka.	Lukio/ Satakunnan ka.
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	-	7,3 / 11,2 ↓	21,6 / 15,3 ↑↑
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta	-	9,4 ↓ / 9,0	7,8 ↑ / 6,4
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista	-	5,5 ↓ / 7,3	10,8 ↑ / 8,6
Alaikäisenä alkoholin, savukkeiden tai sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä	-	4,3 ↓ / 9,3	ei tietoja
Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa	-	2,8 / 5,1 ↓	4,9 / 4,7 ↑
Nuuskaa päivittäin	-	4,5 / 5,4 ↓	4,9 / 3,2 ↑
Vanhempien alkoholinkäyttö aiheuttanut huolta	3,8 / 2,3 ↑	6,8 / 6,3 ↑	6,9 ↑ / 7,4

Yläkouluikäisten huolta herättävänä päihteiden käyttö ja rahapelaaminen on vähentynyt. Lähes kymmenes yläkouluikäisistä tupakoi päivittäin ja nuuskan käyttö on lisääntynyt. Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön tulee jatkossa panostaa entistä enemmän varsinkin nuuskan ja huumeiden osalta.

Lukioikäisten humalahakuinen huominen huolestuttaa. Humalahakuinen juominen on vähentynyt Satakunnassa kahdessa vuodessa (ka. 15 %), mutta Eurajoella määrä on huolestuttavasti tuplaantunut. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa ilmoitti olevansa 21 % ja kasvua vuodesta 2017 on yli 10 %. Huolta herättävä päihteiden käyttö ja rahapelaaminen on lisääntynyt (5% → 10%) ja päivittäinen tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö kasvanut. Lukioikäisten nuuskan käyttö (5%) on yli Satakunnan ja koko maan keskiarvon. Huumeiden lisääntynyt suosio näkyy koko Suomen osalta. Kahdessa vuodessa huumeita vähintään kerran kokeilleiden määrä on Eurajoella noussut 10 %:n, kun taas koko Suomessa vastaava on 14% ja Satakunnan keskiarvo 7,9%. Kouluterveyskyselyissä esille tullut päihteidenkäytön lisääntyminen ei ole suoranaisesti näkynyt lukiossa eikä nuorisotoiminnassa. Muutamia yksittäistapauksia on kuitenkin ollut.

Eurajoella on ollut yli 10 vuotta vanhempien kanssa yhteisesti sovitut kotiintuloaika-suositukset: alakouluikäisillä kaikkina viikonpäivinä klo 20.00 ja yläkouluikäisillä arkisin klo 21.00 ja viikonloppuisin klo 23.00. Yhteiset pelisäännöt kotiintuloajoissa luovat koko kylä kasvattaa-ajatusta. Kuka tahansa aikuinen voi puuttua/kyseenalaistaa lasten/nuorten myöhäistä oleskelua kylillä.

Nuorten päihteidenkäyttöön pyritään puuttua varhaisessa vaiheessa ennen ongelmien syntymistä. Eurajoella aloitettiin syksyllä 2019 Valomerkki-toimintamalli, jonka kohderyhmänä ovat alaikäiset päihteitä käyttäneet tai päihteitä hallussa pitäneet nuoret, jotka eivät ole sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakkaita. Nuoresta tehdään käytännössä lastensuojeluilmoitus, jonka jälkeen sosiaalihuollon ammattilainen arvioi nuoren tilanteen ja ohjaa mahdollisesti Valomerkki-keskusteluun. Aina tuksena on vanhempiin vaikuttaminen asennemuutoksen kautta ja nuoriin vaikuttaminen vanhempien sekä oman asennemuutoksen kautta. Valomerkki-keskusteluja voi käydä kymmenen koulutettua työntekijää (2 sosiaaliohjaajaa, perhetyöntekijä, 2 koulukuraattoria, 2 nuorisotyöntekijää, etsivä nuorisotyöntekijä, 2 kouluterveydenhoitajaa).

5.3 Mielenterveyden edistäminen

Mielenterveyden edistämistyötä tehdään poikkihallinnollisesti kunnan eri sektoreilla. Mielenterveys-työtä koordinoidaan Hyvä mieli-työryhmän avulla, joka on koottu eri hallinnonalojen asiantuntijoiden ja kolmannen sektorin toimijoiden välille. Säännöllisesti kokoontuva työryhmä toimii myös kunnan ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmänä. Työryhmä suunnittelee mm. ehkäisevän päihdetyön, mielenterveysviikon, eri hankkeiden ja eri ikäryhmien mielenterveyden edistämisen toimia. Toimijoiden keräämän kuntalaisten hyvinvointi- ja kokemustiedon hyödyntäminen on koettu erittäin tärkeäksi asiakaslähtöisten palveluiden suunnittelussa. Eurajoen kunnan laaja-alainen matalankynnyksen mielenterveyden edistämistyö ja vaikuttavien toimintamallien kehittäminen on huomioitu valtakunnallisestikin mm. Mieli ry:n ja Terve kunta-verkoston toimesta.

Eurajoen kunta on ollut mukana Mieli ry:n (ent. Suomen mielenterveysseura) koordinoimassa projektissa, jossa on rakennettu Hyvän mielen kunta-tarkastuslistaa ja työkalupakkia kuntien käyttöön. Tavoitteena on tukea ja kannustaa kuntia vahvistamaan asukkaiden mielenterveyttä osana kunnan

hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä sekä siirtää painopistettä korjaavista palveluista mielenterveyden vahvistamiseen ja häiriöiden ennaltaehkäisyyn sekä varhaiseen puuttumiseen. Hyvän mielen kunta-materiaalit on julkaistu Mieli ry:n toimesta vuonna 2020.

Hyvä Mieli-työryhmä toteutti marraskuussa 2020 valtakunnallisella mielenterveysviikolla sosiaalisen median kampanjan, jonka myötä tuotiin esille kunnassa toimivia mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimijoita. Arjen kuormituksen vähentämiseksi ja oman mielen ja kehon hyvinvoinnin kohottamiseksi kuntalaisia on haastettu vuosien 2019-2020 aikana Hyvien tekojen haasteeseen. Haastekalentereihin on koottu tehtäviä fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Haastekampanjojen avulla on saatu kannustettua satoja kuntalaisia osallistumaan mukaan paremman mielen aikaansaamiseksi.

6. Osallisuuden ja kulttuurihyvinvoinnin edistäminen

Osallistumista ja vaikuttamista kunnissa voidaan edistää osallistamalla kuntalaisia palveluiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kuntalaisten aktiivisuuden tukeminen, kuuleminen ja vuorovaikutteisuuden lisääminen vahvistavat osallisuutta ja sitoutumista omaan kuntayhteisöön. Tärkeimpänä vaikuttamiskeinona ja osallisuuden mittarina pidetään vaaleissa äänestämistä. Eurajoen osallistuminen äänestysaktiivisuuden perusteella oli vilkasta (67,4%) vuoden 2017 kuntavaaleissa verrokkikuntiin ja Satakuntaan verrattuna (Sotkanet). Osallisuuden mittarina voidaan myös käyttää kuntalaisaloitteiden määrää. Kuntalaisaloitteiden määrä on vähentynyt vuosittain kuluneen valtuustokauden aikana. Valtuustokauden ensimmäisenä vuonna tehtiin 32 kuntalaisaloitetta, jonka jälkeen 15, 14 ja 11 kuntalaisaloitetta vuonna 2020. Kahdeksan vuonna 2020 jätetyistä valtuustoaloitteista on joko johtanut toimenpiteisiin tai sisällytetty taloussuunnitelman tuleviin vuosiin. Kolme valtuustoaloitetta on vielä valmistelussa.

Eurajoella on valmisteltu päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) käyttöönottoa. Vaikutusten ennakkoarvioinnilla voidaan parantaa päätöksenteon avoimuutta, puntaroida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia etukäteen sekä lisätä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien kuulemalla kuntalaisia. Vaikutusten ennakkoarvioinnin koulutus järjestettiin valmistelijoille ja kunnanvaltuustolle syksyllä 2019. Tämän jälkeen Eurajoen vaikutusten ennakkoarvioinnin malli EEVA ja arviointilomake on esitelty johtoryhmälle, mutta ennakkoarviointia ei ole otettu vielä käyttöön suunnitellusti kuluneen valtuustokauden aikana. Nuorisovaltuusto pilotoi vaikutusten arviointilomaketta valmistellessaan esitystä vapaa-aikalautakunnalle Satolan perinnön hyödyntämisestä lasten ja nuorten hyväksi.

Lasten ja nuorten osallistamista on tehostettu valtuustokauden aikana. Nuorisovaltuusto on järjestänyt vuosittain kaikkien koulujen oppilaskuntien hallitusten edustajille koulutuksen vaikuttamisesta. Tilaisuudet on koettu osallistujien mielestä hyviksi ja lisännyt tietoisuutta kuntalaisen mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Kuntalaisia on osallistettu myös kouluruokatyöryhmissä, jossa oppilaat, opettajat ja terveydenhoidon henkilöstö on mukana suunnittelemassa ruokalistoja. Ikäihmisten asumispalveluyksikössä Jokisimpukassa asiakkaiden mielipiteet tuodaan ruokalistatyöryhmään joka osastolta.

Kuntalaisia on osallistettu enenevässä määrin sähköisten kyselyiden avulla. Kyselyillä on voinut vaikuttaa ja kerätty tietoa on hyödynnetty mm. Luvian aktiivipihan suunnitteluun, Satolan perinnön hyödyntämiseen lasten ja nuorten hyväksi. Kuntalaisilta on kerätty kokemustietoa korona-ajan vaikutuksista arkeen, omasta koetun hyvinvoinnin tilasta sekä tarjottu mahdollisuutta osallistua uuden kuntabrändin suunnitteluun. Eurajoen monitoimihallin suunnitteluun pyydettiin kommentteja kuntalaisilta ja yhdistyksiltä.

Työikäisten kuntalaisten tietoisuus vaikuttamismahdollisuuksista on vähäistä. Työikäisten hyvinvointikyselyn osallisuuteen liittyvistä kysymyksissä vastaajista vain 18% koki omat vaikuttamismahdollisuutensa hyväksi kuntalaisia koskeissa asioissa/päätöksissä. Joka viides (21 %) vastasi, ettei ole lainkaan mahdollisuuksia vaikuttaa. Vastaajista 33 % kertoi olevansa tietoinen eri vaikuttamisen keinoista ja mahdollisuuksista osallistua elinympäristönsä asioiden ja palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. 48 % vastasi tietävänsä jonkin verran keinoja ja 23 % ei tiedä lainkaan vaikuttamisen keinoista.

Kuntalaisosallistumisen ja –vaikuttamisen kasvattamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi on aloitettu Kuntalaisvaikuttamisoppaan laatiminen Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti. Oppaan laadinta on otettu hyvinvointisuunnitelman sitoviin tavoitteisiin vuonna 2020 ja sisältö tullaan hyväksyttämään kunnanhallituksessa vuonna 2021. Päätös Kuntalaisvaikuttamisoppaan siirtämiseen vuodelle eteenpäin tehtiin vuonna 2020 alkaneen koronatilanteen vuoksi.

Viestintää on tehostettu ja monipuolistettu. Eurajoen kuntastrategian hyvinvoivan ja palvelevan sekä aktiivisen ja elinvoimaisen kuntakuvan vahvistamista on lisätty viestinnän keinoin. Kunnan viestintää on keskitetty enemmän virallisiksi viestinnän jakelukanaviksi muodostuneen kunnan verkkosivun ja sosiaalisen median puitteissa. Eurajoen kunnan mobiilisovellus julkaistiin myös vuoden 2020 aikana. Näiden lisäksi kunnassa on ilmestynyt neljästi vuodessa Makasiini-lehti, joka jaetaan jokaiseen talouteen kunnan alueella. Kunnan viestinnän tehostamiseksi ja kaiken ikäisten saavuttavuuden parantamiseksi (erityisesti ikäihmisten keskuudessa) jaettiin koronavuotena 2020 jokaiseen kotiin paperista kunnan tiedotetta.

Kuntalaiset olivat keskimääräisesti tyytyväisiä koronavuoden 2020 viestintään. Korona-ajan vaikutuksista arkeen ja hyvinvointiin-kyselyssä tiedusteltiin myös kuntalaisten tyytyväisyyttä viestintään. Kyselyyn vastanneet (351 henkeä) olivat keskimääräisen tyytyväisiä (3,3/5) kunnan viestinnän selkeyteen ja määrään poikkeusaikana. Niin ikään kotitalouksiin jaettuihin tiedotteisiin sekä kunnan palveluiden saatavuuteen korona-aikana oltiin keskimääräisen tyytyväisiä (3,2/5).

Kunnan verkkosivuille on tehty parannuksia saavutettavuuden lisäämiseksi. Etusivun näkyvään paikkaan sijoitettiin vuonna 2020 koronaan liittyvät informaatiot, joka sisälsi myös yrityksille suunnattua informaatiota koronatukiin liittyen. Kunnan verkkosivuille asennettiin saavutettavuuden lisäämiseksi puhenappula ja parannettiin otsikointia vuonna 2020. Puhennappula toimii avustavana työvälineenä tarvittaessa.

Hyvän elämän ja hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuuksia tuodaan esille sosiaalisen median kanavien avulla. Kuntaan on perustettu oma sosiaalisen median tuottamiseen tarkoitettu työryhmä vuonna 2019. Työryhmässä on edustajia jokaisesta hallintokunnasta. Kunnan virallisiksi informaation kanaviksi ovat valikoituneet kunnan verkkosivu, Facebook ja Instagram vuodesta 2019 lähtien. Työryhmä on pyrkinyt aktiiviseen ja ajankohtaiseen informaation tuottamiseen eri ikäisiä kuntalaisia palvellen. Eurajoen kunnan Facebookin seuraajamäärää on saatu kasvatettua tasaisesti kahden vuoden aikana. Helmikuussa 2021 Facebookissa oli 2170 seuraajaa ja Instagramissa 1115 seuraajaa. Eurajoen tekniset palvelut ovat erityisesti tuottaneet sisältöä kunnan Instagram-kanavalle.

Sujuvan asioinnin mahdollistamiseksi on aloitettu vuonna 2020 verkkokauppal palvelun valmistelu ja selvitetty palvelujen tarjoajia. Tulevaisuudessa kuntalainen voisi ostaa mm. lippuja kunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin ja varata erilaisia palveluita, kuten uimakoulukoulu, kesäleirit ja muut kunnan tuottamat hyvinvointipalvelut.

6.1 Yhdistystoiminta

Yhdistysten rooli kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä on keskeinen. Paikallisyhdistykset järjestävät kunnissa hyvinvointia edistäviä harrastus- ja vapaa-ajantoimintoja kaiken ikäisille kuntalaisille, antavat vertaistukea ja neuvontaa. Yhdistystoiminta tarjoaa arkeen mielekäästä tekemistä ja yhteisöjä, joihin kuulua. Valtuustokauden strategian mukaisten, erityisesti ”aktivoivan ja hyvinvoivan Eurajoen” tavoitteiden toteuttamiseksi on tehty tavoitteellisesti työtä vahvistamalla kuntayhdistysyhteistyötä järjestöystävällisen kunnan kriteerit täyttäen. Yhteistyön lisääminen aloitettiin vuonna 2018 Eurajoen yhdistysohjelman ”Yhres ettippäi” teon myötä. Satakylät ry:n kanssa kootun yhdistysohjelman tarkoituksena on vahvistaa osallisuutta, arvioida yhdistysten ja järjestöjen merkitystä ja roolia kunnassa sekä selkeyttää yhteisiä toimintoja. Yhdistysten osaamisen hyödyntäminen kuntalaisten aktivoinnissa on yksi hyvinvointisuunnitelmankin painopisteistä ja elinvoimaisen sekä hyvinvoivan Eurajoen edellytyksiä. Yhdistysohjelma löytyy osoitteesta: www.eurajoki.fi/vapaa-aika/yhdistykset/

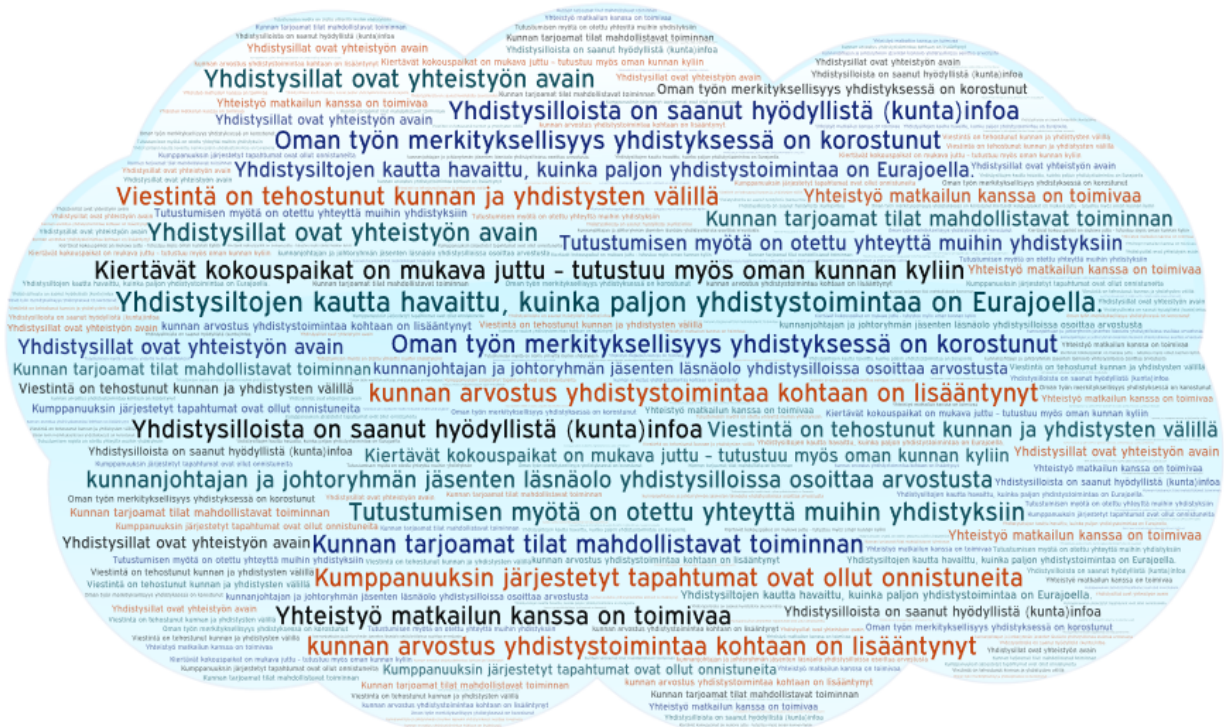
Eurajoella toimivien yhdistysten määrä on pysytellyt samalla tasolla vuosien 2018-2021 aikana. Vuonna 2018 Patentti- ja rekisterihallituksen rekisterissä oli 162 eurajokelaista yhdistystä ja vuoden 2021 maaliskuussa lukema oli 169. Kuntaliitoksen jälkeen osa yhdistyksistä on yhdistänyt voimiaan aikaisemmin Luvialla ja Eurajoella toimivien sisaryhdistysten kanssa. Yhdistymisten seurauksena Eurajoen yhdistysmäärässä näkyy valtuustokauden aikana vain pientä kasvua.

Erityisesti ikääntyneet osallistuvat aktiivisesti yhdistystoimintaan satakuntalaisten hyvinvointikertomuksen mukaan. Arviolta kolmannes 65 vuotta täyttäneistä on mukana järjestötoiminnassa. Työikäisten hyvinvointikyselyn perusteella 54 % eurajokelaisista vastasi kuuluvansa itselleen merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön tai olevansa mukana harrastus- tai yhdistystoiminnassa/muussa hyvää mieltä tuottavassa yhteisössä. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus 20–64-vuotiaiden keskuudessa Finsote-tutkimuksen perusteella oli koko maan osalta 27,1 % ja Satakunnassa 28,8 %. Vaikka kysymyksiä ei voi suoraan verrata keskenään, on Eurajoen luku huomattavan suuri ja kertoo aktiivisesta yhdistys- ja harrastustoiminnasta.

Yhdistysverkostoa ja yhteydenpitoa on vahvistettu tavoitteellisesti. Eurajoen yhdistysohjelmaa ”Yhres ettippäi” on alettu toteuttaa vuoden 2019 aikana yhdistyksiä osallistaen. Kuntaan nimettiin yhdistysyhteyshenkilö ja kunnassa aloitettiin yhdistysiltojen säännöllinen järjestäminen eri puolilla kuntaa. Tavoitteeksi asetettiin neljä yhdistysiltaa/vuosi kunnan eri kylissä, jotta yhdistystoimijoilla on mahdollisuus tutustua toistensa tiloihin ja ympäristöihin. Yhdistysiltoja järjestettiin viisi kertaa (Kuivalahti, EKO, Rikantila, Tasala ja Linnamaa) ennen korona-ajan alkua. Paikalla yhdistysillassa olivat kunnan johtoryhmän edustaja, kunnan yhdistysyhteyshenkilö sekä muita kunnan asiantuntijoita. Korona-aikana ei olla järjestetty virtuaalisia yhdistysiltoja. Yhteydenpitoa ja ajankohtaisten asioiden tiedotusta on hoidettu säännöllisillä yhdistystiedotteilla. Yhdistysten vastuusta tiedotteiden eteenpäin välittämisestä yhdistysten jäsenille on muistuteltu kunnan suunnasta.

Viestintää on selkeytetty tehostamalla yhdistysyhteystietojen päivittämistä, sopimalla yhteiset toimintalinjat tiedottamiseen tapahtumien osalta ja lisäämällä yhdistysten yhteystietojen saavutettavuutta kunnan verkkosivuilla. Yhdistyksiä kannustettu ennen korona-ajan alkua erilaisten hyvinvointia lisäävien kokeilujen toteuttamiseen esim. vieraillemalla Jokisimpukassa vetämässä yhteislaulua ja askartelemassa sekä vapaaehtoistyön avulla. Koronavuosi 2020 esti yhdistysten harras-

Yhdistysyhteistyössä toteutettavien tapahtumien määrää saatiin kasvatettua koronavuodesta huolimatta. Yhdistykset ovat osallistuneet vuosien 2017-2020 aikana useiden tapahtumien toteuttamiseen, kuten Laitakarin talvitapahtuman ja nuorten tapahtumiin, Äidit ja tyttäret -messuille, Bel Canto ja Opastustempaukset eri kohteissa, koko perheen vanhempieniltoihin Lahdenperässä, Leffa- ja hodari -iltoihin, Isät ja Pojat –kerhoon, kondomiajokorttikurssien toteuttamiseen, Voi Hyvin ja Virinää & Voimaa vuosiin-messujen sekä penkkilenkkitapahtumien toteuttamiseen. Lisäksi perinteiset tapahtumat kuten Hevoskyntökisat, kotiseutuillat ja muistelut, konsertit mm. Kuorot kohtaa on toteutettu yhteistyöllä.

Kuva 5. Yhdistystoimijoiden näkemyksiä yhdistystoiminnan kehittymisestä vuosien 2017-2020 aikana

Yhdistystoimijoiden mielipiteitä yhdistystoiminnan kehittämistavoitteiden toteutumisesta kysyttiin maaliskuussa 2021 etäyhteyksin järjestetyssä yhdistysillassa. Kuvassa 5 on poimintoja yhdistystoimijoilta nousseista kommentteista. Yhdistystoimijat kokivat, että molemminpuolista yhteistyötä on saatu lisättyä, viestintää tehostettua, yhdistysverkostoa rakennettua sekä lisättyä toimintaa omassa elinympäristössä. Kunnan tavoitteellinen yhteistyön kehittäminen peilautuu toivotusti hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisäävällä tavalla, sillä yhdistystoimijat kokevat kunnan arvostuksen lisääntyneen yhdistystoimintaa kohtaan.

6.2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistyöllä on tutkitusti vaikutuksia yksilön hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen. Kunnan tavoitteena on aktivoida kuntalaisia mukaan vapaaehtoistoimintaan, mahdollistaa koulutus ja eri hyvinvointia lisäävien toimintojen järjestäminen vapaaehtoisten avulla. Kunnassa toimii runsaasti vapaaehtoistojia, joista monet toimivat lisäksi aktiivisina eri yhdistyksissä. Uusia Walkers-vapaaehtoisia on koulutettu kahdesta viiteen henkeä joka vuosi valtuuskauden aikana. Vuonna 2017 Walkers-vapaaehtoisia on ollut 28 ja vuonna 2020 31. Osa aiemmin koulutetuista vapaaehtoisista on jäänyt pois toiminnasta. Walkers vapaaehtoisten keski-ikä on laskusuunnassa ja yhä useammalla on omia teini-ikäisiä lapsia. Jalkautuvaan nuoristyöhön koulutettiin lisäksi 13 vapaaehtoista vuonna 2020, joista kaksi oli uusia. Hyvinvointikavereita on koulutettu yhteensä 31. Vanhustenhuollossa toimivien vapaaehtoisten määrä vuoden 2019 lopussa oli 39 henkilöä. Vanhustenhuollon koordinoitu vapaaehtoistoiminta loppui alkuvuodesta 2020 koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan myötä. Kaksi vapaaehtoista jätti tehtävänsä korkean ikänsä johdosta vuonna 2020, mutta kaiken kaikkiaan vanhustenhuollon vapaaehtoisten määrä on pysytellyt samalla tasolla koko valtuustokauden ajan.

Vertaisohjaajina Voi Hyvin-toimintaryhmissä toimii viisi vapaaehtoista. Vuonna 2019 uusien vertaisohjaajien kouluttaminen ei onnistunut vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Välimaan torpan vapaaehtoisten listoilla on vuosien 2017-2020 aikana ollut 58 henkeä, joista kolmisenkymmentä on aktiivisia. Vapaaehtoisia on torpan emännän, isännän, piian, rengin ja mukulan tehtävissä. Vuoden 2020 koronatauko on vähentänyt tai miltei lopettanut toiminnan ja osa vapaaehtoisista jää todennäköisesti pois toiminnasta pitkän tauon takia sekä muista elämäntilanteista johtuen.

6.3 Osallisuuden edistäminen Eurajoen kunnan kuntouttavassa toiminnassa

Eurajoen kunnassa osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen näyttäytyvät keskeisessä roolissa aikuissosiaalipalveluita päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kuntoutuksessa. Eurajoen kunta on tarjonnut työttömille ja osatyökykyisille kuntalaisille monipuolisesti kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaa työtoimintaa toteutettiin yksilö- ja ryhmätoimintana. Kevään 2019 aikana käynnistettiin myös kunnan oma kuntouttavan työtoiminnan ryhmä. Lisäksi Rauman Seudun Katulähetykset järjestää ostopalveluna viikoittain avointa Voimatupatoimintaa kaikenikäisille kuntalaisille. Toiminnassa on keskeistä yhdessä tekeminen ja toiminnan suunnitteluun osallistaminen. Toiminnan sisällöt vaihtelevat retkeilystä jouluaskarteluun ja ruoanlaittoon. Vuonna 2019 Voimatupa kokoontui yhteensä 33 kertaa ja käyntejä oli kaiken kaikkiaan 406. Voimatupa-ryhmä on kokoontunut säännöllisesti myös vuonna 2020, kevään koronataukoa lukuun ottamatta. Koronatilanne on vaikuttanut ryhmän toimintaan ja asiakasmääriä on jouduttu rajaamaan. Käyntikertoja on ollut vuonna 2020 yhteensä 485.

Fölräakka on Rauman Seudun katulähetykseltä ostettu palvelu, jossa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat jakavat ruokakasseja apua tarvitseville. Osana toimintaa on ollut mahdollisuus syödä ja kahvitella yhdessä ennen vuoden 2020 koronarajoituksia. Ruokakasseja on hakenut vuoden 2020 aikana 4472 henkilöä yhteensä kassien arvo on ollut 118 987 €.

Eurajoen kierrätyskeskuksen toiminnan osatavoitteena on asiakkaiden osallisuuden lisääminen. Kierrätyskeskuksessa palkkatuella tai kuntouttavassa työtoiminnassa työskentelevät henkilöt osal-

listuvat työtehtäviin ja toiminnan kehittämiseen kukin osaamisensa ja taitojensa mukaan. Toiminnan perustana ovat työyhteisö sekä toiminnan yleinen hyödyllisyys. Näiden kautta osallistuja saa kokemuksen olla tärkeä osa yhteisöä ja yhteiskuntaa.

Sosiaalinen kuntoutus tukee yhteiskunnallista osallisuutta vahvistamalla sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Sosiaalinen kuntoutus on vapaaehtoisuuteen perustuvaa tavoitteellista toimintaa ja sen sisältö suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan. Kohderyhmään kuuluvat työikäiset henkilöt, jotka ovat esimerkiksi kuntoutustuella, työkyvyttömyyseläkkeellä tai osatyökykyisiä ja joille kuntouttava työtoiminta ei ole tällä hetkellä ole oikea palvelu.

:

6.4 Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen

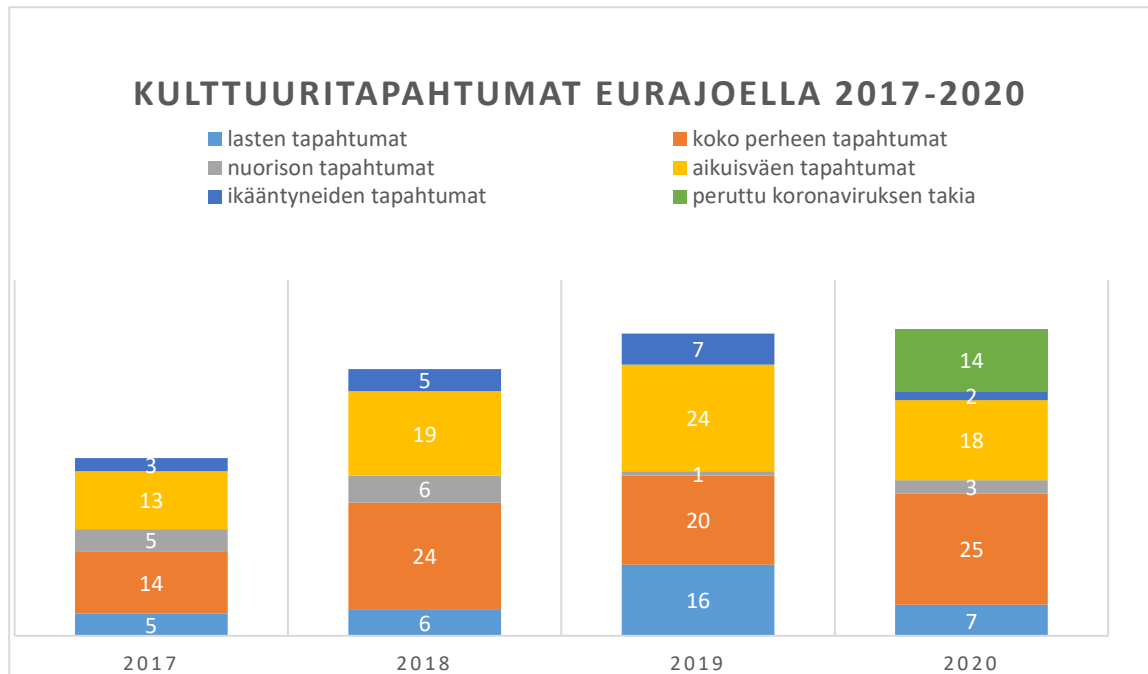
Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön tai yhteisön kokemusta siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai on liitoksissa siihen. Ilmiössä taiteen ja kulttuurin avulla välitetään erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja positiivisia vaikutuksia, joita voi nähdä, kuulla, tuntea ja kokea joko yksin tai osana yhteisöä.

Kulttuuripalvelujen järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä ja sitä säätelee laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Kunnan kulttuuripalveluilla edistetään ihmisten hyvinvointia sekä kuntien ja alueiden elinvoimaisuuden edellytyksiä. Taide ja kulttuuri lisäävät yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Parhaimmillaan hyvin hoidetut kulttuuripalvelut nostavat kunnan imagoa sekä houkuttelevat lisää asukkaita ja yhteisöjä kuntaan. On todettu, että aktiivinen kulttuuriharrastus on yhteydessä koettuun terveydentilaan, hyvän elämän kokemuksiin sekä pitkään ikään. Sosiaalinen osallistuminen ja kulttuurin harrastaminen liitetään myös hyvään mielenterveyteen. Tutkimusten mukaan kulttuuriennoissa käyminen edistää terveyttä ja lisää elinvuosia. Kulttuurin harrastaja elää kahdesta kolmeen vuotta pidempään kuin kulttuuria vieroksuva. Tutkimuksissa on myös todettu esimerkiksi laulamisen ja musiikin kuuntelun parantavan mielialaa ja elämänlaatua. Taidetta on käytetty muun muassa itseilmaisun, viestintätaitojen ja itsetunnon vahvistamiseen. Se tukee myös stressinhallintaa, muistia ja sopeutumiskykyä. Taide- ja kulttuuritoimintaan panostaminen on siis keskeistä myös hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta.

6.4.1 Kulttuuritapahtumat ja juhlat

Kulttuuripalvelut järjestävät Eurajoen kunnan viralliset juhlat, kuten itsenäisyyspäivän, veteraanipäivän ja kaatuneiden muistopäivän juhlallisuudet. Näiden lisäksi kulttuuripalvelut järjestävät runsaasti erityyppisiä kulttuuritapahtumia pitkin vuotta eri kohderyhmille ja ikäryhmille. Matkailupalvelut markkinoivat Eurajoen kunnan matkailukohteita ja suunnittelee ja toteuttaa matkailijaryhmien vierailuja Eurajoella, hoitaa opasväilyksen ja pitävät huolen uusien oppaiden kouluttamisesta sekä jatkokoulutuksesta.

Kulttuurihyvinvoinnin saralla tavoitteena on ollut lisätä matalankynnyksen tapahtumia sekä tuoda kulttuuria ja taidetta lähemmäs kuntalaisia sekä varmistamaan kulttuuritarjonnan saavuttavuus, tasapuolisuus sekä asukkaiden yhdenvertaisuus ikäryhmät huomioiden. Kulttuuritarjontaa on pyritty järjestää monipuolisesti kaikille ikäryhmille.

Kaavio 16. Kulttuuritapahtumien määrä Eurajoella vuosina 2017-2020

Eurajoella on runsaasti kulttuuritapahtumia. Vuosien 2017-2020 aikana kunnan kulttuuripalveluiden järjestämiä tapahtumia on kaiken kaikkiaan ollut 208. Prosentuaalisesti neljän vuoden aikana pelkästään lapsille suunnattua toimintaa on ollut 16%. Näitä on toteutettu mm. päiväkodeissa ja kouluissa. Jos kokonaisuuteen lasketaan mukaan koko perheelle suunnatut kulttuuritapahtumat, on 56% kaikista tapahtumista suunnattu lapsille tai lapsiperheille. Nuorisopalvelut ovat osaltaan tuottanut kulttuuritapahtumia nuorille yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vuonna 2020 tapahtumia tuotettiin myös sosiaalisessa mediassa. Aikuisille suunnattuja kulttuuritapahtumia on ollut 35 % ja ikäihmisille suunnattuja 8 % kokonaismäärästä. Ikäihmisten tapahtumia on pyritty viedä lähelle mm. palvelukoteihin.

Yhteistyönä järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrää on saatu kasvatettua n. 35 %:n kaikista kulttuuritapahtumista. Eri toimijoiden (kuten yhdistykset, seurakunta ja yritykset) kanssa yhteistyössä järjestetyiksi kulttuuritapahtumiksi on laskettu tapahtumat, joissa on tehty konkreettista yhteistyötä tapahtuman toteuttamisen eteen. Jatkossa yhteistyönä järjestettävien kulttuuritapahtumien määrää voitaisiin lisätä ja kulttuuritoimen roolia muokata enemmän koordinoijaksi, ei niinkään käytännön tekijäksi, jollaisena se on nyt pääasiassa toiminut. Virtuaaliset etäosallistumiset lisäävät mahdollisuutta matalankynnyksen osallistumiseen vaikka kotisohvalta. Vuoden 2020 kevään koronapoikkeusajan aikana tuotiin verkossa aktiivisesti esille kulttuuriharrastamisen mahdollisuuksia etänä. Kokemukset ovat osoittaneet, että kaikenikäiset ja uudet kulttuurin kokijat ovat löytäneet tätä kautta kunnankin kulttuurituotantoa.

Kulttuuritapahtumien tuottamisen lisäksi kulttuuripalvelut ovat keskeinen tekijä koulujen kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttajana. Koulujen kulttuurikasvatussuunnitelma tavoittaa kaikki eurajokelaiset peruskoululaiset. Jokaisella ikäluokalla on kulttuurisuunnitelmassa

määritellyt kohteet kotikunnasta ja maakunnasta, joihin tutustutaan peruskoulun aikana. Lisäksi oppilaat pääsevät tutustumaan esim. teatteritaiteeseen, tanssitaiteeseen ja murrekulttuuriin. Eurajoen kirjastotoimella ja koulutoimella on yhteistyösuunnitelma, jossa määritellään koulun ja kirjaston oppilaille asettamat tiedonhallintataitoja koskevat tavoitteet. Kirjastotoimen ja koulutoimen yhteisenä tavoitteena on lukemisharrastuksen herättäminen sekä aktiivisen tiedonhaun ja tiedonhankintavalmiuksien kehittäminen.

Ikäihmisten kulttuurihyvinvoinnin edistäminen toteutuu päivätoiminnoissa, vanhustentaloissa, palveluasumisissa, tehostetussa palveluasumisissa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa erilaisten mielen hyvinvointia ja virkeyttä lisäävien toimintojen avulla. Ikäihmisillä on mahdollisuus toimintojen yhteydessä mm. laulaa yhdessä, kuunnella musiikkia ja jumpata, askarrella sekä nauttia ulkopuolisten toimijoiden järjestämästä ohjelmasta. Kunta on kannustanut yhdistyksiä lisäämään virikkeitä ikäihmisille, jonka myötä jotkin kuorot ovat käyneet harjoittelemassa palvelutaloissa tai musisoineet ikäihmisten iloksi.

Vapaan sivistystyön toiminta toteutuu Eurajoella Otsolan opiston palvelutuotannon kautta. Uutena toimintona aloitettiin vuonna 2019 esiopetusikäisten musiikkileikkikoulutoiminta. Vapaa sivistystyön laajuus kaikkiaan on säilynyt ennallaan Eurajoella, mutta vuosi 2020 toi haasteita toimintaan. Kansalaisopiston toiminnan tavoitteena on vapaan sivistystyön lain mukaan edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopisto-opinnoissa korostuvat omaehtoisuus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Vapaan sivistystyön kurssit eivät ole tutkintotavoitteisia. Opinnot perustuvat ihmisen omaan haluun oppia ja kehittyä. Kansalaisopiston opintoryhmissä pidettiin vuonna 2020 2369 opetustuntia (3210h/2019), joista 26 tuntia etäopetuksena. Koronaepidemian johtuen jäi pitämättä yhteensä 713 opetustuntia.

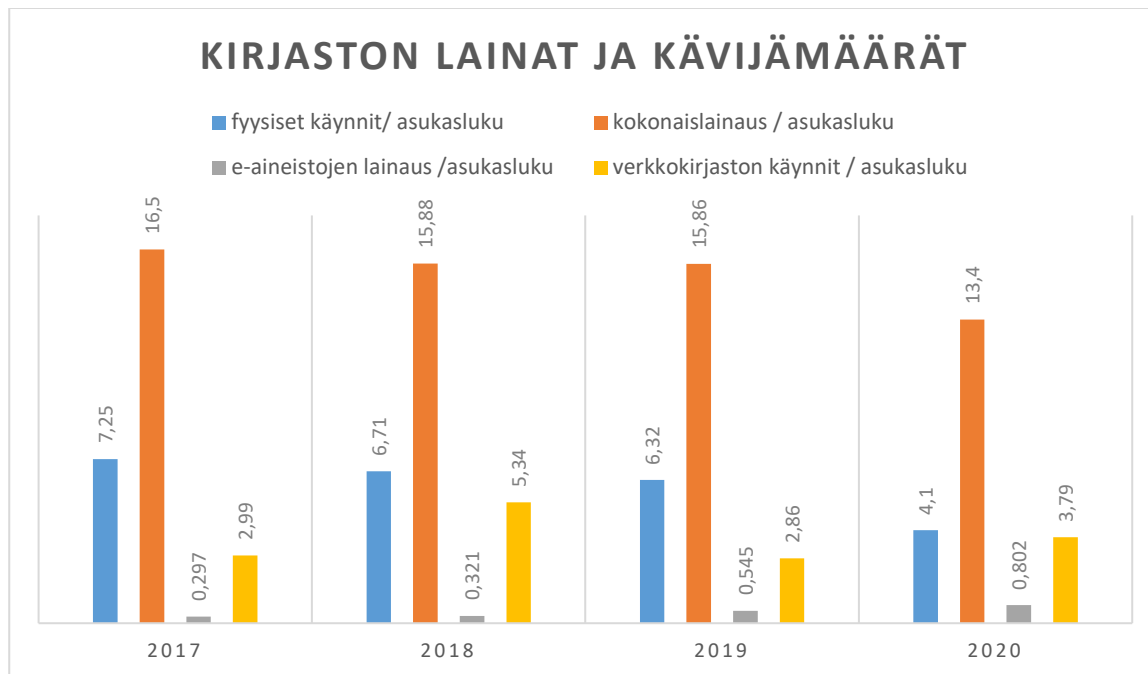
6.4.2 Kirjasto yhteisöllisenä kulttuurihyvinvoinnin edistäjänä

Kirjastotoimintaa on kehitetty valtuustokauden aikana kohti yhteisöllisempää kohtaamis- ja kokoon-tumisaikaa, jossa voidaan järjestää ns. matalan kynnyksen kulttuuritapahtumia, tarjota toimintaa kaikenikäisille ja tukea omaehtoista opiskelua. Kirjastopalvelujen saavutettavuutta on parannettu ottamalla käyttöön omatoimijalla tapahtuva kirjastoasiointi. Pää- ja lähikirjastoon asennettiin vuonna 2020 omatoimisen asiointin mahdollistava tekniikka. Aukioloajat lisääntyivät kummassakin kirjastossa 14 tunnilla. Omatoimisuus ja laajentuneet aukioloajat muuttavat kirjastoja entistä enemmän erilaisten käyttäjien yhteisöllisiksi tiloiksi.

Monipuolinen aineistovalikoima tukee kuntalaisten monilukutaitoja, tiedonhallintaa ja elinikäistä oppimista. Kunnan kirjastoihin on voitu hankkia monipuolista aineistoa (kirjat, lehdet, av-aineistot, e-aineistot). Erityisenä painopistealueena on ollut lasten- ja nuorten lukemisharrastuksen edistäminen. Kokoelmissa on panostettu lasten ja nuorten kirja-aineistoihin, joiden hankinnat ovat neljässä vuodessa kasvaneet 90 %. Lukemisen edistämiseksi kouluille on tarjottu mm. kirjavinkkausta ja tiedonhallintataitojen opetusta. Lasten ja nuorten aineiston lainaukset ovat kasvaneet 6,1 % toimintakaudella 2017-2019.

Kirjaston sähköisten palveluiden käyttö on kasvanut. Satakirjastojen verkkopalvelut uudistettiin vuonna 2018. Eurajoella kirjaston verkkokäynnit ovat lisääntyneet 32,3 % toimintakautena 2017-2020. Kirjaston e-aineistojen (e-kirjat, e-äänikirjat, e-lehdet, e-kuvatallenteet, e-musiikki) lainaukset

on kasvanut 171% vuoteen 2017 verrattuna. Suurinta on e-kirjojen lainausten kasvu (319%) valtuustokauden aikana. Musiikkiaineiston lainaukset (cd-levyt) ovat vähentyneet 51 % ja videotallenteiden (dvd-levyt ja blu-ray-levyt) 22,8 %. Vähennystä selittää verkosta saatava aineisto.

Kaavio 17. Kirjaston lainat ja kävijämäärät suhteutettuna Eurajoen asukaslukuun vuosina 2017–2020

Kirjaston lainojen sekä fyysisten käyntien määrä on pysytellyt melko samalla tasolla koronavuotta 2020 lukuun ottamatta. Kirjaston lainat, fyysiset käynnit ja tapahtumat laskivat huomattavasti koronatilanteesta johtuen, sillä kirjastot olivat kiinni ajalla 18.3-31.5.2020 ja kirjastoauto oli poissa reitiltä 16.3 – 11.8.2020 sekä 21.12.2020 - 6.1.2021. Lainoja oli 22 953 kpl vähemmän ja käyntejä 20 551 kpl vähemmän vuoteen 2019 verrattuna. Kirjastossa järjestetyt tapahtumat, joissa kirjasto on toiminut päävastuullisena järjestäjänä, ovat lähes kaksinkertaistuneet vuodesta 2017. Vuonna 2020 tapahtumia jouduttiin perumaan, mikä näkyy tapahtumien kävijämäärissä.

Kunnan kirjastoissa on ollut nähtävillä eri taiteilijoiden vaihtuvia näyttelyitä sekä järjestetty aikuisten ja nuorten peli-iltoja yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa, lukupiirejä ja Eurajoen kristillisen opiston tarjoamaa digineuvontaa. Eurajoen pääkirjastolla on kokoontunut säännöllisesti mm. kulttuuriklubi ja kirjallisuuspiiri. Luvian lähikirjastossa puolestaan on järjestetty yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa mm. kirjallisuuspiirin kokoontumisia, neuletapaamisia, Otsolan kansalaisopiston kursseja sekä SPR:n terveystunteja, joissa on ollut mahdollisuus seurata omaa terveydentilaansa.